

॥अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

प्रथम वर्ष कला

मराठी अभ्यासक्रम

(प्रथम व द्वितीय सत्र)

जून २०१३ पासून

सामान्यस्तर (जी-१)

वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास

प्रथम सत्र

MARG - 111 (A) कथा वाङ्मय

द्वितीय सत्र

MARG - 121 (A) कविता

मराठी सामान्यस्तर - १ (पर्यायी अभ्यासक्रम)

प्रथम सत्र MARG - 111 (B) उपयोजित मराठी

द्वितीय सत्र MARG - 121 (B) उपयोजित मराठी

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
प्रथम वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१३ पासून,

प्रथम सत्र

MARG-111 (A) – वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास (कथा)

सूचना : १) जून २०१३ पासून सत्र पद्धतीचा स्विकार करण्यात आला आहे.

२) प्रथम सत्र व द्वितीय सत्रासाठी स्वतंत्र अभ्यासक्रम राहिल.

प्रथम सत्र : वाङ्मय प्रकार – कथा

अभ्यासक्रमासाठीचे पुस्तक : निवडक कथा, संपा.

- अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे तासिका - १२
- १) कथा म्हणजे काय? कथेची पार्श्वभूमी
 - २) कथा वाङ्मयाचे इतर वाङ्मय प्रकारापेक्षा वेगळेपण
 - ३) कथेचे मुख्य घटक : कथानक, प्रसंग वर्णन, भाषा, निवेदन शैली, वातावरण निर्मिती, संघर्ष, व्यक्तिचित्रण यांचे महत्त्व.
 - ४) मराठी कथेचे प्रमुख प्रकार – त्याचे स्वरूप वैशिष्ट्ये
 - ५) मराठी कथेतील प्रमुख काल स्थित्यंतरे
- ब) घटक विश्लेषण तासिका-३३
- १) “निवडक कथा” या संग्रहातील कथांचे स्वरूप वैशिष्ट्ये
 - २) “निवडक कथा” मधील सामाजिक जाणिवा व संघर्ष
 - ३) “निवडक कथा” मधील विविध व्यक्तिरेखा
 - ४) “निवडक कथा” मधील कथांची भाषाशैली
 - ५) “निवडक कथा” मधील कथांची भाषाशैली
 - ६) “निवडक कथा” मधील मूल्य संस्कार

एकूण तासिका - ४५

निवडक कथा

- हत्तीचा दृष्टांत : दृष्टांत पाठ - केसोबास
- राजसंन्यास - मूळ कथा खलिल जिब्रान - अनु.वि.स.खांडेकर(वेचलेली फुले), मेहता पब्लिशिंग, पुणे.
- नागीण - चारुता सागर, मॅजेस्टिक प्रकाशन, गिरगांव नाका, मुंबई, द्वि.आ. १९८४
- स्वर्ग - अनिल आवचट
- घुसमटणी - किशोर घोरपडे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, प्र.आ. २००६
- स्फोट - जयंत नारळीकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
- पंढरीची वाट - चंद्रकुमार नलगे
- सुगरनचा खोपा - प्रतिमा इंगोले, सोनल प्रकाशन, दर्यापूर, अमरावती
- डंगरा : मातीतली माणसं - रविंद्र पांढरे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- पाऊस-श. रा. आणे

संदर्भ ग्रंथ

१. कथामाला (प्रस्तावना) संपादक डॉ. र. ना. अखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ नागपूर.
२. मराठी कथा उद्गम आणि विकास : इंदूमती शेवडे, सोमय्या प्रकाशन मुंबई
३. मराठी कथा - म.ना. अदवंत

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
प्रथम वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१३ पासून,

द्वितीय सत्र

MARG-121 (A) – वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास (कविता)

सूचना : १) जून २०१३ पासून सत्र पद्धतीचा स्विकार करण्यात आला आहे.
२) प्रथम सत्र व द्वितीय सत्रासाठी स्वतंत्र अभ्यासक्रम राहिल.

द्वितीय सत्र : वाङ्मय प्रकार – कविता

नेमलेले पुस्तक : काव्यसुधा (निवडक-वाहरू सोनवणे, प्रकाश किनगावकर, अशोक कोतवाल)

अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

तासिका - १२

- १) काव्य संकल्पना, कवितेच्या व्याख्या
- २) कवितेचे घटक - शब्द, नाद, अलंकार, वृत्त, प्रतिमा, प्रतीक इत्यादी
- ३) कवितेचे प्रकार - स्वरूप वैशिष्ट्ये
- ४) मराठी काव्याचा प्रवाह
- ५) खान्देशी काव्य परंपरेचा आढावा

ब) कविता घटक विश्लेषण

● वाहरू सोनवणे

तासिका - १२

- १) वाहरू सोनवणेची काव्यविषयक जाण
- २) वाहरू सोनवणेची आदिवासीविषयक कविता
- ३) वाहरू सोनवणेचे काव्यचिंतन
- ४) गोधड मधील काव्य भाषासौंदर्य
- ५) गोधड मधील आदिवासींचे दुःख, वेदना

● प्रकाश किनगावकर

तासिका - १२

- १) प्रकाश किनगावकरांची ग्रामीण संवेदनांची कविता
- २) 'गावाच्या आकाभोवती' मधील शेतकरी जीवन
- ३) प्रकाश किनगावकरांच्या कवितेतील वास्तव
- ४) प्रकाश किनगावकरांच्या कवितेतील प्रतिमा प्रतिके, भाषा
- ५) प्रकाश किनगावकरांच्या काव्यातील चिंतनशीलता

● अशोक कोतवाल

तासिका - १२

- १) अशोक कोतवालांच्या कवितेतील नागर जाणिवा
- २) अशोक कोतवालांच्या कवितेतील वास्तवता
- ३) अशोक कोतवालांची काव्यातील संवेदनशील जाणिवा
- ४) अशोक कोतवालांच्या काव्यातील अस्वस्थता
- ५) कोतवालांची भाषाशैली, काव्य प्रतिमा, प्रतिके

एकूण तासिका - ४८

संदर्भ ग्रंथ :

- गोधड : वाहरू सोनवणे, सुगावा प्रकाशन, ५६२, सदाशिव पेठ, पुणे-३०.
- गावाच्या आकाभावेती : प्रकाश किनगावकर, पॉप्युलर प्रकाशन, ३०१, महालक्ष्मी चेंबर्स, मुंबई-२६.
- मौनातील पतझड : अशोक कोतवाल, ग्रंथाली प्रकाशन, गोखले रोड (उ), दादर मुंबई-२८.
- कोणीच कसे बोलत नाही : अशोक कोतवाल, ग्रंथाली प्रकाशन, दादर मुंबई -२८.
- मराठी कविता स्वरूप आणि विवेचन : निशिकांत ठकार
- खान्देशची काव्यधारा : संपा. प्रा. एल. जी. सोनवणे, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
- काव्यरत्नावली : प्रस्तावना -संपा. र.ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती नागपूर.
- खानदेशचे काव्यविश्व : संपा. अशोक कोतवाल, सहसंपा. शशिकांत हिंगोणेकर, सुविद्या प्रकाशन, पुणे.
- कवितेविषयी : वसंत आबाजी डहाके, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
- कवितेसमक्ष : चंद्रकांत पाटील, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
- मराठी कवितेच्या नव्या दिशा : महेंद्र भवरे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
प्रथम वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१३ पासून

प्रथम सत्र

MARG-111 (B) – उपयोजित मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम

- अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे तासिका - १२
- १) भाषिक कौशल्ये आत्मसात करणे, भाषिक कौशल्याचे विविध अविष्कार समजावून घेणे व उपयोजन करणे.
 - २) भाषिक व्यवहाराची नवनवी क्षेत्रे, प्रसार माध्यमे यांचे स्वरूप अभ्यासणे; त्यासाठी आवश्यक संज्ञापन कौशल्ये आत्मसात करणे व उपयोजन करणे.
 - ३) मराठीचा कार्यालयीन, व्यावसायिक व माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्रात होणारा वापर, गरज व स्वरूप विशेषांची माहिती करून घेणे.
- ब) घटक विश्लेषण तासिका-३३
- * भाषिक कौशल्ये
१. श्रवण, भाषण, वाचन, लेखन
 २. लेखन अविष्कार - अ) निबंध लेखन स्वरूप, प्रकार, उपयोजन ब) सारांश लेखन व तंत्र, स्वरूप उपयोजन क) उताऱ्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये
 ३. संवाद कौशल्य - स्वरूप, उपयुक्तता व प्रकार
अ) भाषण ब) वाद-विवाद क) परिसंवाद ड) मुलाखत.
 ४. रोजनिशी लेखन : रोजनिशी म्हणजे काय?, रोजनिशीचे स्वरूप, प्रकार, उपयोजन, व्यावसायिक उपयुक्तता
- एकूण तासिक - ४५

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.

प्रथम वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१३ पासून

MARG-121 (B) – पर्यायी अभ्यासक्रम

सामान्यस्तर (जी-१) उपयोजित मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम

द्वितीय सत्र

कार्यालयीन कौशल्ये

अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

तासिका - १२

- १) भाषिक कौशल्यांचा परिचय करून देणे
- २) भाषिक कौशल्यांचा विविध क्षेत्रात वापर करण्याची क्षमता विकसित करणे.
- ३) व्यक्तिमत्व विकासासाठी संवाद कौशल्ये आत्मसात करणे व त्याचे उपयोजन करणे.
- ४) कार्यालयीन, व्यावसायिक क्षेत्रातील लेखन कौशल्याचा परिचय करून देणे व त्यांची उपयोजन क्षमता विकसित करणे.

ब) घटक विश्लेषण

तासिका-३३

● घटक १ : पत्रलेखन कौशल्ये

- १.१. पत्रलेखन म्हणजे काय?
- १.२ पत्रलेखनाची उपयुक्तता
- १.३ पत्रलेखनाचे प्रकार
 - १.३.१ कौटुंबिक पत्रलेखन - व्यक्तिगत पत्र, प्रासंगिक पत्र
 - १.३.२ सांस्कृतिक पत्रलेखन - निमंत्रण पत्र, आभार पत्र
 - १.३.३ कार्यालयीन पत्रलेखन - अर्ज लेखन, आदेश पत्र
 - १.३.४ व्यावसायिक पत्रलेखन, मागणी पत्र, स्मरण पत्र
- १.४ पत्रलेखनाचे उपयोजन

● घटक २ : कार्यालयीन संज्ञापन कौशल्ये

- २.१ कार्यालयीन संज्ञापन स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- २.२ कार्यालयीन संज्ञापनाची गरज व वेगळेपण
- २.३ इतिवृत्त लेखन
 - २.३.१ इतिवृत्त म्हणजे काय?
 - २.३.२ इतिवृत्त लेखनाचे तंत्र
 - २.३.३ इतिवृत्त लेखनाचे उपयोजन कार्यकारी सभा इतिवृत्त, वार्षिक सभा इतिवृत्त
- २.४ टिप्पणी लेखन
 - २.४.१ टिप्पणी म्हणजे काय?

२.४.२ टिप्पणी लेखणीचे तंत्र व उपयुक्तता

२.४.३ टिप्पणी लेखणाचे उपयोजन - रजाअर्ज लेखन, तक्रारअर्ज लेखन, मागणीअर्ज टिप्पणी

● **घटक ३ : कार्यक्रम पत्रिका व कार्यक्रम आयोजन तंत्र**

३.१ कार्यक्रमाचे आयोजन : हेतू व उपयुक्तता

३.२ कार्यक्रमाचे पूर्वनियोजन

३.३ कार्यक्रम पत्रिका लेखन

३.४ कार्यक्रमाचे आयोजन स्वरूप : अध्यक्षीय निवड, दीप प्रज्वलन, स्वागत, प्रमुख वक्तांची भाषणे, अध्यक्षीय समारोप, आभार.

३.५ निवेदकाचे वृत्त संकलन (प्रसिद्धीसाठी)

३.६ सूत्रसंचालनाचे महत्त्व

● **घटक ४ : लेखन कौशल्यांसाठी विराम चिन्हांचा वापर व लेखनाचे नियम**

४.१ लेखनातील विराम चिन्हांचे महत्त्व व उपयुक्तता

४.२ विराम चिन्हांचे प्रकार

४.३ लेखनातील विराम चिन्हांचे उपयोजन

४.४ लेखनाचे नियम

४.५ लेखन नियमाची उपयुक्तता व उपयोजन

एकूण तासिका - ४५

संदर्भ ग्रंथ :

- निबंधशास्त्र व कला : प्र. न. जोशी, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी
- वाङ्मयीन निबंधलेखन स्वरूप व साधने : रा. ग. जाधव, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
- व्यावहारिक मराठी : ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
- व्यावहारिक मराठी : प्रकाश परब, मिथून प्रकाशन, मुंबई
- व्यावहारिक मराठी : सं. द. दि. पुंडे, डॉ. कल्याण काळे, निराली प्रकाशन, पुणे
- उपयोजित मराठी : सं.डॉ. र. ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर
- निबंधाची शाळा : अ. न. पेडणेकर, अभिनय प्रकाशन, मुंबई
- व्यावहारिक मराठी : पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे
- वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी : प्रा. नरेंद्र मारवाडे, कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद
- सुगम मराठी व्याकरण -लेखन : मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे
- व्यावहारिक मराठी : सं. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- कार्यालयीन पत्रलेखन : मोहन पोतदार
- व्यावहारिक मराठी : संभाजी मोकाशी, रंजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य
- व्यावहारिक मराठी : डॉ. लिला गोविलकर
- संगणक : विवेक मेहेत्रे
- इंटरनेट तुमचा नवा दोस्त : विवेक मेहेत्रे
- इटीएच बुकलेट : विजय भटकर
- संगणक परिचय : डॉ. गोरे, डॉ. कोल्हारकर, पिंपळापूर पब्लिशर्स नागपूर
- संगणक परिचय : प्रा. राजशेखर येळीकर, निराली प्रकाशन
- मराठी लेखन दर्शन : चंद्रहास जोशी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

प्रथम वर्ष वाणिज्य

मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१४ (६०:४० पॅटर्न)

प्रथम सत्र

वाङ् मयीन मराठी (१०२१७)

द्वितीय सत्र

उपयोजित मराठी (१०२२७)

(१)

F.Y. B.com. (मराठी सामान्यस्तर)

जून २०१४ पासून

- सूचना:- i) जून २०१४ पासून प्रथम वर्ष वाणिज्य विभागासाठी ६०:४० हा पॅटर्न लागू केला आहे.
- ii) अभ्यासक्रमात ६० मार्क्स (External) साठी व ४० मार्क्स (Internal) साठी राहतील.
- iii) प्रत्येक सत्रात किमान ४५ तासिका अपेक्षित आहेत.

प्रश्नपत्रिका स्वरुप :	तीन तास
प्र.१ ला -- लघुत्तरी प्रश्न चार पैकी तीन	१५
प्र.२ रा -- -----”-----	१५
प्र.३ रा -- (अ) टीपा लिहा तीन पैकी दोन	१०
(ब) टीपा लिहा तीन पैकी दोन	१०
प्र.४ था -- बँकींग व व्यावसायिक पारिभाषिक शब्द	०५

(१० पैकी ०५)

शासकीय पारिभाषेतील शब्द ----- ०५

(१० पैकी ०५)

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

प्रथम वर्ष वाणिज्य : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१३ पासून

वाङ्मयीन व उपयोजित मराठी

सूचना:- १) जून २०१३ पासून सत्र पध्दतीचा स्विकार करण्यात आला आहे.

२) प्रथम सत्र व द्वितीय सत्रासाठी स्वतंत्र अभ्यासक्रम राहिल.

प्रथम सत्र

(१०२१७) वाङ्मयीन मराठी : वाङ्मयीन प्रकार - ललित गद्य

अभ्यासक्रमासाठीचे पुस्तक : इडली, ऑर्किड आणि मी - डॉ.विठ्ठल व्यंकटेश कामत
मॅजेस्टिक पब्लिशिंग हाऊस, न्यू गर्ल्स स्कूलसमोर, ठाणे (प)

अ) अध्ययन अध्यापनाची उदिदष्टे

तासिका - १०

१) ललित गद्य म्हणजे काय ?

२) ललित गद्याचे विविध घटक त्यातील ड्रमीफची अनुभव मांडण्याची पध्दत

३) इतर वाङ्मय प्रकारांपेक्षा ललित गद्याचे वेगळेपण

४) ललित गद्याचे प्रकार

५) मराठी ललित लेखातील स्थित्यंतरे

६) ललित गद्य लेखनाचा आशय, अभिव्यक्ती व त्यातून व्यक्त होणारे लेखकाचे व्यावसायिक व्यक्तीमत्व

ब) घटक विश्लेषण

तासिका - ३५

१) “इडली, ऑर्किड आणि मी” मधील निवडक लेखांचा आशय

२) “इडली, ऑर्किड आणि मी” मधील अनुभव मांडणी

३) “इडली, ऑर्किड आणि मी” मधील लेखांचे वैशिष्ट्ये

४) “इडली, ऑर्किड आणि मी” मधील प्रसंगवर्णन

५) “इडली, ऑर्किड आणि मी” मधील व्यक्तिरेखा

६) “इडली, ऑर्किड आणि मी” लेखकाची सामाजिक बांधिलकी व व्यावसायाचे गणित

७) “इडली, ऑर्किड आणि मी” लेखकाची उद्योग जगतातील यशाचा आलेख

८) “इडली, ऑर्किड आणि मी” ची भाषाशैली

९) “इडली, ऑर्किड आणि मी” मधील संघर्ष

१०) “इडली, ऑर्किड आणि मी” मधील अर्थपूर्ण शीर्षक.

एकूण तासिका - ४५

(३)

संदर्भ ग्रंथ:

- इडली, ऑर्किड आणि मी - डॉ.विठ्ठल ब्यंकटेश कामत,मंजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई
- लघुनिबंध ते मुक्तगद्या- संपादक वि.शं.चौघुले, मैजेस्टिक प्रकाशन,मुंबई
- साहित्य साधना - मा. का.देशपांडे
- लोकप्रिय वाङ्मय - ललित विशेषांक मार्च १९९९
- आधुनिक मराठी गद्याची उत्क्रांती - कृ.भि.कुलकर्णी
- साहित्य रंग आणि अंतरंग - निशीकांत मिरजकर
- ललित गद्यलेणी (प्रस्तावना) - सं.डॉ.कैलास सार्वेकर,अमोल प्रकाशन,पुणे

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

प्रथम वर्ष वाणिज्य : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१३ पासून

- सूचना:-** १) जून २०१३ पासून सत्र पध्दतीचा स्विकार करण्यात आला आहे.
२) प्रथम सत्र व द्वितीय सत्रासाठी स्वतंत्र अभ्यासक्रम राहिल.

द्वितीय सत्र

(१०२२७) उपयोजित मराठी

(सामान्य स्तर : मराठी)

लेखन व संवाद कौशल्याची परिचय

● घटक १ : लेखन कौशल्याचा आविष्कार

१.१ लेखन कौशल्य म्हणजे काय ?

१.२ लेखन कौशल्य विकसित करण्याचे तंत्र

१.३ लेखन आविष्काराचे प्रकार

१.३.१ निबंध लेखन,निबंध लेखनाची पूर्व तयार, निबंध लेखनाचे प्रकार उपयोजन

१.३.२ सारांश लेखन, सारांश लेखनाची तंत्र उपयुक्तता,उपयोजन

१.३.३ उता-याचे आकलन, आकलनाचे स्वरूप व तंत्र,उपयोजन

१.४ समारोप

● घटक २ : संवाद कौशल्ये

- २.१ संवाद म्हणजे काय ?
- २.२ संवाद कौशल्याची उपयुक्तता
- २.३ संवाद कौश्याचे प्रकार
 - २.३.१ भाषण
 - २.३.२ वाद - विवाद
 - २.३.३ पपिसंवाद
 - २.३.४ मुलाखत
- २.४ समारोप

● घटक ३ : वृत्तपत्र - प्रसार माध्यमासाठी लेखन

- ३.१ वृत्तपत्र - प्रसार माध्यम : स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- ३.२ वृत्तपत्र माध्यमासाठी लेखन
 - ३.२.१ बातमी लेखन : स्वरूप आणि तंत्र
 - ३.२.२ वृत्तपत्र बातमी लेखनाचे उपयोजन
 - ३.२.३ वृत्तपत्रसाठी पत्र लेखन
 - ३.२.४ स्तंभ लेखन : स्वरूप आणि तंत्र

● घटक ४ : परिभाषा व पारिभाषिक संज्ञांचे उपयोजन

- ४.१ परिभाषा म्हणजे काय ?
- ४.२ परिभाषाची वैशिष्ट्ये
- ४.३ परिभाषेची गरज व उपयुक्तता
- ४.४ परिभाषेची संज्ञांचे उपयोजन
 - ४.४.१ शासकीय क्षेत्रातील पारिभाषिक संज्ञा
 - ४.४.२ बँकींग क्षेत्रातील पारिभाषिक संज्ञा
 - ४.४.३ व्यावसायिक क्षेत्रातील पारिभाषिक संज्ञा
 - ४.४.४ माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्रातील पारिभाषिक संज्ञा

(वरील घटकातील किंमान पंचवीस पारिभाषिक संज्ञांचा परिचय अपेक्षित आहे.)

एकूण तासिका - ४५

संदर्भ ग्रंथः

- निबंधशास्त्र व कला : प्र.न.जोशी, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी
- वाङ्मयीन निबंधलेखन स्वरूप व साधने: रा.ग.जाधव,कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन,पुणे
- व्यावहारिक मराठी : ल.रा.नसिराबादकर,फडके प्रकाशन,कोल्हापूर
- व्यावहारिक मराठी : प्रकाश परब, मिथून प्रकाशन, मुंबई
- व्यावहारिक मराठी : सं.द.दि.पुंडे,डॉ.कल्याण काळे,निराली प्रकाशन,पुणे
- उपयोजित मराठी सं.डॉ.र.ना.वरखेडे,महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ,नागपूर
- निबंधाची शाळा : अ.न. पेडणेकर, अभिनय प्रकाशन, मुंबई
- व्यावहारिक मराठी : पुणे विद्यापीठ पकाशन,पुणे
- वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी: प्रा.नरेंद्र मारवाडे,कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद
- सुगम मराठी व्याकरण - लेखन मो.रा.वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे
- व्यावहारिक मराठी : सं.स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन,पुणे
- कार्यालयीन पत्रलेखन :महोन पोतदार
- उपयोजित मराठी डॉ.पी.जे.जोशी, डॉ.के.एम.पाटील
- व्यावहारिक मराठी: संभाजी मोकाशी,रजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य
- व्यावहारिक मराठी : डॉ.लिला गोविलकर
- संगणक : विवेक मेहेत्रे
- इंटरनेट तुमचा नवा दोस्त : विवेक मेहेत्रे
- इंटीएच बुकलेट : विजय भटकर
- संगणक परिचय: डॉ.गोरे,डॉ.कोल्हारकर,पिंपळापूरे पब्लिशर्स नागपूर
- संगणक परिचय:प्रा.राजशेखर येळीकर, निराली प्रकाशन
- मराठी लेखन दर्शन : चंद्रहास जोशी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

॥अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

द्वितीय वर्ष कला

मराठी अभ्यासक्रम

(तिसरे व चौथे सत्र)

जून २०१४-१५ पासून नवीन

सामान्यस्तर (जी-२) वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास

अभ्यासक्रमासाठी पुस्तके

(MAR - 231 A) तिसरे सत्र : कादंबरी : रारंगढांग - प्रभाकर पेंढारकर

(MAR - 241 A) चौथे सत्र : आत्मकथन : माती, पंख आणि आकाश - ज्ञानेश्वर मुळे

मराठी सामान्यस्तर (पर्यायी अभ्यासक्रम)

(MAR - 231 B) तिसरे सत्र : उपयोजित मराठी

(MAR - 241 B) चौथे सत्र : उपयोजित मराठी

मराठी विशेष स्तर (एस-१)

मध्ययुगीन पद्यवाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास

(MAR - 232) तिसरे सत्र : आज्ञापत्र : रामचंद्रपंत अमात्य - संपा. रा. चि. ढेरे

(MAR - 242) चौथे सत्र : निवडक संत कवी-कवयित्री यांच्या अभंग रचना

मराठी विशेष स्तर (एस-२)

(MAR - 233) तिसरे सत्र : साहित्य स्वरूप विचार

(MAR - 243) चौथे सत्र : साहित्य स्वरूप विचार

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
द्वितीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१४-१५ पासून,
मराठी सामान्य स्तर (जी-२) : वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास (कादंबरी)
(MAR - 231 A) तिसरे सत्र

रारंगढांग - प्रभाकर पेंढारकर, मौज प्रकाशन, मुंबई-४

अध्ययन अध्यापनाचे घटक

- १) कादंबरी : स्वरूप, घटक व प्रकार
- २) मराठी कादंबरीची वाटचाल
- ३) कादंबरी वाङ्मयाचे वेगळेपण

उद्दिष्ट्ये

- १) कादंबरी या वाङ्मय प्रकाराची ओळख करू देणे.
- २) आधुनिक काळातील कादंबरीच्या प्रेरणा समजावून घेणे.
- ३) रारंगढांग या कादंबरीचा प्रातिनिधीक स्वरूपात अध्ययन करणे.

घटक विश्लेषण

१. रारंगढांग - कथानक, आशय
२. रारंगढांग - वेगळ्या विषयावरील कादंबरी
३. रारंगढांग - व्यक्तिरेखा, प्रसंग, संघर्ष
४. रारंगढांग - संवाद, भाषाशैली, निवेदन पद्धती

संदर्भ साहित्य

१. रारंगढांग - प्रभाकर पेंढारकर, मौज प्रकाशन
२. मराठी कादंबरी - तंत्र व विकास, बापट व गोडबोले
३. मराठी कादंबरी - चंद्रकांत बांदिवडेकर
४. मराठी ग्रामीण कादंबरी - रवींद्र ठाकूर, मेहता, पूणे.
५. मराठी कादंबरी - ल. ग. जोग.
६. गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी - विलास खोले.
७. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४- संपा.रा.श्री.जोग,मसाप प्रकाशन पुणे
८. कादंबरी - ल.ग.जोग
९. मराठी कादंबरी - चिंतन आणि समीक्षा चंद्रकांत बांदिवडेकर
१०. ग्रामीण साहित्य विशेषांक - आनंद यादव
११. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कादंबरीची वाटचाल - डॉ.शंकर विभूते, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
द्वितीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१४-१५ पासून,

वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : वाङ्मय प्रकार - आत्मकथन
(MAR - 241 A) चौथे सत्र

पाठ्यपुस्तक : माती, पंख आणि आकाश - ज्ञानेश्वर मुळे, नवसाहित्य बुक स्टॉल, बेळगाव.

अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

- १) मराठीतील आत्मचरित्र, आत्मकथनाचे स्वरूप
- २) मराठीतील आत्मकथनात्मक लेखन - पुरुषांचे आत्मकथने
- ३) आत्मकथनाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये
- ४) आत्मकथनाचे साहित्यातील वेगळेपण

घटक विश्लेषण

- १) माती, पंख आणि आकाश - आशय, मांडणी
- २) माती, पंख आणि आकाश - व्यक्तिरेखा, प्रसंगवर्णन, संघर्ष
- ३) माती, पंख आणि आकाश - संवाद, भाषाशैली
- ४) माती, पंख आणि आकाश - एक भावस्पर्शी आत्मकथन

संदर्भ साहित्य

१. चरित्र आत्मचरित्र - अ. म. जोशी
२. दलित आत्मकथने - वासुदेव मुलाटे, स्वरूप प्रकाशन औरंगाबाद.
३. दलित आत्मचरित्रे : साहित्य आणि समाज - रमेश धोंडगे, दिलीपराज प्रकाशन
४. दुःखाचा अंतप्रवाह - डॉ. मनोहर जाधव, परिवर्तनाचा वाटसरू नोव्हेंबर २००७.
५. वाचा एक तरी - चरित्र आत्मचरित्र डॉ. नारायण भोसले, अर्थव पब्लिकेशन्स, जळगाव.
६. बहुजनांचे दीपस्तंभ - डॉ. सुरेश तायडे, अर्थव पब्लिकेशन्स, जळगाव.

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
द्वितीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१४-१५ पासून,
मराठी सामान्य स्तर (ऐच्छिक अभ्यासक्रम) : उपयोजित मराठी
(MAR - 231 B) तिसरे सत्र
प्रसारमाध्यमांचा परिचय आणि लेखन तंत्र

वैशिष्ट्ये :

- १) भाषा-संवाद साधनांचा परिचय करून घेणे. भाषिक संवाद प्रक्रियेतील माध्यम/साधनांचे महत्व समजून घेणे.
- २) संवाद माध्यमांची वैशिष्ट्ये आणि स्वरूप अभ्यासणे.
- ३) मुद्रित माध्यमासाठी लेखन तंत्राचा अभ्यास करणे.
- ४) विविध मुद्रित माध्यमांसाठी लेखनाचे उपयोजन करणे.

घटक १. संवाद प्रक्रिया : स्वरूप आणि प्रकार

- अ. दैनंदिन व्यवहारातील भाषिक संवादाचे स्वरूप आणि प्रकार
- आ. मौखिक संवाद
- इ. मौखिक संवादाची साधने : भाषा आणि लेखनर
- ई. भाषेतर संदेशन रंग, ध्वनी, चित्र, आंगिक हावभाव इ.
- उ. प्राचीन मौखिक संवाद प्रक्रियेतील विविध प्रकार : दवंडी, कीर्तन, भारूड, तमाशा, सोंगी लोकनाट्य (लळित, दशावतार इत्यादी.)

घटक २. मुद्रित माध्यमांचा परिचय : वृत्तपत्र

- अ. मुद्रित माध्यमांचे स्वरूप आणि प्रकार
- आ. वृत्तपत्र : स्वरूप, महत्व आणि प्रकार
- इ. वृत्तपत्राचे घटकांची तोंड ओळख - बातमी, लेख, अग्रलेख, स्तंभ, सदर, वाचकांची पत्रे, स्फूट इ.
- ई. वृत्तपत्रातील घटकांसाठी वैशिष्ट्ये आणि उपयोजनात्मक लेखन (वृत्तपत्राची बातमी लेखन आणि वाचकांची पत्रे इ. संवाद लेखनाचे उपयोजन.

घटक ३. मुद्रित शोधन : स्वरूप आणि तंत्र

- अ. मुद्रित शोधनाचे स्वरूप
- आ. मुद्रित शोधनाचे तंत्र
- इ. दैनंदिन व्यवहारातील छपाई : स्वरूप आणि प्रकार
- ई. विविध कार्यक्रमांच्या पत्रिका, फलक लेखनाचा मसुदा ग्रंथ लेखन इ.
- उ. मुद्रित शोधनाचे महत्व
- ऊ. मुद्रित शोधन प्रक्रिया
- ए. मुद्रित शोधन चिन्हांचे उपयोजन

घटक ४. प्रसार आणि संवादाचे माध्यम : जाहिरात

- अ. जाहिरातीचे महत्व आणि उद्देश
- आ. जाहिरातीचे स्वरूप
- इ. जाहिरातीचे प्रकार
- ई. विविध माध्यमांसाठी जाहिरात लेखनांचे तंत्र
- उ. विविध माध्यमांसाठी जाहिरात लेखनाचे उपयोजन

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
द्वितीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१४-१५ पासून,
मराठी सामान्य स्तर (ऐच्छिक अभ्यासक्रम) : उपयोजित मराठी
(MAR - 241 B) चौथे सत्र
आधुनिक संवाद माध्यमांचा परिचय आणि लेखन

अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

- १) आधुनिक संवाद माध्यमांचा परिचय करून घेणे.
- २) आधुनिक संवाद माध्यमातील श्राव्य आणि दृकश्राव्य माध्यमांचे महत्व जाणून घेणे.
- ३) आकाशवाणी आणि दूरदर्शन या संवाद माध्यमांचे स्वरूप आणि तंत्र अभ्यासणे.
- ४) माहिती आणि तंत्रज्ञानाची तोंड ओळख करून घेणे.

घटक १. आधुनिक संवाद माध्यम : स्वरूप आणि प्रकार

१. आधुनिक संवाद माध्यमातील क्रांती : स्वरूप आणि विविधता
२. आधुनिक संवाद माध्यमातील स्थित्यंतरे
३. आधुनिक संवाद माध्यमाचे मानवी जीवनातील महत्व
४. आधुनिक संवाद माध्यम आणि स्वयंरोजगाराची संधी

घटक २. श्राव्य माध्यमांचा परिचय आणि लेखन

१. श्राव्य माध्यमाचे स्वरूप आणि महत्व
२. श्राव्य माध्यमाची विशिष्टता
३. आकाशवाणी : संवाद माध्यमातील क्रांती
४. आकाशवाणी माध्यमासाठी लेखन प्रकारांचे स्वरूप (बातम्या, श्रुतिका, मुलाखत, नभोनाट्य, संवाद, जाहिरात इ.)
५. आकाशवाणी माध्यमासाठी लेखनाचे उपयोजन

घटक ३. दृकश्राव्य माध्यमांचा परिचय आणि लेखन

१. दृकश्राव्य माध्यमाचे स्वरूप आणि महत्व
२. दृकश्राव्य माध्यमाचे वैशिष्ट्ये आणि तंत्र
३. दूरदर्शन : संवादाचे प्रत्यक्ष माध्यम
४. दूरदर्शन माध्यमावरील संवाद लेखनाचे प्रकार आणि तंत्र
५. दूरदर्शन माध्यमासाठी संवाद लेखनाचे उपयोजन

घटक ४. माहिती आणि तंत्रज्ञान माध्यमातील संवादाचे स्वरूप

१. संवाद माध्यमाची वैश्विकता
२. माहिती आणि तंत्रज्ञानाचे स्वरूप
३. संगणकाचे महत्व
४. आधुनिक टपाल सेवा
५. इंटरनेटवरील संवाद
६. मोबाईल सेवा, इंटरनेटवरील ई-चॅटिंग, ई-मेल, व्हॉट अॅप,
७. इंटरनेटवरील संवादाचे उपयोजन

संदर्भ ग्रंथ

१. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर
२. व्यावहारिक मराठी - डॉ. लीला गोविलकर, डॉ. जयश्री पाटणकर
३. व्यावहारिक मराठी - प्राचार्य रा. तु. भगत
४. व्यावहारिक मराठी - डॉ. कल्याण काळे, डॉ. द. दि. पुंडे
५. आकाशवाणीवरील भाषणे - पु. ल. देशपांडे
६. वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी लेखन - प्रा. नरेंद्र मारवाडे
७. उपयोजित मराठी भाग १,२,३ - डॉ. प्रभाकर जोशी, डॉ. किशोर पाटील
८. अभिनव भाषा विज्ञान - डॉ. गं. ना. जोगळेकर
९. माहिती तंत्रज्ञान संगणक परिचय स्वाती सायनकर
- १० वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी लेखन - प्रा.नरेंद्र मारवाडे, कैलाश पब्लिकेशन्स, औरंगापूर
११. सुगम मराठी व्याकरण लेखन - मो.रा.वाळंबे - नितीन प्रकाशन, पुणे
१२. उपयोजित मराठी - उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, प्रकाशन क्रमांक ४७, पहिली आवृत्ती जुलै १९९६
१३. व्यावहारिक मराठी - प्रकाश परब, मिथून प्रकाशन, मुंबई
१४. उपयोजित मराठी - संपा. डॉ.र.ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर
१५. व्यावहारिक मराठी - पुणे विद्यापीठ प्रकाशन पुणे
१६. व्यावहारिक मराठी - सं. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
१७. संगणक परिचय - विवेक मेहेत्रे

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
द्वितीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१४-१५ पासून,
मराठी विशेष स्तर (एस-१) : मध्ययुगीन गद्यवाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास
(MAR - 232) तिसरे सत्र
आज्ञापत्र:रामचंद्र पंत अमात्य - संपा. रा. चि. ढेरे

अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

- १) शिवकालीन स्वराज्यनीती सूत्रांचा परिचय करून घेणे.
- २) सुराज्यासाठी आज्ञापत्रातील महत्वाचे विचार समजून घेणे.
- ३) लोककल्याणकारी योजनांची माहिती समजून घेणे.
- ४) मध्ययुगीन कालखंडातील राज्यकर्त्यांच्या नीती-आचरण यांचा परिचय करून घेणे.

घटक विश्लेषण

१. आज्ञापत्राची वैशिष्ट्ये व महत्त्व
२. आज्ञापत्रातील शिवाजी महाराजांचे व्यक्तिमत्व
३. आज्ञापत्राची भाषाशैली व प्रसंगवर्णन
४. आज्ञापत्रातील दुर्ग व्यवस्था व राजनीती

संदर्भ साहित्य

१. रामचंद्र अमात्य प्रणीत स्वराज्य नीती आज्ञापत्र - संपा. रा. चि. ढेरे, पद्यगंधा प्रकाशन
२. आज्ञापत्रे आणि राजनीती - संपा. श. ना. जोशी, ल. म. भिंगारे, कॉन्टीनेटल प्रकाशन पुणे.
३. आज्ञापत्राचा कर्ता कोण - डॉ. व. दी. राव, मौज दिवाळी अंक, १९४५
४. राजनीती अमात्यांची कशी? - वि. भि. कोलते, सरदेसाई गौरव-ग्रंथ, १९३८
५. शिवकालीन राजनीती - द. वा. पोतदार, पुरूषार्थ शिवाजी अंक, १९२५

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
द्वितीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१४-१५ पासून,
मराठी विशेष स्तर (एस-१) : मध्ययुगीन पद्यवाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास
(MAR - 242) चौथे सत्र

निवडक संत कवी-कवयित्री यांच्या अभंग रचना

अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

- १) मध्ययुगीन पद्यवाङ्मयाचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
- २) संतांच्या वाङ्मयाची प्रेरणा समजून घेणे.
- ३) मध्ययुगीन संत वाङ्मयाचे स्वरूप जाणून घेणे.
- ४) निवडक संतांच्या अभंग रचनांचा अभ्यास करणे.

घटक विश्लेषण

१. संत कवयित्रींच्या काव्य प्रेरणा
२. संत कवयित्रींची भाषा शैली, अध्यात्माची जाण
३. संत कवींच्या प्रेरणा व त्या काळची समाजपरिस्थिती
४. संतांची अध्यात्मिक लोकशाही

अभ्यासासाठी :

संत कवयित्री - संत जनाबाई, संत कान्होपात्रा, संत सोयराबाई,
संत कवी - संत गोरोबा कुंभार, संत सावता माळी, संत चोखामेळा, संत सेना महाराज, संत नरहरी सोनार
(या सर्व संत श्रेष्ठांच्या निवडक अभंग रचना)

संदर्भ साहित्य

१. मराठी संत कवयित्री - प्रा. मा. के. यादव, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२. संत गोरोबा कुंभार वाङ्मय दर्शन - बाबुराव उपाध्ये, स्नेहवर्धन प्रकाशन
३. संत पंत तंत - श्री. म. माटे, स्नेहवर्धन प्रकाशन
४. संत चोखामेळा अभंगवाणी - डॉ. कानडे
५. सुवर्ण संतरन - सुनील सोनार, प्रशांत पब्लिकेशन्स
६. संत साहित्य अभ्यासाच्या काही दिशा - डॉ. काळे, नगरकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन
७. प्राचीन मराठी वाङ्मय वैभव - डॉ. बी. एन. पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स
८. संत जनाबाईचे निवडक अभंग - डॉ. शिवाजीराव मोहिते, स्नेहवर्धन प्रकाशन
९. वारकरी संत कवयित्री : भक्तीकाव्य - डॉ. भास्करराव पाटील, डॉ. संजीव पगारे, का.स.वाणी संस्था, धुळे
१०. संत कविता एक दृष्टिकोन - प्रकाश केजकर, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
११. मध्ययुगीन संतसाहित्य - काही आयाम - यु.म. पठाण, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
१२. संत काय म्हणतात ? - प्र.न.जोशी अनमोल प्रकाशन, अप्पा बळवंत चौक,पणे
१३. अर्वाचीन महाराष्ट्र (संस्कृती व दर्शन) - प्र.न.जोशी
१४. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (भाग १ ते ५) - अ.ना.देशपांडे
१५. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - ल.रा.नसिराबादकर
१६. मराठी संत वाङ्मयातील परमार्थ मार्ग (भाग २) - रा.दं.रानडे
१७. संत साहित्य समीक्षा - गो.म.कुलकर्णी
१८. प्राचीन मराठी वाङ्मय वैभव - डॉ. बी. एन. पाटील

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
द्वितीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१४-१५ पासून,
(MAR - 233) तिसरे सत्र

मराठी विशेष स्तर (एस-२) : साहित्य स्वरूप विचार

अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

- १) पौर्वात्य व पाश्चिमात्य साहित्यशास्त्रातील विविध संकल्पनांचा स्थूल परिचय विद्यार्थ्यांना करून देणे.
- २) साहित्याचे स्वरूप, साहित्याचे प्रयोजन आणि साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया यांचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
- ३) साहित्याचे विविध उपप्रकारांचे स्वरूप व वैशिष्ट्यांचा स्थूल परिचय करून देणे.

विभाग पहिला : घटक विश्लेषण

घटक १. साहित्याचे स्वरूप

तासिका-१५

- १.१ साहित्याचे स्वरूप, संस्कृतमधील काव्य शब्दाची व्याप्ती
- १.२ शास्त्रीय वाङ्मय आणि ललित वाङ्मय
- १.३ पौर्वात्य (संस्कृत) साहित्यकारांनी सांगितलेली साहित्याची विविध लक्षणे
(भामह, दण्डी, कुंतक, वामन, आनंदवर्धन, जगन्नाथ पंडीत, मम्मट आणि विश्वनाथ इ.)
- १.४ पाश्चात्य साहित्यकारांनी सांगितलेली साहित्याची लक्षणे (जॉन्सन, कार्लाइल, वर्डस्वर्थ, कोलरीज, हॅझलीट, मॅथ्यू अर्नोल्ड इ.)

घटक २. साहित्याचे प्रयोजन

तासिका-१५

- २.१ प्रयोजन : स्वरूप, प्रयोजनाची व्याप्ती, प्रयोजनाचे प्रकार लेखकनिष्ठ आणि वाचकनिष्ठ प्रयोजन
- २.२ मम्मटाने सांगितलेली साहित्याची सहा प्रयोजन (यश, अर्थ, व्यवहार ज्ञान, अशुभनिवारण, कांतासंमित उपदेश आणि आल्हाद इ.)
- २.३ पाश्चात्य साहित्यकारांची प्रयोजने
स्वान्तसुखाय, पलायनवाद, इच्छापूर्ती, वासनापूर्ती, जिज्ञानापूर्ती, कॅथार्सिस, आत्मविष्कार इ.

घटक ३. साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेचे स्वरूप

तासिका-१५

- ३.१ निर्मिती म्हणजे काय? नवनिर्मितीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- ३.२ निर्मिती आणि उत्पादन यातील फरक
- ३.३ साहित्य निर्मितीची कारणे.
प्रतिभाशक्ती, कल्पनाशक्ती, चमत्कृती आणि व्युत्पत्ती इ. स्फूर्ती

घटक ४. साहित्याची प्रकारांची संकल्पना

तासिका-१५

- ४.१ साहित्य प्रकार निर्मितीची कारणे
- ४.२ साहित्याचे प्रमुख प्रकार - गद्य प्रकार, पद्य प्रकार
- ४.३ साहित्य प्रकारांचे वेगळेपण व वैशिष्ट्ये.

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
द्वितीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१४-१५ पासून,
(MAR - 243) चौथे सत्र

मराठी विशेष स्तर (एस-२) : साहित्य स्वरूप विचार

अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

- १) साहित्याची भाषा आणि व्यावहारिक भाषेतील मूल्यांतमक जाणवा विद्यार्थ्यांमध्ये रूजविणे.
- २) आकलन, आस्वाद आणि संस्कार मूल्य म्हणून साहित्याचा अभ्यास करणे.
- ३) विद्यार्थ्यांमध्ये वाङ्मयीन अभिरूची निर्माण करणे.
- ४) प्रादेशिक साहित्याची ओळख करून देणे.

घटक ५. साहित्याची भाषा

तासिका - १५

- ५.१. भाषेचे विविध प्रकार (समाज भाषा, प्रमाण भाषा, व्यक्ती भाषा, साहित्यिक भाषा)
- ५.२. भाषेवर परिणाम करणारे घटक (वय, लिंग, परिस्थिती, व्यवसाय, काळ इ.)
- ५.३. शैलीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- ५.४. शैलीचे प्रकार : आशय तशी शैली, लेखक तशी शैली, साहित्यप्रकार तशी शैली
- ५.५. साहित्यिक भाषेचे वेगळेपण

घटक ६. साहित्य आणि समाज

तासिका-१५

- ६.१. साहित्यिक आणि समाजाचा परस्पर संबंध (भाषा, कलाकृतीचे अस्तित्व, कलाकृतीचा विषय, आशय आणि भाषेच्या संदर्भात समाजाचा संबंध)
- ६.२. लेखकाचे समाजाशी नाते
- ६.३. भाषा, काळ आणि समाज या तत्त्वतः साहित्य निर्मितीवर होणारा परिणाम
- ६.४. समाजावर होणारा कलाकृतीचा परिणाम

घटक ७. साहित्याची अभिरूची

तासिका-१५

- ७.१. अभिरूची म्हणजे काय? साहित्यिक अभिरूचीचे वेगळेपण
- ७.२. अभिरूचीचे विविध प्रकार (ग्रामीण-नागर, बहुजन-अभिजन, सामान्य-विदग्ध इ.)
- ७.३. अभिरूची नियत करणारे घटक
१. सांस्कृतिक, आर्थिक, वाङ्मयीन वातावरण

घटक ८. साहित्य सिद्धांतांची तोंडओळख

तासिका-१५

- ८.१. रससिद्धांत
- ८.२. रीतिविचार
- ८.३. अलंकारध्वनी
- ८.४. शब्दशक्ती

संदर्भ ग्रंथ

१. अभिनव काव्यप्रकाश - रा. श्री. जोग
२. अभिनव प्रदीप - स. रा. गाडगीळ
३. अभिनव साहित्यशास्त्र - भालचंद्र खांडेकर, डॉ. लीला गोविलकर
४. भारतीय साहित्य विचार - अ. वा. कुलकर्णी
५. साहित्य मीमांसा - डॉ. रा. शं. वाळिंबे
६. वाङ्मयीन अभिरूची - रा. श्री. जोग
७. वाङ्मयीन - रा. ग. जाधव
८. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे
९. वाङ्मयाची संकल्पना - डॉ. मिलिंद मालशे
१०. लोकसाहित्य : प्रेरणा आणि स्वरूप - डॉ. प्रभाकर मांडे
११. लोकसाहित्याची रूपरेषा - गंगाधर मोरजे
१२. भारतीय साहित्यशास्त्र - ग.त्र्य.देशपांडे
१३. साहित्यविचार - दि.के.बेडेकर
१४. साहित्य विचार - डॉ.भालचंद्र खांडेकर/ डॉ.लीला गोविलकर
१५. साहित्याचा अनव्यर्थ - डॉ नागनाथ कोतापळे
१६. साहित्य : चिंतन आणि शोध - गंगाधर गाडगीळ
१७. भारतीय साहित्यविचार - डॉ.भालचंद्र खांडेकर/ डॉ.लीला गोविलकर
१८. पाश्चात्य साहित्यविचार - डॉ.भालचंद्र खांडेकर/ डॉ.लीला गोविलकर
१९. मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप - संपादक, गो.मा.पवार, म.द.हातकणंगलेकर
२०. ऑरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र - सुधीर रसाळ
२१. ऑरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र - विंदा करंदीकर
२२. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन (क्रमांक ५६)औरंगाबाद

मराठीच्या विद्यार्थ्यांसाठी नोकरी, रोजगार व व्यवसायाच्या संधी

१. उपयोजित मराठीच्या अभ्यासक्रमात समाविष्ट घटकांमुळे विद्यार्थ्यांना वृत्तपत्रे, आकाशवाणी, दूरदर्शन, जाहिरात इत्यादी क्षेत्रात रोजगाराची मोठी संधी आहे.
२. विविध मालिकांसाठी संहिता लेखन, सूत्रसंचलन, मुद्रित शोधन या क्षेत्रात संधी आहे.
३. प्रकाशन व्यवसाय, मालिका निर्मिती यात चांगली संधी आहे. लेखन कौशल्याला वाव आहे.
४. अभ्यासक्रमातील घटकांमध्ये महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग व स्पर्धात्मक परीक्षांना डोळ्यासमोर ठेवून त्या पद्धतीचा अभ्यासक्रम तयार केलेला आहे. स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी मराठी भाषेचा हा अभ्यासक्रम निश्चित उपयुक्त आहे.
५. प्रतिकूल परिस्थितीतून उज्वल यश प्राप्त केलेल्या लेखकांचे आत्मकथन, आदर्श राजवटीसाठीची चांगली साहित्यकृती विद्यार्थ्यांना निश्चितच प्रेरणादायी ठरतील व चांगल्या साहित्यातून कणखर व्यक्तिमत्त्वाचे विद्यार्थी व्यवसाय व रोजगाराच्या संधी स्वतः निर्माण करतील.
६. भारतीय जीवन विमा, टपाल खाते, दूरसंचार या मधील परीक्षांसाठीच्या अभ्यासक्रमात उपयुक्त ठरणारे साहित्य व व्याकरण आहे. त्याचा विद्यार्थ्यांना फायदा होईल.
७. डी.एड., बी.एड.च्या अभ्यासक्रमांना व त्यांच्या पात्रता परीक्षेला उपयुक्त ठरणारे अभ्यासक्रम घटक शिक्षण क्षेत्रातील रोजगारनिर्मितीसाठी पूरक आहेत.
८. समाजातील सर्व घटकांचा विचार करून व्यवसायाभिमुख व रोजगाराची प्रेरणा देणारा मराठीचा हा अभ्यासक्रम आहे.

॥अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

तृतीय वर्ष कला

मराठी अभ्यासक्रम

(पाचवे व सहावे सत्र)

जून २०१५-१६ पासून

सामान्यस्तर (जी-३) वाङ्मयीन मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम ऐच्छिक)

अभ्यासक्रमासाठी पुस्तके

(MAR - ३५१) पाचवे सत्र : नाटक : अधांतर - जयंत पवार

(MAR - ३६१) सहावे सत्र : निवडक ललित गद्य : संपादक, मराठी अभ्यास मंडळ, उमवि, जळगाव.

मराठी सामान्य स्तर (पर्यायी अभ्यासक्रम)

(MAR - ३५२) पाचवे सत्र : उपयोजित मराठी

(MAR - ३६२) सहावे सत्र : उपयोजित मराठी

मराठी विशेष स्तर (एस-३)

(MAR - ३५३) पाचवे सत्र : आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : १९२० ते १९६०
(कथा व कादंबरी वाङ्मय)

(MAR - ३६३) सहावे सत्र : आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : १९२० ते १९६०
(कविता व नाट्य वाङ्मय)

मराठी विशेष स्तर (एस-४)

(MAR - ३५४) पाचवे सत्र : भाषा विज्ञान

(MAR - ३६४) सहावे सत्र : मराठी व्याकरण

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
तृतीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१५-१६ पासून,
मराठी सामान्य स्तर (जी-३) : वाङ्मयीन मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम (ऐच्छिक)

सत्र : पाचवे

वाङ्मय प्रकार : नाटक
नेमलेले पाठ्यपुस्तक : अधांतर : (नाटक) - जयंत पवार

अध्ययन आणि अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये :

१. नाटक या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप जाणून घेणे.
२. नाटकाचे घटक : कथानक, व्यक्तिचित्रण, संघर्ष, संवाद आणि भाषाशैली इ. घटक समजून घेणे.
३. मराठी नाट्येतिहासात रूढ असलेल्या पौराणिक, ऐतिहासिक, सामाजिक, ग्रामीण, दलित आणि स्त्रीवादी नाट्यप्रकारांचा परिचय करून घेणे.
४. सुखात्मिका, शोकात्मिका इ. नाट्य विशेषांचा परिचय करून घेणे.

घटक १.

तासिका १०

- १.१. नाटक : एक वाङ्मय प्रकार
- १.२. नाटक : स्वरूप व वैशिष्ट्ये

घटक २. अधांतर : जयंत पवार यांच्या नाटकाचा अभ्यास

तासिका ३५

- २.१. जयंत पवार : नाटककाराचा परिचय
- २.२. अधांतर : कथानक आणि मांडणी.
- २.३. अधांतर : व्यक्तिरेखा, प्रसंगनिर्मिती, वातावरण, जीवनसंघर्ष.
- २.४. अधांतर : समस्याप्रधान नाटक
- २.५. अधांतर : संवाद व भाषाशैली
- २.६. अधांतर : शीर्षकाची सार्थकता

संदर्भ साहित्य

१. नाटक एक चिंतन - वसंत कानेटकर, नीलकंठ प्रकाशन
२. आधुनिक मराठी नाटक (आशय आणि आकृतिबंध) - सुषमा जोगळेकर
३. नाटक - कालचं आणि आजचं - संपा. डॉ. पुष्पलता राजापुणे - तापस, सायन प्रकाशन, पुणे.
४. समकालीन मराठी रंगभूमी - संपा. डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे, डॉ. राजन जयस्वाल, विजय प्रकाशन, नागपूर.
५. नाटक विशेषांक (डिसेंबर २०१४) - आमची श्रीवाणी, का.स.वाणी मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.
६. मराठी नाटक-नाटककार : काळ आणि कर्तृत्व - डॉ. वि.भा. देशपांडे (दिलीपराज प्रकाशन), पुणे.
७. आजचे नाटककार - संपा. डॉ. दत्तात्रय पुंडे, डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन पब्लिसिंग हाऊस, पुणे.
८. 'ना' नाटकातला - राजीव नाईक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
९. मराठीचा नाट्य संसार - वि. स. खांडेकर, देशमुख प्रकाशन, पुणे.
१०. मराठी नाट्यलेखन तंत्राची वाटचाल - अरविंद कुलकर्णी, व्हीनस प्रकाशन
११. स्वातंत्र्योत्तर काळात मराठी रंगभूमीवर पाश्चात्य रंगभूमीचा झालेला प्रभाव - डॉ. चंद्रशेखर कणसे, प्रशांत पब्लि.
१२. स्वातंत्र्योत्तर सामाजिक नाट्यसृष्टी - डॉ. श्रीकांत पाटील, हृदय प्रकाशन, कोल्हापूर
१३. दलित रंगभूमी आणि नाट्यचळवळ - डॉ. मधुकर मोकाशी - स्नेहवर्धन, पुणे.
१४. 'नाटक विशेषांक' - ललित, ऑक्टो. २०१३, मॅजेस्टीक प्रकाशन, पुणे.
१५. वाङ्मय प्रकार नाटक - भावे, दाते, अजब पुस्तकालय, कोल्हापूर
१६. नाटक - वाङ्मय प्रकार - संपा. दत्ता भगत, य.च.म.मु.विद्यापीठ, नाशिक
१७. मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री - मकरंद साठे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
१८. मराठी नाटकातील संवाद : दबलते रंगरूप - डॉ. सुनीता सहस्त्रबुद्धे
१९. मराठी नाटक आणि रंगभूमी : पहिले शतक - वि.भा. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
२०. मराठी रंगभूमी : उगम आणि विकास - हिरामण लांजे, विवेक प्रकाशन, गोंदिया.

वाङ्मयप्रकार : ललित गद्य
नेमलेले पाठ्यपुस्तक : 'साहित्य अकादमी पुरस्कृत साहित्यिकांचे निवडक ललित गद्य'
संपादक, मराठी अभ्यासमंडळ, उमवि, जळगाव

अ) अध्ययन आणि अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये

१. ललित गद्य या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप जाणून घेणे.
२. मराठीतील ललित गद्याची परंपरा समजून घेणे.
३. ललित गद्य या वाङ्मयप्रकारातील अनुभवांची मांडणी आणि आविष्कार पद्धती समजून घेणे.
४. ललित गद्य लेखनातील अनुभवांची तरला आणि संवेदनांचे आकलन करून घेणे.
५. ललित गद्यातील घटना, प्रसंगातील भावात्म नाट्य आणि जीवनसंघर्षाचे स्वरूप समजून घेणे.
६. साहित्य अकादमी पुरस्कार, स्वरूप समजावून घेणे.
७. साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त साहित्यिकांचा स्थूल परिचय करून देणे.

घटक विश्लेषण

घटक १. ललित गद्य या वाङ्मयप्रकाराचा परिचय

तासिका १०

- १.१. ललित गद्य म्हणजे काय?
- १.२. ललित गद्य वाङ्मयप्रकार व त्याची वैशिष्ट्ये
- १.३. मराठी ललित गद्याची परंपरा (स्थूल परिचय)

घटक २. साहित्य अकादमी पुरस्कृत साहित्यिकांचे निवडक ललित गद्य

तासिका ३५

(निवडक दहा लेखकांच्या ललित गद्याचा अभ्यास)

साहित्यकृती : निवडक ललित गद्य - संपादीत

- २.१. निवडक ललित गद्य : विषयांची विविधता, स्वरूप
- २.२. निवडक ललित गद्य : आशय आणि अभिव्यक्ती
- २.३. निवडक ललित गद्य : आठवणी, प्रसंग, भाषाशैली
- २.४. निवडक ललित गद्य : वैशिष्ट्ये

संदर्भ साहित्य

१. लघुनिबंध ते मुक्तगद्य - वि. शं. चौधुले, मॅजेस्टिक प्रकाशन.
२. मुक्तगद्य : संकल्पना आणि उपयोजन - वि. शं. चौधुले, मॅजेस्टिक प्रकाशन.
३. ललित गद्याचे तात्त्विक स्वरूप आणि लघुनिबंधांचा इतिहास - डॉ. आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
४. ललित गद्य लेणी - संपा. डॉ. कैलास सार्वेकर, अमोल प्रकाशन, पुणे.
५. ललित-ललित गद्य विशेषांक मार्च २०१३, संपा. अशोक कोठावळे, वि.शं. चौधुले, मॅजेस्टिक प्रकाशन.
६. यात्रा, अंतर्यात्रा - वसंत आबाजी डहाके, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
७. या शेताने लळा लाविला - ना. धों. महानोर, समकालीन प्रकाशन, पुणे.
८. पैस - दुर्गा भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई.
९. मृदगंध - इंदिरा संत, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१०. स्पर्शकमळे - आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
११. मौनराग - महेश एलकुंचवार, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
१२. ललित रंग - डॉ. मंदा खांडगे, कर्मवीर प्रकाशन, पुणे.
१३. प्रातिनिधिक लघुनिबंध संग्रह - के.जे. पुरोहित, साहित्य अकादमी, न्यू दिल्ली.
१४. निवडक राजन गवस, ढव्ह आणि लख्ख ऊन - रणधीर शिंदे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१५. साहित्यिकांचा गाव - आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१६. अनोखी मैत्री - प्रा. डॉ. सुधा खराटे, अक्षर मानव प्रकाशन, पुणे.
१७. मराठी गद्य : पूर्वपिठीका आणि निबंध - डॉ. हरिश्चंद्र थोरात, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
तृतीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१५-१६ पासून,
मराठी सामान्य स्तर (जी-३) : उपयोजित मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम

सत्र : पाचवे

संपादन कौशल्यांचा परिचय

अ) अध्ययन आणि अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये :

१. संपादन कौशल्यांचा परिचय करून घेणे.
२. संपादन कौशल्यांचे उपयोजन करणे.
३. ग्रंथ वाचन आणि लेखनात संपादन कौशल्यांचा उपयोग करणे.
४. सूची लेखन, प्रकल्प लेखन, स्मरणिका संपादन कौशल्यांचे उपयोजन करणे.
५. आधुनिक इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांचा परिचय करून घेणे.
६. उपयोजनात्मक मराठी लेखनातून नोकरी, व्यवसायाची संधी शोधणे.

आ) घटक विश्लेषण

तासिका १५

घटक : १. संपादन कौशल्ये : स्वरूप, तंत्र आणि उपयोजन

- १.१. संपादन कौशल्ये म्हणजे काय?
- १.२. संपादनाचे प्रकार - स्वरूप, तंत्र आणि उपयोजन
- १.३. ग्रंथ संपादनाचे स्वरूप
- १.४. स्मरणिका संपादन : स्वरूप, प्रकार व तंत्र

घटक : २. सूची लेखन : स्वरूप, तंत्र आणि उपयोजन

तासिका १०

- २.१. सूची म्हणजे काय?
- २.२. सूची लेखनाचे प्रकार व स्वरूप (ग्रंथनामसूची, व्यक्तिनामसूची, विषयसूची इ.)
- २.३. सूची लेखनाचे तंत्र
- २.४. सूची लेखन : उपयोजन

घटक : ३. प्रकल्प लेखन : स्वरूप आणि प्रकार

तासिका १०

- ३.१. प्रकल्प लेखनाचा हेतू
- ३.२. प्रकल्प लेखनाचे स्वरूप
- ३.३. प्रकल्प लेखनाचे प्रकार (अहवालात्मक, वृत्तांतात्मक आणि संशोधनात्मक)

घटक : ४. परिचय व आस्वादात्मक लेखन : स्वरूप, तंत्र व उपयोजन

तासिका १०

- ३.१. परिचयात्मक लेखनाचे स्वरूप व तंत्र
- ३.२. परिचयात्मक लेखनाचे प्रकार - व्यक्ती परिचयात्मक लेखन, ग्रंथ परिचयात्मक लेखन, संस्था परिचयात्मक लेखन (लेखक, कवी, विचारवंत, उद्योजक, समाजसुधारक इ) ग्रंथ परिचय लेखनाचे उपयोजन (चरित्र, आत्मचरित्र, कथासंग्रह, काव्यसंग्रह, कादंबरी, नाटक इ.)
- ३.३. आस्वादात्मक लेखन - स्वरूप आणि तंत्र
- ३.४. रसग्रहणासाठी आवश्यक असलेले गुण व कवितेचे रसग्रहणात्मक उपयोजन

स्वयं रोजगारासाठी लेखन कौशल्य

- घटक : १. स्वयं रोजगारासाठी लेखन कौशल्य** तासिका १५
- १.१. अर्ज लेखन व उपयोजन (नोकरीसाठी अर्ज, आर्थिक मदतनिशी अर्ज, स्वयं रोजगारासाठी अर्ज)
 - १.२. अहवाल लेखन व उपयोजन (ग्रंथालय, सांस्कृतिक मंडळासाठी अहवाल)
 - १.३. फलक लेखन व घोषवाक्य (सूचना फलक, घोषणा फलक, कार्यक्रम फलक इ.)
 - १.४. जाहिरात तंत्र
- घटक : २. भाषांतर व अनुवाद कौशल्य** तासिका १०
- २.१. भाषांतर म्हणजे काय?
 - २.२. भाषांतर व अनुवाद - साम्यभेद
 - २.३. भाषांतराचे प्रकार (स्थूल परिचय)
 - २.३.१. छायानुवाद
 - २.३.२. भावानुवाद
 - २.३.३. रूपांतर
- घटक : ३. मराठीची लिपी व्यवस्था** तासिका १०
- ३.१. 'लिपी' म्हणजे काय? स्वरूप व वैशिष्ट्ये
 - ३.२. लिपी -
 - ३.२.१. देवनागरी लिपी
 - ३.२.२. मोडी लिपी
 - ३.२.३. सांकेतिक व गुप्त लिपी
 - ३.३. लिपीचे उपयोजन व उपयुक्तता
- घटक : ४. आधुनिक इलेक्ट्रॉनिक्स संवाद माध्यमे** तासिका १०
- ४.१. आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानात उपग्रहांचे कार्य
 - ४.२. इलेक्ट्रॉनिक्स संवाद माध्यमे व कार्यप्रणाली
 - ४.२.१. मोबाईल : तंत्र व उपयुक्तता
 - ४.२.२. फॅक्स : तंत्र व उपयुक्तता
 - ४.२.३. चॅट : ई मेल तंत्र व उपयुक्तता, व्हॉट्स अप
 - ४.२.४. वेबसाईड : स्वरूप व उपयुक्तता

संदर्भ साहित्य

१. सुगम मराठी व्याकरण लेखन - मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे.
२. वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी लेखन - प्रा. नरेंद्र मारवाडे, कैलास पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.
३. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
४. व्यावहारिक मराठी - प्रकाश परब, मिथुन प्रकाशन, मुंबई.
५. व्यावहारिक मराठी - संपा. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
६. संगणक परिचय - डॉ. गोरे, डॉ. कोलारकर, पिंपळापुणे पब्लिशर्स, नागपूर.
७. ई-मेल व चॅट - माधव शिरवकर, संगणक प्रकाशन, मुंबई.
८. चला वापरू इंटरनेट - विवेक मेहेत्रे, उदवेली बुक्स, मुंबई.
९. उपयोजित मराठी - प्रा. डॉ. संजय लांडगे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
१०. उपयोजित मराठी - डॉ. प्रभाकर जोशी, डॉ. किशोर पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव.
११. मराठीचे व्याकरण - डॉ. लीला गोविलकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१२. व्यावहारिक मराठी - प्राचार्य रा. तु. भगत
१३. व्यावहारिक मराठी - डॉ. कल्याण काळे, डॉ. द. दि. पुंडे
१४. माहिती तंत्रज्ञान संगणक परिचय - स्वाती सायनकर
१५. उपयोजित मराठी - संपा. डॉ.र.ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर.
१६. मराठी व्याकरण परिचय - डॉ. राजेश हिरेमठ, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
तृतीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१५-१६ पासून,
मराठी विशेष स्तर (एस-३) :

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास १९२० ते १९६०

अध्ययन-अध्यापनाची उद्दिष्टे

१. १९२० ते १९६० या कालखंडातील वाङ्मयीन व सांस्कृतीक घटनांचा परिचय करून देणे.
२. १९२० ते १९६० या कालखंडातील विविध वाङ्मय प्रकारांच्या वाटचालीचा व वाङ्मयीन साहित्यकृतींचा परिचय करून देणे.
३. १९२० ते १९६० या कालखंडातील वाङ्मयीन विविध प्रवाहांचा परिचय करून देणे.
४. १९२० ते १९६० या कालखंडातील कथा, कादंबरी, नाटक व काव्य या वाङ्मय प्रकारातील प्रमुख लेखक व त्यांचे वाङ्मयीन कार्य याचा परिचय करून देणे.

सत्र : पाचवे

१९२० ते १९६० या कालखंडातील कथा व कादंबरी वाङ्मयाचा परिचय

घटक : १. १९२० ते १९६० या कालखंडातील कथा वाङ्मय (स्थूल अभ्यास)	तासिका १५
घटक : २. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक कथाकारांचा स्थूल अभ्यास २.१. विभावरी शिरूरकर २.२. शंकरराव खरात	
घटक : ३. १९२० ते १९६० या कालखंडातील कादंबरी वाङ्मय (स्थूल परिचय)	तासिका १५
घटक : ४. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक कादंबरीकारांचा स्थूल परिचय ४.१. साने गुरुजी ४.२. श्री. ना. पेंडसे	
घटक : ५. १९२० ते १९६० या कालखंडातील निवडक साहित्यकृतींचा अभ्यास ५.१. कथासंग्रह : अबोली - वि. स. खांडेकर ५.२. कादंबरी : बनगरवाडी - व्यंकटेश माडगूळकर	तासिका १५

सत्र : सहावे

१९२० ते १९६० या कालखंडातील कविता आणि नाटक वाङ्मयाचा परिचय

घटक : ६. १९२० ते १९६० या कालखंडातील कविता वाङ्मय (स्थूल परिचय)	तासिका १५
घटक : ७. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक कवींचा अभ्यास ७.१. बहिणाबाई ७.२. बा. सी. मर्ढेकर	
घटक : ८. १९२० ते १९६० या कालखंडातील नाट्य वाङ्मय (स्थूल परिचय)	तासिका १५
घटक : ९. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक नाटककारांचा अभ्यास ९.१. प्र. के. अत्रे ९.२. वि. वा. शिरवाडकर	
घटक : १०. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक साहित्यकृतींचा अभ्यास १०.१. काव्यसंग्रह : निवडक बालकवी (संपादीत) १०.२. नाटक : श्रीमंत - विजय तेंडूलकर	तासिका १५

संदर्भ साहित्य

१. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (१८०० ते १८८०) - डॉ. प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
२. प्रदक्षिणा खंड १ व २ - संपा. अनिरुद्ध कुलकर्णी, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
३. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना - दत्तात्रेय पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
४. अर्वाचीन मराठी काव्यमिमांसा - संपा. डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
५. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४, ५ व ६ - कुलकर्णी व. दि. व इतर, म.सा.प., पुणे
६. श्री. ना. पेंडसे : माणुस एक लेखक (चरित्र) - परचुरे प्रकाशन
७. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल) - जोशी प्र. न., प्रसाद प्रकाशन, पुणे
८. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १ व २ - अ. ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
९. मराठी कादंबरी - कुमुमावती देशपांडे, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई
१०. मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप - गो. म. पवार व इतर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
११. अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. बी. एन. पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
१२. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा कऱ्हाडे
१३. अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८००-१९६०) - प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१४. बालकवी - दमयंती पांढरीपांडे - साहित्य अकादमी प्रकाशन
१५. मराठी कादंबरीचा इतिहास - चंद्रकांत बांदिवडेकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१६. नाटक आणि मी - विजय तेंडूलकर, डिंपल पब्लिकेशन्स, मुंबई.
१७. मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१८. मराठी कथा उद्गम आणि विकास - इंदूमती शेवडे, मौज प्रकाशन, मुंबई.
१९. चरित्र चिंतन - द. न. गोखले, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
२०. बहिणाभीची गाणी : एक आस्वाद - डॉ. प्रमिला भिरुड, व्यंकटेश प्रकाशन, जळगाव.
२१. शंकरराव खरात कथात्म वाङ्मय - डॉ. मिलिंद बागुल, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव.
२२. मराठी काव्याचे मानदंड खंड २ रा - डॉ. स. सा. गाडगीळ, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
२३. अबोली (कथासंग्रह) - वि. स. खांडेकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, मुंबई.
२४. बनगरवाडी - व्यंकटेश माडगुळकर, मौज प्रकाशन, मुंबई.
२५. व्यंकटेश माडगुळकर : वाङ्मयीन वेध - डॉ. जितेंद्र गिरासे, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव.
२६. बा.सी. मर्हेकरांची कविता - डॉ. अक्षयकुमार काळे, विजय प्रकाशन, नागपूर.
२७. नाटक व नाटककार खंड १, २ व ३ - वि. भा. देशपांडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
२८. निवडक साने गुरूजी - संपा. रा. ग. जाधव, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
२९. व्यंकटेश माडगुळकर लेखक आणि माणूस - संपा. ज्ञानदा नाईक, अनुबंध प्रकाशन, पुणे.
३०. त्रिदल - डॉ. दत्तात्रेय पुंडे, डॉ. तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
३१. साने गुरूजी जीवन परिचय - यदुनाथ थत्ते, साधना प्रकाशन, पुणे.
३२. मराठी वाङ्मयकोश खंड ४ - संपा. विजया राजाध्यक्ष, म.रा.सा.सा.मं. मुंबई.
३३. मृत्युचे चुंबन घेणारा महाकवी : साने गुरूजी, आचार्य अत्रे, पार्श्व प्रकाशन, पुणे
३४. प्रवास एका लेखकाचा - व्यंकटेश माडगुळकर, मॅजेस्टिक प्रकाशन, पुणे.
३५. श्रीमंत (नाटक) - विजय तेंडूलकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
३६. आजचे नाटककार - संपा. दत्तात्रेय पुंडे, डॉ. तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
३७. साने गुरूजी : जीवन साहित्य आणि विचार - डॉ. अनिल गोडबोले, उन्मेष प्रकाशन.
३८. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता (१९४५-१९६०) - वसंत पाटणकर, साहित्य अकादमी प्रकाशन.
३९. मराठी कादंबरी आस्वादयात्रा - संपा. विजया राजाध्यक्ष, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
४०. कादंबरी : एक साहित्य प्रकार - हरिश्चंद्र थोरात, शब्द पब्लिकेशन्स, मुंबई.

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
तृतीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१५-१६ पासून,
मराठी विशेष स्तर (एस-४) :
भाषा विज्ञान आणि मराठी व्याकरण

अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये

१. भाषा स्वरूप व तिचे मानवी जीवनातील कार्य समाजवून घेणे.
२. स्वननिर्मिती प्रक्रिया, वागेंद्रियाची रचना व कार्य समजावून घेणे.
३. स्वनिम संकल्पना व रूपिम संकल्पना समजावून घेणे.
४. वाक्यविन्यास आणि अर्थविन्यास यांचे स्वरूप समजावून घेणे.
५. मराठी पारंपरिक व्याकरणातील काही महत्त्वाच्या घटकांचा परिचय करून घेणे.

सत्र : पाचवे

भाषा विज्ञान

१. भाषा : स्वरूप आणि कार्ये तासिका १५
 - १.१. भाषेचे स्वरूप व कार्य
 - १.२. भाषिक संदेशन प्रक्रिया व प्रकार
 - १.३. भाषा विज्ञानाच्या अभ्यास पद्धती - ऐतिहासिक, वर्णनात्मक
२. स्वन विज्ञान आणि स्वनिम संकल्पना तासिका १०
 - २.१. स्वन संकल्पना, वागेंद्रियाची रचना व कार्य
 - २.२. स्वनिम संकल्पना, स्वन-स्वनिम-स्वनांतर : परस्पर संबंध
 - २.३. स्वनिम निश्चितीची तत्वे, स्वनिम विनियोगाचे प्रकार
 - २.४. मराठीची स्वनिमव्यवस्था.
३. रूपिम विज्ञान तासिका १०
 - ३.१. रूपिम संकल्पना, रूपिका-रूपिम-रूपिकांतर: परस्पर संबंध
 - ३.२. रूपिमांचे प्रकार
 - ३.३. रूपिकांतराचे प्रकार
४. वाक्य व अर्थ विन्यास तासिका १०
 - ४.१. वाक्यविन्यास : प्रथमोस्थित संघटक पद्धत
 - ४.२. वाक्यविन्यासाचे प्रकार व विश्लेषण
 - ४.३. अर्थाचे स्वरूप
 - ४.४. अर्थप्रक्रिया, शब्दांचे विविध अर्थ, अर्थक्षेत्र संकल्पना

सत्र : सहावे

मराठी व्याकरण

१. मराठी व्याकरणाचे स्वरूप व उपयुक्तता. तासिका १५
 - १.१. व्याकरण म्हणजे काय? व्याकरणाचे कार्य.
 - १.२. मराठी भाषेची व्याकरण व्यवस्था
 - १.२.१. मराठीची वर्णमाला (स्वर, व्यंजन)

२. शब्दांच्या जाती व उपयोजन. तासिका १०
- २.१. शब्दांच्या जाती : विकारी, अविकारी (उपप्रकारांसह)
- २.२. विभक्ती : प्रकार आणि प्रत्यय
- २.३. प्रयोग : कर्तरी, कर्मणी, भावे
३. अर्थ व काळ वाक्याचे प्रकार तासिका १०
- ३.१. काळ : वर्तमानकाळ, भूतकाळ, भविष्यकाळ (उपप्रकारांसह)
- ३.२. अर्थ : स्वार्थ, आज्ञार्थ, विध्यर्थ, संकेतार्थ
- ३.३. वाक्यांचे प्रकार : केवळ वाक्य, मिश्र वाक्य, संयुक्त वाक्य इत्यादी
४. भाषिक वैभवाचे घटक तासिका १०
- ४.१. अलंकार
- ४.२. अलंकाराचे प्रकार
- ४.२.१. शब्दालंकार प्रकार (अनुप्रास, यमक, श्लेष,)
- ४.२.२. अर्थालंकार प्रकार (उपमा, रूपक, उत्प्रेक्षा)
- ४.३. समास व त्याचे प्रकार
- ४.४. म्हणी व वाक्प्रचार

संदर्भ ग्रंथ

१. भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक - संपा. डॉ. मालशे, डॉ. इनामदार, डॉ. सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
२. अभिनव भाषाविज्ञान - डॉ. गं.ना. जोगळेकर, सुविचार प्रकाशन, पुणे.
३. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - डॉ. लीला गोविलकर, आरती प्रकाशन, डोंबिवली (पश्चिम).
४. मराठीचा भाषिक अभ्यास - डॉ. मु. श्री. कानडे, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
५. सुलभ भाषाविज्ञान - डॉ. द. दि. पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
६. भाषाविज्ञान परिचय - डॉ. मालशे, डॉ. पुंडे, डॉ. सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
७. सुगम मराठी व्याकरण लेखन - मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे.
८. मराठीचे व्याकरण - डॉ. लीला गोविलकर, मेहता पब्लिकेशन्स, पुणे,
९. अभिनव मराठी व्याकरण - डॉ. श्रीधर शनवारे, विद्या विकास पब्लिशर्स, नागपूर.
१०. मराठी व्याकरण परिचय - डॉ. राजशेखर गं. हिरेमठ, मेहता पब्लिशिंग हाऊस पुणे.
११. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन पुणे.
१२. भाषा विज्ञान व मराठी व्याकरण - डॉ. प्रभाकर जोशी, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
१३. मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - डॉ. महेंद्र कदम, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१४. आधुनिक भाषा आणि भाषाविज्ञान - डॉ. दादा गोरे, गोदा प्रकाशन, औरंगाबाद.
१५. आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन - डॉ. मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१६. सामाजिक भाषाविज्ञान - डॉ. रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
१७. मराठी भाषा आणि शैली - डॉ. रमेश धोंगडे, डॉ. आश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
१८. शैली मीमांसा - डॉ. दिलीप धोंगडे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.
१९. आधुनिक भाषाविज्ञान (संरचनावादी, सामान्य आणि सामाजिक)- संपा.डॉ. काळे, डॉ. सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
२०. भाषा आणि भाषाविज्ञान - डॉ. रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.

॥अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

प्रथम वर्ष कला

मराठी अभ्यासक्रम

(प्रथम व द्वितीय सत्र)

जून २०१७ पासून

सामान्यस्तर (जी-१)

वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास

प्रथम सत्र

MARG - 111 (A) कादंबरी

द्वितीय सत्र

MARG - 121 (A) काव्य

मराठी सामान्यस्तर - १ (पर्यायी अभ्यासक्रम)

प्रथम सत्र MARG - 111 (B) उपयोजित मराठी

द्वितीय सत्र MARG - 121 (B) उपयोजित मराठी

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
प्रथम वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१७ पासून,

प्रथम सत्र

MARG-111 (A) – वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास (कादंबरी)

सूचना : १) अभ्यासक्रम जून २०१७ पासून सत्र पद्धतीनुसार शिकविला जाईल.
२) प्रथम सत्र व द्वितीय सत्रासाठी स्वतंत्र अभ्यासक्रम राहिल.

प्रथम सत्र : वाङ्मय प्रकार – कादंबरी

अभ्यासक्रमासाठीचे पुस्तक : चकवा – अलका शंशाक कुलकर्णी

- अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे तासिका - १५
- १) मराठी कादंबरीची वाटचाल
 - २) कादंबरी वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये
 - ३) कादंबरीचे घटक- कथानक, प्रसंग वर्णन, संघर्ष, व्यक्तिचित्रणे, मूल्य
 - ४) मराठी कादंबरीचे प्रकार
 - ५) मराठी कादंबरीची स्थित्यंतरे
- ब) घटक विश्लेषण तासिका-४५
- १) चकवा कादंबरीचे कथानक
 - २) “ चकवा ” मधील सामाजिक जाणिवे व संघर्ष
 - ३) “ चकवा ” मधील विविध व्यक्तिरेखा
 - ४) “ चकवा ” मधील विज्ञानवादी दृष्टीकोन
 - ५) “ चकवा ” कादंबरीतील अंधश्रद्धा निर्मूलन
- एकूण तासिका - ६०

संदर्भ ग्रंथ

- चकवा – अलका शंशाक कुलकर्णी, साधना प्रकाशन, पुणे
- कादंबरी विषयी – हरिशचंद्र थोरात
- गेल्या अर्धशतकातली कादंबरी – संपा. विलास खोले
- मराठी कादंबरीची वाटचाल – बापट गोडबोले, व्हीनस प्रकाशन पुणे
- ‘डाकीण’ अंधश्रद्धेवरील मनोवैज्ञानिक कादंबरी ‘चकवा’ – डॉ.फुला बागूल, म.स.प., अंक क्र.३४६, ऑक्टो.-डिसेंबर २०१३, पृ.क्र.८.
- साहित्यविमर्श, वरखेडे र., साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
- साहित्याची भाषा, नेमाडे ब., साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

- काव्यसंवेदन, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
- आपले विचारविश्व, शिरवाडकर, राजहंस प्रकाशन, पुणे
- गेले लिहायचे राहुन, विनायक पाटील, राजहंस प्रकाशन, पुणे
- मराठी कादंबरीचे प्रारंभिक वळण, रोहिणी तुकदेव, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे
- प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप, शिनोलीकर ह स, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे
- कला संभाषणाची, निलम ताटके, डायमंड, पब्लिकेशन्स, पुणे
- मराठी ग्रामीण कादंबरी, टोकल ज. ल., स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- मराठी कादंबरीतील प्रादेशिकता, शेडके भास्कर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- मराठी कादंबरीतील शोकांतिका, नागरकर श., स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- मराठीतील राजकीय कादंबरी, तिडके श, प्रतिमा प्रकाशन पुणेसाहित्य विचार: प्रदेश आणि परिसर, प्रकाश, मेदकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- काही नोंदी-काही निरीक्षणे, जाधव र. ज., स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- नवे साहित्य नवे आकलन, मुलाटे वासुदेव, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- साहित्य प्रकृती आणि प्रवृत्ती, पानतावणे गंगाधर, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- साहित्यस्वाद, उत्तम भावसार, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद,
- संशोधन प्रक्रिया, व्ही.एन.पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- कादंबरीचा आशयवेध, सावदेकर अ, विजय प्रकाशन, नागपूर
- मराठी लघुकादंबरी : रुपबंध आणि अंतरंग, कुलकर्णी एम., विजय प्रकाशन, नागपूर
- मराठी भाषा आणि शैली, धोंगडे र., दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
- मराठी कादंबरी : समाजशास्त्रीय समीक्षा, टाकूर र., दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
- २१ व्या शतकातील मराठी साहित्य प्रवाह, चौधरी अ ल, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- भाषा - विचार आणि मराठी भाषा, ग्रामोपाध्याय ज ब, व्हिनस प्रकाशन
- आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा विश्लेषणात्मक इतिहास, फूला बागुल, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी, मोरे नंदकुमार, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- मराठी कादंबरी : अस्वाद यात्रा, राजाध्यक्ष व., पॉप्युलर प्रकाशन
- मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती, डहाके वसंत, पॉप्युलर प्रकाशन
- स्वातंत्र्योत्तर मराठी कादंबरीची वाटचाल, शंकर विभुते, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- मराठी संज्ञाप्रवाही कादंबरी, उगले अनिल, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- आधुनिक साहित्य : स्वरूप आणि समीक्षा, म. सु. पगारे, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- कादंबरी संवाद, टपरे पंडित, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- कादंबरी स्वरूप व समीक्षा, कुलकर्णी डी. बी., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- कादंबरी विवेचन आणि विश्लेषण, देशपांडे बालशंकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- कादंबरीचा आशयवेध, सावदेकर ए., विजय प्रकाशन, नागपूर

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.

प्रथम वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१७ पासून,

द्वितीय सत्र

MARG-121 (A) – वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास (काव्य)

सूचना : १) जून २०१७ पासून सत्र पद्धतीचा स्विकार करण्यात आला आहे.

२) प्रथम सत्र व द्वितीय सत्रासाठी स्वतंत्र अभ्यासक्रम राहिल.

द्वितीय सत्र : वाङ्मय प्रकार – काव्य

नेमलेले पुस्तक : कवितासंग्रह (संपादित)

अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

तासिका – १५

- १) काव्य संकल्पना, कवितेच्या व्याख्या
- २) कवितेचे घटक – शब्द, नाद, अलंकार, वृत्त, प्रतिमा, प्रतीके इत्यादी
- ३) कवितेचे प्रकार – स्वरूप वैशिष्ट्ये
- ४) मराठी काव्याचा प्रवाह
- ५) खान्देशी काव्य परंपरेचा आढावा

ब) कविता घटक विश्लेषण

तासिका – ४५

खानदेशातील जुन्या व नव्या पिढीचे ५/६ प्रमुख कवींच्या कविता अभ्यासमंडळाने संपादित कराव्यात. हा अभ्यासक्रम द्वितीय सत्रात असल्याने यासाठी वेळ आहे. नोव्हेंबर २०१७ पर्यंत पुस्तक संपादित करावे.

अशोक नीळकंठ सोनवणे,

पांडूरंग सुतार

चामुलाल राठवा

संजीवकुमार सोनवणे

रावसाहेब कुंवर

यांच्या ८/१० कविता निवडून पुस्तक संपादित करता येईल.

एकूण तासिक – ६०

संदर्भ

- कपाळावर कोरलेले कवितेचे जखमी सूर्य – पांडूरंग सुतार (१९९५)
- माझ्या घराचे दार – संजीवकुमार सोनवणे
- मराठी कवितेतील मूर्तिभंजन, नखाळे वही. डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे

- अर्वाचीन मराठी कवयित्री, चिडगोपकर, अ., स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- बहिणाबाई चौधरी यांची कविता, शोभा नाईक, दर्या प्रकाशन
- बालकवी - दृष्टी आणि सृष्टी, पंढरीपांडे द., व्हिसा बुक्स
- बहिणाआईची गाणी : एक अभ्यास, भिरूड प्रमिला, व्यंकटेश प्रकाशन, जळगाव
- बहिणाबाईची गाणी : एक काव्यदर्शन, चिडगोपकर अल्का, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- काव्य सरिता, साळुंखे स., स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- मराठी काव्यातील स्त्री चित्रण, वेदश्री, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- जागतिकीकरणाचा मराठी भाषा व साहित्यावरील प्रभाव, डॉ. वासुदेव वले, प्रशांत पब्लिकेशन्स
- खानदेशातील साहित्य, संपादन डॉ. वासुदेव वले, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
- साने गुरुजी : समग्र वाडमय दर्शन, दयाराम पाटील, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- साने गुरुजींचे निवडक निबंध, विलास कोल्हे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- निवडक बालकवी, शिरीष पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- आधुनिक मराठी कविता: एक विश्लेषण, केजकर पी.डी., स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- लघुपत्रिकेतील कविता : प्रेरणा व स्वरूप, सानप किशोर, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- पंत कविता एक समीक्षा, केजकर पी.डी., स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- समकालीन मराठी कविता : एक निरीक्षण, केजकर पी., स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- शाहिरी कविता एक चिकित्सा, केजकर प., स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- कवितेपासून कवितेकडे, राजाध्यक्ष व्ही., विजय प्रकाशन, नागपूर
- काव्यप्रतीती, डहाके वसंत आबाजी., विजय प्रकाशन, नागपूर
- काव्यसुधा, शिरीष पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
- काव्यधारा, डॉ. केशव फाले, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
- मराठी कविता - परंपरा आणि दर्शन, शोभणा र., विजय प्रकाशन, नागपूर
- निसर्गकन्या बहिणाबाईंचे काव्यशिल्प, जंगले र., विजय प्रकाशन, नागपूर
- खानदेशचे मराठी साहित्य : कवी आणि कविता, शिरीष पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- खानदेश साहित्य आणि संस्कृती : डॉ. वासुदेव वले, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
- समग्र केशवसुत, पंडीत भ.श्री., व्हिनस प्रकाशन, पुणे
- अर्वाचीन मराठी काव्यमीमांसा, काळे अक्षयकुमार, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- मराठी काव्याचे मानदंड खंड १ व २, गाडगीळ एस.आर., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- खानदेशातील समकालीन कविता : एक आस्वाद, फुला बागूल, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- ग्रेसची कविता: अर्थबोधाचे तपशील, ऐनपूरे जी.के., विजय प्रकाशन, नागपूर
- ग्रेस : वेदना आणि सौंदर्य, देशपांडे अ., विजय प्रकाशन, नागपूर
- प्राचीन मराठी संत कवयित्री, भारती बेंडाळे, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- कविता रती ची वाङ्मयीन कागिरी, पाटील आशुतोष., विजय प्रकाशन, नागपूर

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.

प्रथम वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१७ पासून

प्रथम सत्र

MARG-111 (B) – उपयोजित मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम

- अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे तासिका - १५
- १) भाषिक कौशल्ये आत्मसात करणे, भाषिक कौशल्याचे विविध अविष्कार समजावून घेणे व उपयोजन करणे.
 - २) भाषिक व्यवहाराची नवनवी क्षेत्रे, प्रसार माध्यमे यांचे स्वरूप अभ्यासणे; त्यासाठी आवश्यक संज्ञापन कौशल्ये आत्मसात करणे व उपयोजन करणे.
 - ३) मराठीचा कार्यालयीन, व्यावसायिक व माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्रात होणारा वापर, गरज व स्वरूप विशेषांची माहिती करून घेणे.
- ब) घटक विश्लेषण तासिका-४५
- * भाषिक कौशल्ये
१. श्रवण, भाषण, वाचन, लेखन
 २. लेखन अविष्कार - अ) निबंध लेखन स्वरूप, प्रकार, उपयोजन ब) सारांश लेखन व तंत्र, स्वरूप उपयोजन क) उताऱ्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये
 ३. संवाद कौशल्य - स्वरूप, उपयुक्तता व प्रकार
अ) भाषण ब) वाद-विवाद क) परिसंवाद ड) मुलाखत.
 ४. दूरदर्शन मालिकांसाठी लेखन - अ) कथानक ब) संवाद क) विषय ड) सामाजिक मूल्य
- एकूण तासिक - ६०

संदर्भ ग्रंथ :

- उपयोजित मराठी, लगडे एस., दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
- उपयोजित मराठी, मोडक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- उपयोजित मराठी, मेदकर प्रकाश, विद्या बुक्स पब्लिकशर्स, औरंगाबाद
- उपयोजित मराठी (भाग-१ ते ३), जोशी पी.जी. किशोर पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- निबंध शास्त्र व कला, जोशी पी.एन., स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- निबंध व लेखन, किरणे जी., स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्य - डॉ. केशव तुपे, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद
- निबंधमाला (२ खंडाचा संच), चिपळूणकर व्ही., वरद प्रकाशन,
- व्यावहारिक मराठी, गोविळकर लिला, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- सुलभ भाषा विज्ञान व मराठी व्याकरण, व्ही. एन. पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- व्यावहारिक मराठी, तावरे स्नेहल, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

- व्यावहारिक मराठी, गोविलकर लिला, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- संगणक क्रांती व माहिती तंत्रज्ञान, पाटील, जय जगत पब्लिकेशन्स,
- संगणक मूलतत्वे आणि चलन प्रणाली, कोलते एस.एम., पिंपळापूरे पब्लिकेशन,
- संगणक परिचय, दायमा एन., विद्या प्रकाशन, नागपूर
- वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, जोशी. पी. जी., प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- संगणक संकल्पना, दायमा एन., विद्या प्रकाशन, नागपूर
- संगणक व माहिती तंत्रज्ञान, बोंबडे ए., सक्सेस पब्लिकेशन, पुणे
- संगणकाची ओळख, दायमा, एन., विद्या प्रकाशन, नागपूर
- संगणकाचे अंतरंग, तिळेकर सी, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
- निबंधशास्त्र व कला : प्र. न. जोशी, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी,
- वाङ्मयीन निबंधलेखन स्वरूप व साधने : रा. ग. जाधव, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
- व्यावहारिक मराठी : ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
- व्यावहारिक मराठी : प्रकाश परब, मिथून प्रकाशन, मुंबई
- व्यावहारिक मराठी : सं. द. दि. पुंडे, डॉ. कल्याण काळे, निराली प्रकाशन, पुणे
- उपयोजित मराठी : सं.डॉ. र. ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर
- निबंधाची शाळा : अ. न. पेडणेकर, अभिनय प्रकाशन, मुंबई
- व्यावहारिक मराठी : पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे
- वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी : प्रा. नरेंद्र मारवाडे, कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद
- सुगम मराठी व्याकरण -लेखन : मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे
- व्यावहारिक मराठी : सं. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- कार्यालयीन पत्रलेखन : मोहन पोतदार
- व्यावहारिक मराठी : संभाजी मोकाशी, रंजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य
- व्यावहारिक मराठी : डॉ. लिला गोविलकर
- संगणक : विवेक मेहेत्रे
- इंटरनेट तुमचा नवा दोस्त : विवेक मेहेत्रे
- इटीएच बुकलेट : विजय भटकर
- संगणक परिचय : डॉ. गोरे, डॉ. कोल्हारकर, पिंपळापूरे पब्लिशर्स नागपूर
- संगणक परिचय : प्रा. राजशेखर येळीकर, निराली प्रकाशन, पुणे
- मराठी लेखन दर्शन : चंद्रहास जोशी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
प्रथम वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१७ पासून

MARG-121 (B) – पर्यायी अभ्यासक्रम
सामान्यस्तर (जी-१) उपयोजित मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम
द्वितीय सत्र
कार्यालयीन कौशल्ये

- अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे तासिका-१५
- १) भाषिक कौशल्यांचा परिचय करून देणे
 - २) भाषिक कौशल्यांचा विविध क्षेत्रात वापर करण्याची क्षमता विकसित करणे.
 - ३) व्यक्तिमत्व विकासासाठी संवाद कौशल्ये आत्मसात करणे व त्याचे उपयोजन करणे.
 - ४) कार्यालयीन, व्यावसायिक क्षेत्रातील लेखन कौशल्याचा परिचय करून देणे व त्यांची उपयोजन क्षमता विकसित करणे.

- ब) घटक विश्लेषण तासिका-४५

● घटक १ : पत्रलेखन कौशल्ये

- १.१. पत्रलेखन म्हणजे काय?
- १.२ पत्रलेखनाची उपयुक्तता
- १.३ पत्रलेखनाचे प्रकार
 - १.३.१ कौटुंबिक पत्रलेखन - व्यक्तिगत पत्र, प्रासंगिक पत्र
 - १.३.२ सांस्कृतिक पत्रलेखन - निमंत्रण पत्र, आभार पत्र
 - १.३.३ कार्यालयीन पत्रलेखन - अर्ज लेखन, आदेश पत्र
 - १.३.४ व्यावसायिक पत्रलेखन, मागणी पत्र, स्मरण पत्र
- १.४ पत्रलेखनाचे उपयोजन

● घटक २ : कार्यालयीन संज्ञापन कौशल्ये

- २.१ कार्यालयीन संज्ञापन स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- २.२ कार्यालयीन संज्ञापनाची गरज व वेगळेपण
- २.३ इतिवृत्त लेखन
 - २.३.१ इतिवृत्त म्हणजे काय?
 - २.३.२ इतिवृत्त लेखनाचे तंत्र
 - २.३.३ इतिवृत्त लेखनाचे उपयोजन कार्यकारी सभा इतिवृत्त, वार्षिक सभा इतिवृत्त
- २.४ टिप्पणी लेखन
 - २.४.१ टिप्पणी म्हणजे काय?
 - २.४.२ टिप्पणी लेखनीचे तंत्र व उपयुक्तता

२.४.३ टिप्पणी लेखणाचे उपयोजन - रजाअर्ज लेखन, तक्रारअर्ज लेखन, मागणीअर्ज टिप्पणी

● घटक ३ : कार्यक्रम पत्रिका व कार्यक्रम आयोजन तंत्र

३.१ कार्यक्रमाचे आयोजन : हेतू व उपयुक्तता

३.२ कार्यक्रमाचे पूर्वनियोजन

३.३ कार्यक्रम पत्रिका लेखन

३.४ कार्यक्रमाचे आयोजन स्वरूप : अध्यक्षीय निवड, दीप प्रज्वलन, स्वागत, प्रमुख वक्तांची भाषणे, अध्यक्षीय समारोप, आभार.

३.५ निवेदकाचे वृत्त संकलन (प्रसिद्धीसाठी)

३.६ सूत्रसंचालनाचे महत्त्व

● घटक ४ : लेखन कौशल्यांसाठी विराम चिन्हांचा वापर व लेखनाचे नियम

४.१ लेखनातील विराम चिन्हांचे महत्त्व व उपयुक्तता

४.२ विराम चिन्हांचे प्रकार

४.३ लेखनातील विराम चिन्हांचे उपयोजन

४.४ लेखनाचे नियम

४.५ लेखन नियमाची उपयुक्तता व उपयोजन

एकूण तासिका - ६०

संदर्भ ग्रंथ :

- व्यावहारिक मराठी : प्रकाश परब, मिथून प्रकाशन, मुंबई
- व्याकरण, गजवी पी., विजय प्रकाशन, नागपूर
- व्याकरणशुद्ध लेखनप्रणाली, सामंत, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे
- व्यावहारिक मराठी : सं. द. दि. पुंडे, डॉ. कल्याण काळे, निराली प्रकाशन, पुणे
- निबंधशास्त्र व कला : प्र. न. जोशी, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी
- वाङ्मयीन निबंधलेखन स्वरूप व साधने : रा. ग. जाधव, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
- व्यावहारिक मराठी : ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
- उपयोजित मराठी : सं.डॉ. र. ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर
- निबंधाची शाळा : अ. न. पेडणेकर, अभिनय प्रकाशन, मुंबई
- व्यावहारिक मराठी : पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे
- वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी : प्रा. नरेंद्र मारवाडे, कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद
- सुगम मराठी व्याकरण -लेखन : मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे
- व्यावहारिक मराठी : सं. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- व्यावहारिक मराठी : संभाजी मोकाशी, रंजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य
- व्यावहारिक मराठी : डॉ. लिला गोविलकर
- इंटरनेट तुमचा नवा दोस्त : विवेक मेहेत्रे
- इटीएच बुकलेट : विजय भटकर
- संगणक परिचय : डॉ. गोरे, डॉ.कोल्हारकर, पिंपळापूर पब्लिशर्स नागपूर
- संगणक परिचय : प्रा. राजशेखर येळीकर, निराली प्रकाशन, पुणे
- मराठी लेखन दर्शन : चंद्रहास जोशी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

प्रथम वर्ष कला - वाङ्मयीन व उपयोजित मराठी	
२०१७	२०१३
<p>सामान्यस्तर (जी-१) वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास प्रथम सत्र MARG - १११ (अ) कादंबरी: चकवा-अलका शंशाक कुलकर्णी</p> <p>द्वितीय सत्र MARG - १२१ (अ) काव्य</p>	<p>सामान्यस्तर (जी-१) वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास प्रथम सत्र MARG - १११ (A) कथा वाङ्मय</p> <p>द्वितीय सत्र MARG - १२१ (A) कविता</p>
<p>मराठी सामान्यस्तर - १ (पर्यायी अभ्यासक्रम)</p> <p>प्रथम सत्र MARG - 111 (B) उपयोजित मराठी</p> <p>द्वितीय सत्र MARG - 121 (B) उपयोजित मराठी</p>	<p>मराठी सामान्यस्तर - १ (पर्यायी अभ्यासक्रम)</p> <p>प्रथम सत्र MARG - 111 (B) उपयोजित मराठी</p> <p>द्वितीय सत्र MARG - 121 (B) उपयोजित मराठी</p>

॥अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

द्वितीय वर्ष विज्ञान

मराठी अभ्यासक्रम

(प्रथम व द्वितीय सत्र)

जून २०१७ पासून

प्रथम सत्र

MAR - 231 स्वप्न आणि सत्य (कथासंग्रह)

द्वितीय सत्र

MAR - 241 प्रेमाच्या गावा जावे (नाटक)

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.

द्वितीय वर्ष विज्ञान : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१७ पासून

प्रथम सत्र

MAR - 231 ललित वाङ्मय - कथा

अभ्यासक्रमासाठीचे पुस्तक : स्वप्न आणि सत्य - वि. स. खांडेकर, मेहता प्रकाशन, पुणे.

अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

तासिका - १५

- १) कथा वाङ्मयाची वाटचाल
- २) कथेचे विविध घटक - कथानक, व्यक्तिचित्रण, प्रसंगवर्णन, संघर्ष, भाषाशैली इत्यादी
- ३) कथा वाङ्मयाचे इतर वाङ्मय प्रकारापेक्षा असलेले वेगळेपण.
- ४) मराठी कथेचे योगदान.
- ५) वि. स. खांडेकरांच्या कथा वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये

ब) घटक विश्लेषण

तासिका - ४५

- १) स्वप्न आणि सत्य कथासंग्रहातील कथा
- २) स्वप्न आणि सत्य कथासंग्रहातील विषय आशय
- ३) स्वप्न आणि सत्य मधील जीवनमूल्य
- ४) स्वप्न आणि सत्य कथासंग्रहातील संघर्ष
- ५) स्वप्न आणि सत्य कथासंग्रहातील पात्र

संदर्भ ग्रंथ

- स्वप्न आणि सत्य - वि. स. खांडेकर, मेहता प्रकाशन, पुणे.
- मराठी कथा - म. ना. अदवंत
- मराठी विनोदी कथा, भोसले डी.टी., स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- मराठी विनोद : विविध आविष्काररूपे, पवार जी.एम, पॉप्युलर प्रकाशन
- नव्या गद्यशैलीची नोंद, किसन पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- निवडक कथा : स्वरूप व समीक्षा, बागुल फुला, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
- १९७५ नंतरची मराठी कथा, लोकवाङ्मय गह
- २१ श्रेष्ठ कथा, चटोपाध्यय, डायमंड पब्लिकेशन्स

- आदिवासी लोककथा, गोविंद गारे, कॉन्टीन्टेल प्रकाशन
- आगळ्या वेगळ्या ऐतिहासिक कथा, दिलीप प्रकाशन
- आकर्षणाच्या कथा बाधा, धर्मापूरीकर, राजहंस प्रकाशन
- अकल्पित कथा, नवरे, विजय प्रकाशन
- अंधश्रद्धा निर्मूलक कथा, सार्वेकर, अजब पब्लिकेशन्स
- अनमोल संस्कार कथा, दिलीपराज प्रकाशन
- अरविंद गोखले यांचे कथाविश्व, आगलावकर, प्रतिमा प्रकाशन

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.

द्वितीय वर्ष विज्ञान : मराठी अभ्यासक्रम

जून २०१७ पासून

द्वितीय सत्र

MAR - 241 नाटक

अभ्यासक्रमासाठीचे पुस्तक : प्रेमाच्या गावा जावे (नाटक) : वसंत कानेटकर

अ) अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्टे

तासिका - १५

- १) नाटक ही संकल्पना व नाटकाच्या व्याख्या
- २) नाटकाचे घटक, कथानक, व्यक्तिचित्रण, संघर्ष, भाषाशैली
- ३) नाटकाचे प्रकार - सामाजिक, ऐतिहासिक, राजकीय इत्यादी
- ४) नाटकातील सुखात्मिका-शोकात्मिका, स्वरूप व वैशिष्ट्ये
- ५) मराठी नाटकांचा इतिहास

ब) घटक विश्लेषण

तासिका - ४५

- १) प्रेमाच्या गावा जावे - कथानक
- २) प्रेमाच्या गावा जावे मधील व्यक्तिरेखा
- ३) प्रेमाच्या गावा जावे चे संवाद, भाषाशैली व संघर्ष
- ४) प्रेमाच्या गावा जावे नाटकातील विनोद
- ५) प्रेमाच्या गावा जावे मधील समाजदर्शन व जीवनदर्शन

संदर्भ ग्रंथ

- प्रेमाच्या गावा जावे : वसंत कानेटकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
- नाटक एक चिंतन : वसंत कानेटकर,
- आधुनिक मराठी नाटक : आशय व आकृतीबंध - सुषमा जोगळेकर
- साहित्य साधना : मा.का. देशपांडे,
- मराठी नाटक आणि रंगभूमी : संपा. विश्वनाथ शिंदे, हिमांशू स्मार्त, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे-३०.
- स्वातंत्र्योत्तर सामाजिक नाट्यसृष्टी : डॉ. श्रीकांत पाटील, हृदय प्रकाशन, महाराणा प्रताप चौक, कोल्हापूर.
- आजचे नाटककार : संपादक दत्तात्रय पुंडे, स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे-३०.
- तमाशा : कला आणि जीवन, चंदनशिव एस., स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- मराठी नाटक व रंगभूमी काही विचार, कुलकर्णी व्ही.ए., प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- मराठी नाटकातील स्त्री रूपे, देशमुख शोभा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- मराठी नाटकावरील इंग्रजी प्रभाव, पाटील ए., लोकवाङ्मयगृह, मुंबई,

- नाट्यदर्शन, घोंगे पी., ब्हिनस प्रकाशन
- मराठी नाटक : स्वातंत्र्योत्तर काल, देशपांडे व्ही.बी., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- ना नाटकातला, नाईक राजीव, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- मराठी नाटकांवरील इंग्रजी प्रभाव, डॉ. आनंद पाटील, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- स्वातंत्र्योत्तरकाळात मराठी रंगभूमीवर पाश्चात्य रंगभूमीचा प्रभाव, चंद्रशेखर कणसे, प्रशांत पब्लिकेशन्स
- पारंपरिक नाट्यरूप लोकोत्सव, देशमुख डी., गोदावरी प्रकाशन
- नाटक कालचं आणि आजचं, तापस पी.आर., सायन पब्लिकेशन्स
- मराठी रंगभूमिच्या तीस रात्री, साठे मकरंद, पॉप्यलुर प्रकाशन
- नाटक कालचं आणि आजचं, तापस पी.आर., सायन पब्लिकेशन्स
- नाटक स्वरूप व समिक्षा, कुलकीर्ण डी.बी., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- नाटकी निबंध, देशपांडे जी.पी., लोकवाङ्मय गृह, मुंबई,
- नाटककाराची कला, गोयल वसंत, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे
- नाटकवाल्याचे प्रयोग, पेठे ए., मनोविकास प्रकाशन
- नाटयाक्षरे, कोराणे मधुरा, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
- नात्यांची वीण साधंताना उसवतांना, भागवत एस., मैत्रयी प्रकाशन

द्वितीय वर्ष विज्ञान

२०१७	२०१३
<p>प्रथम सत्र MAR - 231 स्वप्न आणि सत्य (कथासंग्रह) वि. स. खांडेकर</p>	<p>MAR - 231 ललित वाङ्मय - विज्ञान अग्निपंख (आत्मचरित्र डॉ. ए पी जे अब्दुल कलाम)</p>
<p>द्वितीय सत्र MAR - 241 प्रेमाच्या गावा जावे (नाटक) वसंत कानेटकर</p>	<p>द्वितीय सत्र MAR - 241 ललित वाङ्मय नटसम्राट (नाटक) : वि. वा. शिरवाडकर</p>

|| अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ||

Grade - A
(NAAC Re-Accredited)

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

**Choice Based Credit System
2018-2019**

F. Y. B. Sc.

**Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)
English Communication / Marathi / Hindi
(Any ONE)
(02 Credits Course)**

टीप : जे विद्यार्थी प्रथम सत्रात वरीलपैकी एका भाषा विषयाची निवड करतील त्यांना दुस-या सत्रात पर्यावरण हा विषय घेणे अनिवार्य आहे आणि जे विद्यार्थी प्रथम सत्रात पर्यावरण या विषयाची निवड करतील त्यांना दुस-या सत्रात वरीलपैकी एका भाषा विषयाची निवड करणे अनिवार्य आहे.

F. Y. B. Sc.
Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)
AEC - A) English Communication (2 Credits)

Objectives-

1. To introduce the students with writing and reading skill
2. To acquaint the students with the use of English language through different means
3. To acquaint the students with the creative use of English language

Sem. I & II

Unit- 1 – Writing Skill

1. Comprehension- Unseen Passages
2. Summary/ Paraphrasing- Unseen passages
3. Letter writing- Formal, Informal, Complaints

Unit- 2 Grammar

1. Subject- verb Agreement, Prepositions
2. Nouns, Pronouns, Adjectives, Verbs, Adverbs

External- 60 marks and Internal- 40 marks

Question Paper Format for Sem. I –

Q1. Comprehension- any two unseen passages-	12 marks
Q2. Summary/ paraphrasing- any two unseen passages-	12 marks
Q3. Letter Writing- any two type of letters-	12 marks
Q4. Filling the blanks/ vocabulary exercises on Unit 2	12 marks
Q.5 Filling the blanks/ vocabulary exercises on Unit 2	12 marks

For internal tests the teachers can take liberty of asking MCQ or short answer questions. Two tests will be conducted, each out of 20 marks.

Recommended Reading-

1. Business Reading, Pearson, 2008
2. Language, Literature and Creativity, Editorial Board, Orient Black swan
3. Developing language Skills- 2, Ed. S.C. Sood et. Al. Spantch Delhi 1992
4. English at the Workplace, Part I and II, Ed, Pramodini Varma and others, OUP, Delhi, 2006
5. Strengthen Your English, M. Bhanskaran and D. Horeburgh, OUP, Delhi 1973

॥ अंतरा पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

Choice Based Credit System

(2018-2019)

F. Y. B. Sc.

Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)

AEC - B) मराठी

• **अभ्यासक्रमाची वैशिष्ट्ये व महत्त्व -**

१. सदर अभ्यासक्रमात व्यक्तिचित्रणात्मक कथांचा समावेश केलेला आहे. त्या माध्यमातून साहित्याच्या जाणीवेसोबतच सामाजिक जाणीवही विकसित करण्याचा प्रयत्न आहे.
२. सदर अभ्यासक्रम मराठी भाषेच्या संवाद कौशल्यांचा परिचय करून देणारा आहे.
३. भाषण, सादरोकरण (presentation), वादविवाद, सूत्रसंचालन, गटचर्चा अशी संवाद कौशल्ये विद्यार्थ्यांनी आत्मसात करावी यासाठी प्रेरक ठरणारा सदर अभ्यासक्रम आहे.
४. विद्यार्थ्यांची संवादाच्या अनुषंगाने भाषिक क्षमता विकसित व्हावी यासाठी प्रोत्साहन देणारा सदर अभ्यासक्रम आहे. .

सत्र पहिले आणि दुसरे

कथा आणि संवाद कौशल्ये यांचा अभ्यास

• **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :**

१. माणदेशी माणसं या कथासंग्रहातील कथांची कथानक, व्यक्तिचित्रण व प्रसंगवर्णन या अंगांनी जाणवणारा वैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.
२. माणदेशी माणसं या कथासंग्रहातील कथांची संघर्ष, निवेदन व भाषा या अंगांनी जाणवणारा वैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.
३. संवादाच्या औपचारिक व अनौपचारिक प्रकारांचा परिचय करून देणे.
४. संवाद कौशल्यासाठी आवश्यक बाबींचा परिचय करून देणे.
५. भाषण, सादरोकरण (presentation), वादविवाद, सूत्रसंचालन, गटचर्चा या संवाद कौशल्यांचे स्वरूप स्पष्ट करून त्यांचे उपयोजन करण्यास शिकवणे.

घटक विश्लेषण -

एकूण दोन (०२) श्रेयांक

क्रम	घटक	श्रेयांक	तासिका (घड्याळा)
	कथा		
1.	माणदेशी माणसं (त्यंकटेश माडगूळकर) (मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.) या कथासंग्रहातील पुढील निवडक कथा - <ul style="list-style-type: none"> • धमा रामोशी • झेल्या • नामा मास्तर • बऱ्याबापू 	०१	१५
	संवाद कौशल्ये		
2.	संवाद कौशल्ये : स्वरूप व उपयोजन <ul style="list-style-type: none"> • संवादाचे प्रकार (औपचारिक व अनौपचारिक संवादाचे स्वरूप स्पष्ट करणे) • संवाद कौशल्यासाठी आवश्यक बाबी (वाचन, श्रवण, चिंतन-मनन, अभ्यास, शब्दसंग्रह, मांडणी, देहबोली) • भाषण, सादरोकरण (presentation), वार्दाविवाद, गटचचा, सूत्रसंचालन कौशल्ये : स्वरूप व उपयोजन 	०१	१५
	एकूण श्रेयांक व तासिका	०२	३०

संदर्भसाहित्य ३

१. व्यंकटेश माडगूळकर : माणदेशी माणूस आणि कलावंत - संपा. म. द. हातकणंगलेकर, शब्द, सातारा.
२. कथालेखक व्यंकटेश माडगूळकर (लेख) -गंगाधर गाडगीळ, खडक आणि पाणी, पॉप्युलर, मुंबई.
३. ग्रामीण कथेचा मानदंड : व्यंकटेश माडगूळकर (लेख) - गो. ग. कुलकर्णी, साहित्य : दलित आणि ललित, नूतन, पुणे.
४. ग्रामीण कथाकार माडगूळकर (लेख) -स. गं. मालशे, आवड - निवड, मॅजिस्टिक, मुंबई.
५. व्यंकटेश माडगूळकरांचे वाङ्मयीन अनुबंध - जितद्र गिरासे, शब्दाई, वारजे माळवाडा, पुणे.
६. व्यंकटेश माडगूळकर : वाङ्मयीन वेध - जितद्र गिरासे, अथव, जळगाव.
७. नवकथेचा प्रवाह आणि व्यंकटेश माडगूळकर यांची कथा (लेख) -सुधाजोशी, कथा : संकल्पना आणि समीक्षा, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि मौज, मुंबई.
८. ओझंढ्या संपादित कथासंग्रहाची प्रस्तावना -संपा. गो. मा. पवार, साकेत, औरंगाबाद.
९. मराठी कथा : उगम आणि विकास -इंदुमती शेवडे, सोमैय्या, मुंबई.
१०. ग्रामीण कथा : स्वरूप आणि विकास -वासुदेव मुलाटे, स्वरूप, औरंगाबाद.
११. मराठी कथा : प्रवृत्ती आणि प्रवाह -रा. गो. चावरे, अमरावती.
१२. भाषासंवाद -अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे, सायन, पुणे.
१३. संवादशास्त्र -श्रीपाद जोशी, विजय, नागपूर.
१४. देहबोली -अंजली पडसे, नीलकंठ, पुणे.
१५. भाषाविवेक -मं. वि. राजाध्यक्ष, श्रीविद्या, पुणे.
१६. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबाकर, फडके, कोल्हापूर.
१७. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन -मो. रा. वाळंबे, नितीन, पुणे.
१८. व्यासपीठ -महादेव वाळुंज, अक्षरमानव, पुणे.
१९. प्रभावी भाषणकला -रवींद्र देसाई, प्रफुल्लता, पुणे.
२०. व्यावहारिक मराठी -स्नेहल तावरे, स्नेहवधन, पुणे.
२१. व्यावहारिक मराठी -संपा. द. दि. पुंडे, कल्याण काळे, निराली, पुणे.
२२. उपयोजित मराठी -संपा. र. ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिमिती मंडळ, नागपूर.
२३. माध्यमांची भाषा आणि लेखनकौशल्य -केशव तुपे, चिन्मय, औरंगाबाद.
२४. उपयोजित मराठी -प्रभाकर जोशी, किशोर पाटील, प्रशांत, जळगाव.
२५. उपयोजित मराठी : लेखन व संवाद कौशल्यांचा परिचय -सत्यजित साळवे, दीपक पवार, अथव, जळगाव.
२६. अनिवाय मराठी -संपा. जॉन्सन बोजस, डायमंड, पुणे.
२७. उपयोजित मराठी -संपा. केतको मोडक व अन्य, पद्मगंधा, पुणे.

टाप -

१. प्रत्येक विद्यार्थ्याचे मूल्यमापन एकूण शंभर गुणांमध्ये होईल. त्यात साठ गुणांची विद्यापीठ परीक्षा होईल आणि चाळीस गुण अंतर्गत मूल्यमापनासाठी असतील.
२. अंतर्गत मूल्यमापनाच्या चाळीस गुणांची विभागणी पुढीलप्रमाणे-विद्यार्थ्याची तासिकांना हजेरी -१० गुण, विद्यार्थ्याचे वतन- १० गुण आणि एक चाचणी -२० गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

प्रश्न क्र. १	प्रश्न स्वरूप	
)	उ .(१)	०६
)	क त .(१)	०६
प्रश्न क्र. २	क त .(१)	१२
प्रश्न क्र. ३	क त .(१)	१२
प्रश्न क्र. ४	१ ति १ प्रश्न (१)	१२
प्रश्न क्र. ५	१ .(१)	१२
		६०

॥ १ ज उ ॥

त ष्ट्र विद्यापीठ,

Choice Based Credit System

(2018-2019)

F. Y. B. Sc.

Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)

AEC - C) हिन्दी

योग्यता संवर्द्धन अनिवार्य पाठ्यक्रम

(Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)) के अंतर्गत

प्रथम वर्ष (Ist & IInd Semester) विज्ञान हेतु

हिन्दी पाठ्यक्रम

(प्रारंभ जून 2018)

◆ **पाठ्यक्रम का महत्त्व :-**

प्रस्तुत पाठ्यक्रम रूचि आधारित साख पद्धति (CBCS) के आधार पर निर्धारित किया गया है। जिसमें सभी ज्ञान शाखाओं के छात्रों के व्यक्तित्व का संपूर्ण विकास करने हेतु क्षमता निर्मित करना पाठ्यक्रम का मुख्य उद्देश्य रहा है। वर्तमान परिप्रेक्ष्य की आवश्यकताओं को ध्यान में रखकर पाठ्यक्रम निर्धारित किया गया है। भाषिक, साहित्यिक क्षमता के साथ-साथ रोजगाराभिमुख दृष्टि आत्मसात करने हेतु यह पाठ्यक्रम महत्त्वपूर्ण है। छात्रों में मानवीय मूल्यों के संवर्द्धन की दृष्टि से भी पाठ्यक्रम उपयुक्त है।

◆ **पाठ्यक्रम का उद्देश्य :-**

- i) हिन्दी भाषा एवं साहित्य की सम्यक जानकारी प्राप्त करना।
- ii) हिन्दी भाषा एवं साहित्य के अतीत, वर्तमान एवं भविष्य की परख करना।
- iii) छात्रों के चिंतन क्षितिज का विस्तार करना।
- vi) भाषिक समृद्धि एवं अभिव्यक्ति कौशल के माध्यम से व्यक्तित्व का संपूर्ण विकास करना।
- v) रचनात्मक शक्ति एवं लेखन कला का विकास करना।
- vi) भाषिक सम्प्रेषण, योग्यता संवर्द्धन तथा कौशल विकास आत्मसात करना।
- vii) भाषा की व्यावहारिक उपयोगिता का ज्ञान प्राप्त करना।

◆ **सूचनाएँ :-**

- I. प्रश्नपत्र हेतु 02 प्रतिष्ठांक (Credit) निर्धारित किए गये हैं।
- II. प्रत्येक छात्र को 40 अंक अंतर्गत (Internal) मूल्यांकन के लिए तथा 60 अंक बाह्य (External) परीक्षा के लिए होंगे।
- III. अंतर्गत मूल्यांकन के 40 अंकों का विभाजन निम्न प्रकार से रहेगा :-
 - 1) दो घटक परीक्षाएँ 10 + 10 = 20 अंक
 - 2) सेमिनार/समूह चर्चा/प्रकल्प लेखन/स्वाध्याय (Home Assignment) = 10 अंक
 - 3) छात्रों की उपस्थिति तथा आचरण = 10 अंक

उत्तर महाराष्ट्र विश्वविद्यालय, जलगाँव
योग्यता संवर्द्धन अनिवार्य पाठ्यक्रम
(Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)) के अंतर्गत
प्रथम वर्ष (Ist & IInd Semester) विज्ञान हेतु
हिंदी पाठ्यक्रम
(प्रारंभ जून 2018)

✦ प्रथम सत्र पाठ्यक्रम - AEC HIN - C : भाषिक संप्रेषण और साहित्य (02 क्रेडीट)

इकाई - I : भाषिक संप्रेषण :

- **भाषा तथा हिंदी भाषा** :- परिभाषा और स्वरूप, भाषा के विविध रूप : मातृभाषा, राजभाषा, राष्ट्रभाषा, विश्वभाषा।
- **संप्रेषण का सैद्धांतिक स्वरूप** :- संप्रेषण का अर्थ, प्रयोजन, प्रक्रिया, प्रकार और विविध रूप।
- **भाषिक संप्रेषण के प्रकार** : मौखिक संप्रेषण :- संवाद, साक्षात्कार, व्याख्यान, वक्तृत्व।
लिखित संप्रेषण:- सरकारी और अर्द्ध सरकारी पत्र, रिपोर्ट लेखन, नोट या टिप्पण, ई-मेल और ब्लॉग।

इकाई -II : साहित्य कृति : व्यंग्य - दो नाक वाले लोग - हरिशंकर परसाई

वाणी प्रकाशन, 21-ए, दरियागंज, नई दिल्ली-02
द्वितीय संस्करण - 2007

- निर्धारित साहित्य कृति में से निम्नलिखित चार व्यंग्य अध्ययनार्थ रखे गए हैं :-
अकाल-उत्सव, दो नाक वाले लोग, एक के भीतर एक आदमी, सड़े आलू का विद्रोह।

✦ **संदर्भ ग्रंथ -**

- 1) हिंदी भाषा - डॉ. भोलानाथ तिवारी
- 2) भाषिक हिंदी भाषा तथा भाषा शिक्षण - डॉ. अम्बादास देशमुख
- 3) हिंदी भाषा - हरदेव बाहरी
- 4) हिंदी भाषा का इतिहास - डॉ. भोलानाथ तिवारी
- 5) मानक हिंदी का शुद्धिपरक व्याकरण - रमेश मेहरोत्रा
- 6) सृजनात्मक लेखन - हरिश अरोडा
- 7) दो नाक वाले लोग - हरिशंकर परसाई
- 8) स्वातंत्र्योत्तर हिंदी व्यंग्य निबंध - शशी मिश्रा
- 9) स्वातंत्र्योत्तर हिंदी व्यंग्य का मूल्यांकन - सुरेश माहेश्वरी
- 10) प्रतिनिधि व्यंग्य - हरिशंकर परसाई
- 11) हिंदी व्यंग्य परम्परा में शंकर पुणतांबेकर का योगदान - अनुपमा प्रभुणे
- 12) प्रयोजनमूलक हिंदी और पत्रकारिता - डॉ. दिनेश प्रसाद सिंह
- 13) प्रयोजनमूलक हिंदी आधुनातम आयाम - डॉ. अंबादास देशमुख

- 14) व्यावसायिक संप्रेषण - डॉ. अनुपचंद्र भायाणी
- 15) रचनात्मक लेखन - डॉ. रमेश गोतम
- 16) संप्रेषणपरक हिंदी भाषा शिक्षण - डॉ. वैष्णा नारंग
- 17) पाठ संपादन - कन्हैया सिंह
- 18) जनसंचार का समाजशास्त्र - लक्ष्मंद्र चोपड़ा
- 19) महादेवी वर्मा का गद्य साहित्य एक पुनर्मूल्यांकन - डॉ. जयश्री ओ.
- 20) महादेवी वर्मा : बहुमुखी प्रतिभा - जयेश एल. व्यास
- 21) महादेवी प्रतिनिधि गद्य रचनाएँ - संपा. डॉ. रामजी पाण्डेय
- 22) हिंदी का संस्मरण साहित्य - डॉ. रामेश्वरण सहाय
- 23) संस्मरण और संस्मरणकार - डॉ. मनोरमा शर्मा

उत्तर महाराष्ट्र विश्वविद्यालय, जलगाँव
प्रथम वर्ष (Ist & IInd Semester) विज्ञान हेतु हिन्दी पाठ्यक्रम
ACE HIN -C : भाषिक संप्रेषण और साहित्य
प्रश्नपत्र का स्वरूप एवं अंक विभाजन

समय - दो घंटे	अंक - 60
प्र. 1) दोनों इकाई पर आधारित विकल्पसहित दो दीर्घोत्तरी प्रश्न ।	12
प्र. 2) दोनों इकाई पर आधारित विकल्पसहित दो लघुत्तरी प्रश्न ।	12
प्र. 3) प्रथम इकाई पर आधारित लघुत्तरी प्रश्न (तीन में से दो)	12
प्र. 4) दोनों इकाई पर अंतर्गत विकल्प के साथ दो टिप्पणियाँ ।	12
प्र. 5) A) बहुपर्यायी प्रश्न (दोनों इकाई पर पाँच-पाँच प्रश्न पूछे जायेंगे उसमें से तीन-तीन प्रश्न के उत्तर लिखने हैं)	12
B) एकवाक्यीय उत्तरवाले प्रश्न (दोनों इकाई पर पाँच-पाँच प्रश्न पूछे जायेंगे उसमें से तीन-तीन प्रश्न के उत्तर लिखने हैं)	

डॉ. सुनील कुलकर्णी
 अध्यक्ष, हिंदी अध्ययन मंडल
 उत्तर महाराष्ट्र विश्वविद्यालय, जलगाँव

|| अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ||

Grade - A
(NAAC Re-Accredited)

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

**Choice Based Credit System
2018-2019**

F. Y. B. Sc.

**Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)
English Communication / Marathi / Hindi
(Any ONE)
(02 Credits Course)**

टीप : जे विद्यार्थी प्रथम सत्रात वरीलपैकी एका भाषा विषयाची निवड करतील त्यांना दुस-या सत्रात पर्यावरण हा विषय घेणे अनिवार्य आहे आणि जे विद्यार्थी प्रथम सत्रात पर्यावरण या विषयाची निवड करतील त्यांना दुस-या सत्रात वरीलपैकी एका भाषा विषयाची निवड करणे अनिवार्य आहे.

F. Y. B. Sc.
Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)
AEC - A) English Communication (2 Credits)

Objectives-

1. To introduce the students with writing and reading skill
2. To acquaint the students with the use of English language through different means
3. To acquaint the students with the creative use of English language

Sem. I & II

Unit- 1 – Writing Skill

1. Comprehension- Unseen Passages
2. Summary/ Paraphrasing- Unseen passages
3. Letter writing- Formal, Informal, Complaints

Unit- 2 Grammar

1. Subject- verb Agreement, Prepositions
2. Nouns, Pronouns, Adjectives, Verbs, Adverbs

External- 60 marks and Internal- 40 marks

Question Paper Format for Sem. I –

Q1. Comprehension- any two unseen passages-	12 marks
Q2. Summary/ paraphrasing- any two unseen passages-	12 marks
Q3. Letter Writing- any two type of letters-	12 marks
Q4. Filling the blanks/ vocabulary exercises on Unit 2	12 marks
Q.5 Filling the blanks/ vocabulary exercises on Unit 2	12 marks

For internal tests the teachers can take liberty of asking MCQ or short answer questions. Two tests will be conducted, each out of 20 marks.

Recommended Reading-

1. Business Reading, Pearson, 2008
2. Language, Literature and Creativity, Editorial Board, Orient Black swan
3. Developing language Skills- 2, Ed. S.C. Sood et. Al. Spantch Delhi 1992
4. English at the Workplace, Part I and II, Ed, Pramodini Varma and others, OUP, Delhi, 2006
5. Strengthen Your English, M. Bhanskaran and D. Horeburgh, OUP, Delhi 1973

॥ अंतरा पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

Choice Based Credit System

(2018-2019)

F. Y. B. Sc.

Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)

AEC - B) मराठी

• **अभ्यासक्रमाची वैशिष्ट्ये व महत्त्व -**

१. सदर अभ्यासक्रमात व्यक्तिचित्रणात्मक कथांचा समावेश केलेला आहे. त्या माध्यमातून साहित्याच्या जाणीवेसोबतच सामाजिक जाणीवही विकसित करण्याचा प्रयत्न आहे.
२. सदर अभ्यासक्रम मराठी भाषेच्या संवाद कौशल्यांचा परिचय करून देणारा आहे.
३. भाषण, सादरोकरण (presentation), वादविवाद, सूत्रसंचालन, गटचर्चा अशी संवाद कौशल्ये विद्यार्थ्यांनी आत्मसात करावी यासाठी प्रेरक ठरणारा सदर अभ्यासक्रम आहे.
४. विद्यार्थ्यांची संवादाच्या अनुषंगाने भाषिक क्षमता विकसित व्हावी यासाठी प्रोत्साहन देणारा सदर अभ्यासक्रम आहे. .

सत्र पहिले आणि दुसरे

कथा आणि संवाद कौशल्ये यांचा अभ्यास

• **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :**

१. माणदेशी माणसं या कथासंग्रहातील कथांची कथानक, व्यक्तिचित्रण व प्रसंगवर्णन या अंगांनी जाणवणारा वैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.
२. माणदेशी माणसं या कथासंग्रहातील कथांची संघर्ष, निवेदन व भाषा या अंगांनी जाणवणारा वैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.
३. संवादाच्या औपचारिक व अनौपचारिक प्रकारांचा परिचय करून देणे.
४. संवाद कौशल्यासाठी आवश्यक बाबींचा परिचय करून देणे.
५. भाषण, सादरोकरण (presentation), वादविवाद, सूत्रसंचालन, गटचर्चा या संवाद कौशल्यांचे स्वरूप स्पष्ट करून त्यांचे उपयोजन करण्यास शिकवणे.

घटक विश्लेषण -

एकूण दोन (०२) श्रेयांक

क्रम	घटक	श्रेयांक	तासिका (घड्याळा)
	कथा		
1.	माणदेशी माणसं (व्यंकटेश माडगूळकर) (मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.) या कथासंग्रहातील पुढील निवडक कथा - <ul style="list-style-type: none"> • धमा रामोशी • झेल्या • नामा मास्तर • बऱ्याबापू 	०१	१५
	संवाद कौशल्ये		
2.	संवाद कौशल्ये : स्वरूप व उपयोजन <ul style="list-style-type: none"> • संवादाचे प्रकार (औपचारिक व अनौपचारिक संवादाचे स्वरूप स्पष्ट करणे) • संवाद कौशल्यासाठी आवश्यक बाबी (वाचन, श्रवण, चिंतन-मनन, अभ्यास, शब्दसंग्रह, मांडणी, देहबोली) • भाषण, सादरोकरण (presentation), वार्दाविवाद, गटचचा, सूत्रसंचालन कौशल्ये : स्वरूप व उपयोजन 	०१	१५
	एकूण श्रेयांक व तासिका	०२	३०

संदर्भसाहित्य ३

१. व्यंकटेश माडगूळकर : माणदेशी माणूस आणि कलावंत - संपा. म. द. हातकणंगलेकर, शब्द, सातारा.
२. कथालेखक व्यंकटेश माडगूळकर (लेख) -गंगाधर गाडगीळ, खडक आणि पाणी, पॉप्युलर, मुंबई.
३. ग्रामीण कथेचा मानदंड : व्यंकटेश माडगूळकर (लेख) - गो. ग. कुलकर्णा, साहित्य : दलित आणि ललित, नूतन, पुणे.
४. ग्रामीण कथाकार माडगूळकर (लेख) -स. गं. मालशे, आवड - निवड, मॅजिस्टिक, मुंबई.
५. व्यंकटेश माडगूळकरांचे वाङ्मयीन अनुबंध - जितद्र गिरासे, शब्दाई, वारजे माळवाडा, पुणे.
६. व्यंकटेश माडगूळकर : वाङ्मयीन वेध - जितद्र गिरासे, अथव, जळगाव.
७. नवकथेचा प्रवाह आणि व्यंकटेश माडगूळकर यांची कथा (लेख) -सुधाजोशी, कथा : संकल्पना आणि समीक्षा, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि मौज, मुंबई.
८. ओझंढ्या संपादित कथासंग्रहाची प्रस्तावना -संपा. गो. मा. पवार, साकेत, औरंगाबाद.
९. मराठी कथा : उगम आणि विकास -इंदुमती शेवडे, सोमैय्या, मुंबई.
१०. ग्रामीण कथा : स्वरूप आणि विकास -वासुदेव मुलाटे, स्वरूप, औरंगाबाद.
११. मराठी कथा : प्रवृत्ती आणि प्रवाह -रा. गो. चावरे, अमरावती.
१२. भाषासंवाद -अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे, सायन, पुणे.
१३. संवादशास्त्र -श्रीपाद जोशी, विजय, नागपूर.
१४. देहबोली -अंजली पडसे, नीलकंठ, पुणे.
१५. भाषाविवेक -मं. वि. राजाध्यक्ष, श्रीविद्या, पुणे.
१६. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबाकर, फडके, कोल्हापूर.
१७. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन -मो. रा. वाळंबे, नितीन, पुणे.
१८. व्यासपीठ - महादेव वाळुंज, अक्षरमानव, पुणे.
१९. प्रभावी भाषणकला -रवींद्र देसाई, प्रफुल्लता, पुणे.
२०. व्यावहारिक मराठी -स्नेहल तावरे, स्नेहवधन, पुणे.
२१. व्यावहारिक मराठी -संपा. द. दि. पुंडे, कल्याण काळे, निराली, पुणे.
२२. उपयोजित मराठी -संपा. र. ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिमिती मंडळ, नागपूर.
२३. माध्यमांची भाषा आणि लेखनकौशल्य -केशव तुपे, चिन्मय, औरंगाबाद.
२४. उपयोजित मराठी -प्रभाकर जोशी, किशोर पाटोल, प्रशांत, जळगाव.
२५. उपयोजित मराठी : लेखन व संवाद कौशल्यांचा परिचय -सत्यजित साळवे, दीपक पवार, अथव, जळगाव.
२६. अनिवाय मराठी -संपा. जॉन्सन बोजस, डायमंड, पुणे.
२७. उपयोजित मराठी -संपा. केतको मोडक व अन्य, पद्मगंधा, पुणे.

टाप -

१. प्रत्येक विद्यार्थ्याचे मूल्यमापन एकूण शंभर गुणांमध्ये होईल. त्यात साठ गुणांची विद्यापीठ परीक्षा होईल आणि चाळीस गुण अंतर्गत मूल्यमापनासाठी असतील.
२. अंतर्गत मूल्यमापनाच्या चाळीस गुणांची विभागणी पुढीलप्रमाणे-विद्यार्थ्याची तासिकांना हजेरी -१० गुण, विद्यार्थ्याचे वतन- १० गुण आणि एक चाचणी -२० गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

प्रश्न क्र. १	प्रश्न स्वरूप	
)	उ .(१)	०६
)	क त .(१)	०६
प्रश्न क्र. २	क त .(१)	१२
प्रश्न क्र. ३	क त .(१)	१२
प्रश्न क्र. ४	१ ति १ प्रश्न(१)	१२
प्रश्न क्र. ५	१ .(१)	१२
		६०

॥ १ ज उ ॥

त ष्ट्र विद्यापीठ,

Choice Based Credit System

(2018-2019)

F. Y. B. Sc.

Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)

AEC - C) हिन्दी

योग्यता संवर्द्धन अनिवार्य पाठ्यक्रम

(Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)) के अंतर्गत

प्रथम वर्ष (Ist & IInd Semester) विज्ञान हेतु

हिन्दी पाठ्यक्रम

(प्रारंभ जून 2018)

◆ **पाठ्यक्रम का महत्त्व :-**

प्रस्तुत पाठ्यक्रम रूचि आधारित साख पद्धति (CBCS) के आधार पर निर्धारित किया गया है। जिसमें सभी ज्ञान शाखाओं के छात्रों के व्यक्तित्व का संपूर्ण विकास करने हेतु क्षमता निर्मित करना पाठ्यक्रम का मुख्य उद्देश्य रहा है। वर्तमान परिप्रेक्ष्य की आवश्यकताओं को ध्यान में रखकर पाठ्यक्रम निर्धारित किया गया है। भाषिक, साहित्यिक क्षमता के साथ-साथ रोजगाराभिमुख दृष्टि आत्मसात करने हेतु यह पाठ्यक्रम महत्त्वपूर्ण है। छात्रों में मानवीय मूल्यों के संवर्द्धन की दृष्टि से भी पाठ्यक्रम उपयुक्त है।

◆ **पाठ्यक्रम का उद्देश्य :-**

- i) हिन्दी भाषा एवं साहित्य की सम्यक जानकारी प्राप्त करना।
- ii) हिन्दी भाषा एवं साहित्य के अतीत, वर्तमान एवं भविष्य की परख करना।
- iii) छात्रों के चिंतन क्षितिज का विस्तार करना।
- vi) भाषिक समृद्धि एवं अभिव्यक्ति कौशल के माध्यम से व्यक्तित्व का संपूर्ण विकास करना।
- v) रचनात्मक शक्ति एवं लेखन कला का विकास करना।
- vi) भाषिक सम्प्रेषण, योग्यता संवर्द्धन तथा कौशल विकास आत्मसात करना।
- vii) भाषा की व्यावहारिक उपयोगिता का ज्ञान प्राप्त करना।

◆ **सूचनाएँ :-**

- I. प्रश्नपत्र हेतु 02 प्रतिष्ठांक (Credit) निर्धारित किए गये हैं।
- II. प्रत्येक छात्र को 40 अंक अंतर्गत (Internal) मूल्यांकन के लिए तथा 60 अंक बाह्य (External) परीक्षा के लिए होंगे।
- III. अंतर्गत मूल्यांकन के 40 अंकों का विभाजन निम्न प्रकार से रहेगा :-
 - 1) दो घटक परीक्षाएँ 10 + 10 = 20 अंक
 - 2) सेमिनार/समूह चर्चा/प्रकल्प लेखन/स्वाध्याय (Home Assignment) = 10 अंक
 - 3) छात्रों की उपस्थिति तथा आचरण = 10 अंक

उत्तर महाराष्ट्र विश्वविद्यालय, जलगाँव
योग्यता संवर्द्धन अनिवार्य पाठ्यक्रम
(Ability Enhancement Compulsory Course (AEC)) के अंतर्गत
प्रथम वर्ष (Ist & IInd Semester) विज्ञान हेतु
हिंदी पाठ्यक्रम
(प्रारंभ जून 2018)

✦ प्रथम सत्र पाठ्यक्रम - AEC HIN - C : भाषिक संप्रेषण और साहित्य (02 क्रेडीट)

इकाई - I : भाषिक संप्रेषण :

- **भाषा तथा हिंदी भाषा** :- परिभाषा और स्वरूप, भाषा के विविध रूप : मातृभाषा, राजभाषा, राष्ट्रभाषा, विश्वभाषा।
- **संप्रेषण का सैद्धांतिक स्वरूप** :- संप्रेषण का अर्थ, प्रयोजन, प्रक्रिया, प्रकार और विविध रूप।
- **भाषिक संप्रेषण के प्रकार** : मौखिक संप्रेषण :- संवाद, साक्षात्कार, व्याख्यान, वक्तृत्व।
लिखित संप्रेषण:- सरकारी और अर्द्ध सरकारी पत्र, रिपोर्ट लेखन, नोट या टिप्पण, ई-मेल और ब्लॉग।

इकाई -II : साहित्य कृति : व्यंग्य - दो नाक वाले लोग - हरिशंकर परसाई

वाणी प्रकाशन, 21-ए, दरियागंज, नई दिल्ली-02
द्वितीय संस्करण - 2007

- निर्धारित साहित्य कृति में से निम्नलिखित चार व्यंग्य अध्ययनार्थ रखे गए हैं :-
अकाल-उत्सव, दो नाक वाले लोग, एक के भीतर एक आदमी, सड़े आलू का विद्रोह।

✦ **संदर्भ ग्रंथ -**

- 1) हिंदी भाषा - डॉ. भोलानाथ तिवारी
- 2) भाषिक हिंदी भाषा तथा भाषा शिक्षण - डॉ. अम्बादास देशमुख
- 3) हिंदी भाषा - हरदेव बाहरी
- 4) हिंदी भाषा का इतिहास - डॉ. भोलानाथ तिवारी
- 5) मानक हिंदी का शुद्धिपरक व्याकरण - रमेश मेहरोत्रा
- 6) सृजनात्मक लेखन - हरिश अरोडा
- 7) दो नाक वाले लोग - हरिशंकर परसाई
- 8) स्वातंत्र्योत्तर हिंदी व्यंग्य निबंध - शशी मिश्रा
- 9) स्वातंत्र्योत्तर हिंदी व्यंग्य का मूल्यांकन - सुरेश माहेश्वरी
- 10) प्रतिनिधि व्यंग्य - हरिशंकर परसाई
- 11) हिंदी व्यंग्य परम्परा में शंकर पुणतांबेकर का योगदान - अनुपमा प्रभुणे
- 12) प्रयोजनमूलक हिंदी और पत्रकारिता - डॉ. दिनेश प्रसाद सिंह
- 13) प्रयोजनमूलक हिंदी आधुनातम आयाम - डॉ. अंबादास देशमुख

- 14) व्यावसायिक संप्रेषण - डॉ. अनुपचंद्र भायाणी
- 15) रचनात्मक लेखन - डॉ. रमेश गोतम
- 16) संप्रेषणपरक हिंदी भाषा शिक्षण - डॉ. वैष्णा नारंग
- 17) पाठ संपादन - कन्हैया सिंह
- 18) जनसंचार का समाजशास्त्र - लक्ष्मिंद्र चोपड़ा
- 19) महादेवी वर्मा का गद्य साहित्य एक पुनर्मूल्यांकन - डॉ. जयश्री ओ.
- 20) महादेवी वर्मा : बहुमुखी प्रतिभा - जयेश एल. व्यास
- 21) महादेवी प्रतिनिधि गद्य रचनाएँ - संपा. डॉ. रामजी पाण्डेय
- 22) हिंदी का संस्मरण साहित्य - डॉ. रामेश्वरण सहाय
- 23) संस्मरण और संस्मरणकार - डॉ. मनोरमा शर्मा

उत्तर महाराष्ट्र विश्वविद्यालय, जलगाँव
प्रथम वर्ष (Ist & IInd Semester) विज्ञान हेतु हिन्दी पाठ्यक्रम
ACE HIN -C : भाषिक संप्रेषण और साहित्य
प्रश्नपत्र का स्वरूप एवं अंक विभाजन

समय - दो घंटे	अंक - 60
प्र. 1) दोनों इकाई पर आधारित विकल्पसहित दो दीर्घोत्तरी प्रश्न ।	12
प्र. 2) दोनों इकाई पर आधारित विकल्पसहित दो लघुत्तरी प्रश्न ।	12
प्र. 3) प्रथम इकाई पर आधारित लघुत्तरी प्रश्न (तीन में से दो)	12
प्र. 4) दोनों इकाई पर अंतर्गत विकल्प के साथ दो टिप्पणियाँ ।	12
प्र. 5) A) बहुपर्यायी प्रश्न (दोनों इकाई पर पाँच-पाँच प्रश्न पूछे जायेंगे उसमें से तीन-तीन प्रश्न के उत्तर लिखने हैं)	12
B) एकवाक्यीय उत्तरवाले प्रश्न (दोनों इकाई पर पाँच-पाँच प्रश्न पूछे जायेंगे उसमें से तीन-तीन प्रश्न के उत्तर लिखने हैं)	

डॉ. सुनील कुलकर्णी
 अध्यक्ष, हिंदी अध्ययन मंडल
 उत्तर महाराष्ट्र विश्वविद्यालय, जलगाँव

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

Grade - A

NAAC Re - Accredited

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

विज्ञान व तंत्रज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष विज्ञान

Ability Enhancement Compulsory Course (AECC)

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

AECC: मराठी

कथा आणि उपयोजित लेखन

(श्रेयांक: दोन)

सत्र तिसरे

AECC 1: विज्ञान कथा आणि नोंद लेखन

सत्र चौथे

AECC 2: विनोदी कथा आणि विज्ञानपर लेखन

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
विज्ञान व तंत्रज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष विज्ञान

Ability Enhancement Compulsory Course (AECC)

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

अभ्यासपत्रिका	शीर्षक	सत्र	सत्रानुसार शीर्षक	श्रेयांक
AECC मराठी	कथा आणि उपयोजित लेखन	तिसरे AECC 1	विज्ञान कथा आणि नोंद लेखन	02
		चौथे AECC 2	विनोदी कथा आणि विज्ञानपर लेखन	02

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
विज्ञान व तंत्रज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष विज्ञान

Ability Enhancement Compulsory Course (AECC)

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

AECC: मराठी

कथा आणि उपयोजित लेखन

(श्रेयांक: दोन)

• **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-**

१. विज्ञान कथा या कथाप्रकाराचा परिचय करून देणे.
२. विनोदी कथा या कथाप्रकाराचा परिचय करून देणे.
३. विज्ञानाच्या क्षेत्रातील विविध विषयांबाबत मराठीतून लेखन करण्यास प्रोत्साहित करणे.
४. वैज्ञानिक संज्ञा-संकल्पनांबाबत विज्ञान कोशासाठी नोंद लेखन करण्याचे तंत्र आत्मसात करणे.
५. विज्ञानाच्या क्षेत्रातील विविध विषयांवर लोकोपयोगी लेखन करण्याचे कौशल्य जाणून घेणे.
६. वैज्ञानिक दृष्टिकोन विकसित करण्यास साहाय्यभूत ठरणे.

सत्र तिसरे

AECC 1: विज्ञान कथा आणि नोंद लेखन

● घटक विश्लेषण-

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	विज्ञान कथा: स्वरूप व वैशिष्ट्ये	01	15
	१.१ विज्ञान कथेचे स्वरूप		
	१.२ विज्ञान कथेची वैशिष्ट्ये		
	१.३ 'कथारंग' (संपादन: मराठी अभ्यासमंडळ) या पुस्तकातील निवडक विज्ञान कथांचा अभ्यास (कथानक, व्यक्तिचित्रण, वैज्ञानिकता व काल्पनिकता, संवाद व भाषाशैली आदी मुद्यांच्या आधारे पुढील कथांचा अभ्यास)		
	१.३.१ 'डिलिव्हरी' – बाळ फोंडके		
	१.३.२ 'महात्मा' – लक्ष्मण लोंढे		
	१.३.३ 'विठू विठू पोपट' – सुबोध जावडेकर		
	१.३.४ 'मम्मी रोबो' – रेखा बैजल		
२.	विज्ञानविषयक नोंद लेखन (प्रात्यक्षिक)	01	15
	२.१ विज्ञानकोश, विश्वकोश, विकिपीडिया यांबाबत विद्यार्थ्यांना माहिती द्यावी. त्यांचे स्वरूप, त्यांची मांडणी आणि त्यांमध्ये केलेल्या नोंदी यांबाबत विद्यार्थ्यांना अवगत करावे.	01 Credit of Practical = 02 Credits	30
	२.२ प्रत्येक विद्यार्थ्याला विज्ञानाच्या क्षेत्रातील संज्ञा वा संकल्पना यांची निवड करून त्यांबाबत माहिती गोळा करण्यास सांगावे.		
	२.३ निवडलेली वैज्ञानिक संज्ञा वा संकल्पना यांबाबत नोंद लेखन करण्यास सांगावे. (नोंद लेखन करणे म्हणजे त्या संज्ञा वा संकल्पनेचा मराठीतून परिचय करून देणे. तसेच ती संज्ञा वा संकल्पना स्पष्ट करणे वा तिचे स्वरूप उलगडून दाखविणे. त्यासाठी विवेचनासोबतच आकृती, तक्ते, चित्रे यांचाही वापर करता येईल.)		
	२.४ नोंद लेखन करताना वस्तुनिष्ठपणे वैज्ञानिक संज्ञा वा संकल्पना यांबाबत लिहावे. लेखन मुद्देसूद आणि सोप्या मराठीत असावे.		
	२.५ प्रत्येक विद्यार्थ्याकडून किमान दोन नोंदीचे लेखन करून घ्यावे.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	02 (03)	30 (45)

सत्र तिसरे

AECC 2: विनोदी कथा आणि विज्ञानपर लेखन

• घटक विश्लेषण-

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	विनोदी कथा: स्वरूप व वैशिष्ट्ये	01	15
	१.१ विनोदी कथेचे स्वरूप		
	१.२ विनोदी कथेची वैशिष्ट्ये		
	१.३ 'कथारंग' (संपादन: मराठी अभ्यासमंडळ) या पुस्तकातील निवडक विनोदी कथांचा अभ्यास (कथानक, व्यक्तिचित्रण, विनोदाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये, संवाद व भाषाशैली आदी मुद्यांच्या आधारे पुढील कथांचा अभ्यास)		
	१.३.१ 'गुंड्याभाऊचे दुखणे' – चिं. वि. जोशी		
	१.३.२ 'नाटक' – शंकर पाटील		
	१.३.३ 'म्हैस' – पु. ल. देशपांडे		
	१.३.४ 'शोध: द सर्च' – मंगला गोडबोले		
२.	विज्ञानपर लेखन (प्रात्यक्षिक)	01	15
	२.१ दैनंदिन जीवनातील विज्ञानाचे महत्त्व स्पष्ट करावे. विज्ञानाचा संबंध सामान्य माणसाच्या जगण्यातील कोणकोणत्या बाबींशी येतो याबाबत विचार करण्यास प्रवृत्त करावे. विज्ञानाने निर्माण केलेल्या असंख्य गोष्टींचे मानवी जीवनावर होणारे चांगले-वाईट परिणाम लक्षात आणून द्यावेत. अशा परिणामांची साधकबाधक चर्चा करावी.	01 Credit of Practic al = 02 Credits	30
	२.२ सामाजिकदृष्ट्या महत्त्वाच्या (उपकारक व अपायकारक अशा दोन्ही अंगांनी) अशा विज्ञानाच्या क्षेत्रातील बाबींची एक यादी तयार करावी. (उदाहरणार्थ, 'मोबाईलचे मानवी जीवनावरील चांगले-वाईट परिणाम', 'पृथ्वीचे वाढते तापमान', 'ओझोन', 'प्रदूषण', 'सरगेट मदर', 'क्लोनिंग', 'अंधश्रद्धा' आदी) त्यातून विषयाची निवड करून त्याबाबत माहिती गोळा करण्यास विद्यार्थ्यांना सांगावे.		
	२.३ निवडलेल्या विषयावर विज्ञानपर लघुलेख लिहिण्यास विद्यार्थ्यांना सांगावे. (विज्ञानपर लेखन करणे म्हणजे विज्ञानामुळे मानवी जीवनात झालेल्या चांगल्या-वाईट बदलांबाबत लिहिणे. मानवी जीवनातील प्रश्न विज्ञानाने कसे सोडवले आणि विज्ञानाने मानवी जीवनात नवीन प्रश्न कसे निर्माण केले याबाबत विवेचन		

	येथे अपेक्षित आहे.)		
	२.४ विज्ञानपर लेखन हे विविध विषयांमागील विज्ञान उलगाडण्यासाठी केले जाते. मानवी जीवनावरील विज्ञानाच्या परिणामांची चर्चा त्यात केली जाते. ते एकप्रकारे विज्ञानविषयक लोकप्रिय लेखन असते. त्यामुळे सोप्या भाषेतून परिचयाची उदाहरणे देऊन, त्यांची व्यावहारिक उपयुक्तता स्पष्ट करून आणि त्यातून निर्माण झालेल्या प्रश्नांची चर्चा करून ते लेखन करावे.		
	२.५ प्रत्येक विद्यार्थ्याकडून किमान दोन विज्ञानपर लघुलेखांचे लेखन करून घ्यावे.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	02 (03)	30 (45)

● संदर्भसाहित्य-

१. विज्ञान साहित्य आणि संकल्पना — संपादक: व.दि. कुलकर्णी, निरंजन घाटे
२. मराठी विज्ञान साहित्य — संपादक: म. सु. पगारे
३. विज्ञान साहित्य (लेख), जयंत नारळीकर, मराठी वाङ्मयातील नवीन प्रवाह — संपादक: शरणकुमार लिंबाळे
४. मराठी विज्ञान साहित्य: समीक्षा व संशोधन — फुला बागुल
५. विज्ञानकथा विशेषांक, महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका, ऑक्टोबर ते डिसेंबर २००६
६. प्रास्ताविक, 'यक्षाची देणगी' - जयंत नारळीकर
७. प्रस्तावना, अरुण साधू, 'वामनाचे चौथे पाऊल' - सुबोध जावडेकर
८. 'मराठी विज्ञान कथेची शतसंवत्सरी' (लेख), निरंजन घाटे, लोकसत्ता, १४ एप्रिल २०१६
९. विज्ञान साहित्याची दोनशे वर्षे (लेख), निरंजन घाटे, महाराष्ट्र टाईम्स, २८ एप्रिल २०१८
१०. विज्ञान साहित्याची उपयुक्तता, फुला बागुल, आमची श्रीवाणी, फेब्रुवारी २०११
११. मराठीतील विज्ञानविषयक लेखन, खंड पहिला व दुसरा—संपादक: अ. पां. देशपांडे, विवेक पाटकर
१२. शास्त्रीय परिभाषा कोश — यशवंत रामकृष्ण दाते, वरद, पुणे
१३. कोशवाङ्मय विचार आणि व्यवहार — सदाशिव देव
१४. कोश व सूची वाङ्मय: स्वरूप व साध्य — सरोजिनी वैद्य व इतर
१५. विज्ञान संकल्पना कोश — रा. वि. सोवनी
१६. विनोद: तत्त्व आणि स्वरूप — गो. मा. पवार
१७. मराठी विनोद: विविध आविष्काररूपे — गो. मा. पवार
१८. हास्यविनोद मीमांसा — न. चिं. केळकर
१९. मराठी विनोद — उषा दा. कुलकर्णी
२०. साहित्याचे मानदंड — गंगाधर गाडगीळ
२१. 'विनोदाचे व्याकरण' (लेख), आवडनिवड - स. गं. मालशे

२२. प्रस्तावना, हास्यचिंतामणी – चिं. वि. जोशी
 २३. प्रस्तावना, निवडक शंकर पाटील – वा. ल. कुलकर्णी
 २४. नवकथाकार शंकर पाटील – नागनाथ कोत्तापल्ले
 २५. निवडक पु. ल.: एक आकलन – मदन कुलकर्णी
 २६. 'मराठी विनोदाची परंपरा आणि पु. ल.' (लेख), स. गं. मालशे, ललित, पु. ल.
 देशपांडे गौरवांक, जानेवारी १९७५
 २७. मंगला गोडबोले यांच्या निवडक कथा – संपादन: वंदना बोकील कुलकर्णी
 २८. www.mavimumbai.org (मराठी विज्ञान परिषदेचे संकेतस्थळ)
 २९. www.marathivishwakosh.maharashtra.gov.in (मराठी विश्वकोशाचे संकेतस्थळ)

अंतर्गत परीक्षा	प्रात्यक्षिक लेखन	20 गुण
	मौखिक परीक्षा	15 गुण
	वर्गातील उपस्थिती व वर्तन	05 गुण
	एकूण	40 गुण

विद्यापीठ परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. 1 अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	06
प्रश्न क्र. 1 ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	06
प्रश्न क्र. 2	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	12
प्रश्न क्र. 1 अ)	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	12
प्रश्न क्र. 1 अ)	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	12
प्रश्न क्र. 1 अ)	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	12

- प्रत्येक सत्राच्या विद्यापीठ परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिकेत अभ्यासक्रमातील दोन्ही घटकांवर प्रश्न विचारले जातील.

द्वितीय वर्ष विज्ञान	
२०१७-२०१८	२०१९-२०२० CBCS
<p>सत्र तिसरे स्वप्न आणि सत्य – वि. स. खांडेकर सत्र चौथे प्रेमाच्या गावा जावे – वसंत कानेटकर</p>	<p>Ability Enhancement Compulsory Course (AECC) मराठी (श्रेयांक: दोन) सत्र तिसरे AECC 1: विज्ञान कथा आणि नोंद लेखन सत्र चौथे AECC 2: विनोदी कथा आणि विज्ञानपर लेखन</p>

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

Grade - A
NAAC Re - Accredited

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

DSC: वाङ्मयीन मराठी

विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास

सत्र तिसरे

MAR २३१A

DSC मराठी C: वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास

सत्र चौथे

MAR २४१A

DSC मराठी D: चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास

किंवा

पर्यायी अभ्यासपत्रिका

DSC: उपयोजित मराठी

स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी

सत्र तिसरे

MAR २३१B

DSC मराठी C: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (व्याकरण विभाग)

सत्र चौथे

MAR २४१B

DSC मराठी D: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (लेखन विभाग)

DSC ३: मराठी

सत्र चौथे

MAR २४५

लघुअभ्यासप्रकल्प

DSE मराठी १: आधुनिक वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास

सत्र तिसरे

MAR २३२

DSE मराठी १ A: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कादंबरी

सत्र चौथे

MAR २४२

DSE मराठी १ B: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कविता

DSE मराठी २: साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)

सत्र तिसरे

MAR २३३

DSE मराठी २ A: भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार

सत्र चौथे

MAR २४३

DSE मराठी २ B: भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार

SEC मराठी: लेखनकौशल्ये

सत्र तिसरे

MAR २३४

SEC मराठी १: लेखनकौशल्य - मुद्रितशोधन

सत्र चौथे

MAR २४४

SEC मराठी २: लेखनकौशल्य - सर्जनशील लेखन

MIL: मराठी

माध्यमांसाठी लेखन व संवाद

सत्र तिसरे

MAR २३६

MIL मराठी १: मुद्रित माध्यमासाठी लेखन

सत्र चौथे

MAR २४६

MIL मराठी २: श्राव्य माध्यमासाठी लेखन व संवाद

**Kavayitri Bahinabai Chaudhari
North Maharashtra University, Jalgaon**

**Structure of S. Y. B. A.(Faculty of Humanities)
Under CBCS Pattern (२०१९ - २०२०)**

Semester	Discipline Specific Core Course DSC	Ability Enhancement Compulsory Courses AEC	Skill Enhancement Course SEC	Discipline Specific Elective Courses DSE	Generic Elective GE
III Credits: १८ (०७ Papers)	Compulsory English (०३) MIL १ (०३) DSC १ C (०२) DSC २ C (०२)	-----	SEC १ (०२)	DSE १ A (०३) DSE २ A (०३)	-----
IV Credits: २० (०८ Papers)	Compulsory English (०३) MIL २ (०३) DSC १ D (०२) DSC २ D (०२) DSC ३ D (०२)	General Knowledge (Non Credit)	SEC २ (०२)	DSE १ B (०३) DSE २ B (०३)	-----

महत्त्वाच्या टिपा:

१. MIL ही अनिवार्य अभ्यासपत्रिका आहे. द्वितीय वर्षास प्रवेशित प्रत्येक विद्यार्थ्यांने मराठी, हिंदी, उर्दू, संस्कृत, पाली, अर्धमागधी यांपैकी महाविद्यालयात शिकवल्या जाणाऱ्या इंग्रजी व्यतिरिक्त कोणत्याही एका भाषा विषयाच्या MIL मधील अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे.
२. तिसऱ्या व चौथ्या सत्रासाठी DSE १, २ मध्ये एकाच विषयाच्या दोन अभ्यासपत्रिकांची निवड करणे अनिवार्य आहे. (उदाहरणार्थ, मराठी विषयाच्या DSE १, २ मधील अभ्यासपत्रिका)
३. DSC मधील दोन अभ्यासपत्रिकांची निवड विद्यार्थ्यांने करावयाची आहे. पहिल्या DSC साठी DSE १, २ मध्ये ज्या विषयाची निवड केलेली आहे त्याच विषयाच्या DSC अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे. तर दुसऱ्या DSC साठी महाविद्यालयात उपलब्ध अन्य कोणत्याही विषयाच्या अभ्यासपत्रिकेची निवड करता येईल. (उदाहरणार्थ, DSE १, २ मध्ये मराठी या विषयाच्या अभ्यासपत्रिकांची निवड करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी DSC मधील मराठी विषयाच्या कोणत्याही एका उपलब्ध (वाड्मयीन वा उपयोजित मराठी यांपैकी) अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे. दुसऱ्या DSC साठी महाविद्यालयात उपलब्ध अन्य कोणत्याही विषयाच्या अभ्यासपत्रिकेची निवड करता येईल.)
४. DSE १, २ मध्ये ज्या विषयाच्या अभ्यासपत्रिकांची निवड विद्यार्थ्यांनी तिसऱ्या व चौथ्या सत्रात केलेली आहे त्याच विषयासाठी चौथ्या सत्रात DSC ३ मधील लघुअभ्यास प्रकल्प या

अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे. (उदाहरणार्थ, DSE १, २ मध्ये मराठी या विषयाच्या अभ्यासपत्रिकांची निवड करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी चौथ्या सत्रात DSC ३ मध्ये मराठी विषयाच्याच लघुअभ्यासप्रकल्प या अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे.)

५. SEC च्या सत्र तीन व चार यांमधील अभ्यासपत्रिकांसाठी विद्यार्थी महाविद्यालयात उपलब्ध विषयांपैकी कोणत्याही विषयाच्या SEC मधील अभ्यासपत्रिकांची निवड करू शकतील.
६. सर्व अभ्यासपत्रिकांसाठी साठ गुणांची विद्यापीठ परीक्षा आणि चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा होईल. प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेच्या विद्यापीठ परीक्षेचे स्वरूप आणि अंतर्गत मूल्यमापनाची पध्दत प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेच्या अभ्यासक्रमाच्या अखेरीस नमूद केलेली आहे.
७. सामान्य ज्ञान (जनरल नॉलेज) ही अभ्यासपत्रिका द्वितीय वर्षास प्रवेश घेणाऱ्या प्रत्येक विद्यार्थ्यांस अनिवार्य आहे. ह्या अभ्यासपत्रिकेसाठी कोणत्याही प्रकारचे श्रेयांक नसतील.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
द्वितीय वर्ष कला
मराठी
सत्र तिसरे व चौथे
(जून २०१९ पासून लागू)

Semester	Discipline Specific Core Course DSC	Ability Enhancement Compulsory Courses AEC	Skill Enhancement Course SEC	Discipline Specific Elective Courses DSE	Generic Elective GE
III Credits: १८ (०७ Papers)	Compulsory English (०३) MIL मराठी १ (०३) DSC मराठी १ C (०२) DSC अन्य विषय २ C (०२)	-----	SEC मराठी / अन्य विषय १ (०२)	DSE मराठी १ A (०३) DSE मराठी २ A (०३)	-----
IV Credits: २० (०८ Papers)	Compulsory English (०३) MIL मराठी २ (०३) DSC मराठी १ D (०२) DSC अन्य विषय २ D (०२) DSC मराठी ३ D (०२)	General Knolwde (Non Credit)	SEC मराठी / अन्य विषय २ (०२)	DSE मराठी १ B (०३) DSE मराठी २ B (०३)	-----

अभ्यासपत्रिका	अभ्यासपत्रिकेचे शीर्षक	सत्र	सत्रानुसार शीर्षक	श्रेयांक
DSC मराठी वाङ्मयीन मराठी	विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास	तिसरे MAR २३१ A DSC मराठी C	वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास	०२
		चौथे MAR २४१ A DSC मराठी D	चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास	०२
पर्यायी अभ्यासपत्रिका				
DSC मराठी उपयोजित मराठी	स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी	तिसरे MAR २३१ B DSC मराठी C	स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (व्याकरण विभाग)	०२
		चौथे MAR २४१ B DSC मराठी D	स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (लेखन विभाग)	०२

DSC मराठी ३	लघुअभ्यास प्रकल्प	चौथे MAR २४५ DSC मराठी ३	लघुअभ्यास प्रकल्प	०२
DSE मराठी १	आधुनिक वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास	तिसरे MAR २३२ DSE मराठी १ A	आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कादंबरी	०३
		चौथे MAR २४२ DSE मराठी १ B	आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कविता	०३
DSE मराठी २	साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)	तिसरे MAR २३३ DSE मराठी २ A	भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार	०३
		चौथे MAR २४३ DSE मराठी २ B	भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार	०३
SEC मराठी	लेखनकौशल्ये	तिसरे MAR २३४ SEC मराठी १	लेखनकौशल्य - मुद्रितशोधन	०२
		चौथे MAR २४४ SEC मराठी २	लेखनकौशल्य - सर्जनशील लेखन	०२
MIL मराठी	माध्यमांसाठी लेखन व संवाद	तिसरे MAR २३६ MIL मराठी १	मुद्रित माध्यमासाठी लेखन	०३
		चौथे MAR २४६ MIL मराठी २	श्राव्य माध्यमासाठी लेखन व संवाद	०३

Equivalence

S. Y. B. A.	Existing Pattern	CBCS Pattern (Since २०११-२०२०)
Sem. III	Compulsory English	Compulsory English
	-----	MIL १ (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/Pali/Aradhamagadhi)
	Special Paper S-१	DSE १ A
	Special Paper S-२	DSE २ A
	General Paper G-२ (Vangmayin or Upyojit)	DSC १ C (General Paper of Special subject- DSE १ A & २ A -Vangmayin or Upyojit)
	Optional	DSC २ C (General Paper of any subject)
	-----	SEC-१ (Skill based course of any subject)
Sem. IV	Compulsory English	Compulsory English
	-----	MIL २ (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/Pali/Aradhamagadhi)
	Special Paper S-१	DSE १ B
	Special Paper S-२	DSE २ B
	General Paper G-२ (Vangmayin or Upyojit)	DSC १ D (General Paper of Special subject- DSE १ B & २ B -Vangmayin or Upyojit)
	Optional	DSC २ D (General Paper of any subject)
	-----	DSC ३ D (Minor Study Project of subject opted for DSE १ B & २ B - Papers of Special subject)
	-----	SEC-२ (Skill based course of any subject)
General Knolwegde	General Knolwegde	

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
द्वितीय वर्ष कला
मराठी
सत्र तिसरे व चौथे
(जून २०१९ पासून लागू)

अभ्यासक्रमामागील भूमिका

१. मराठी विषय विशेष स्तरावर अभ्यासणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या मनात विशिष्ट आधुनिक वाङ्मयप्रकारांविषयी आणि त्यांचा विशेष अभ्यास करण्याबाबत रुची निर्माण करणे.
२. मराठी विषयाचे विशेष स्तरावर अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना साहित्यविषयक भारतीय आणि पाश्चात्य अभ्यासकांनी केलेल्या सैध्दांतिक मांडणीबाबत अवगत करणे.
३. साहित्याचे स्वरूप, प्रयोजने, साहित्यनिर्मितीप्रक्रिया आदी साहित्यविचाराबाबत विशेष स्तरावर मराठी विषय अभ्यासणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अवगत करणे.
४. सामान्य स्तरावरवाङ्मयीन मराठीचे अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना वैचारिक गद्य आणि चरित्र-आत्मचरित्र या दोन वाङ्मयप्रकारांतील निवडक लेखनाचे आकलन करून घेण्यास शिकविणे.
५. सामान्य स्तरावर उपयोजित मराठीचे अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना प्रशासकीय सेवांसाठी अनिवार्य मराठी या विषयाचे मूलभूत ज्ञान देणे.
६. विद्यार्थ्यांना मुद्रित व श्राव्य माध्यमांसाठी आवश्यक लेखन व संवाद कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी उपयुक्त ठरणे.
७. मराठी विषयाच्या विद्यार्थ्यांची सर्जनशील व उपयोजित लेखन कौशल्ये विकसित करण्यास पूरक ठरणे.
८. कौशल्य विकसन अभ्यासपत्रिकांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांची लेखनकौशल्ये (मुद्रितशोधन आणि सर्जनशील लेखन) विकसित करण्यासाठी प्रयत्नशील राहणे.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

DSC मराठी : वाङ्मयीन मराठी
विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास
(श्रेयांक: दोन)

सत्र तिसरे

MAR २३१ A

DSC मराठी C: वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास

नेमलेली साहित्यकृती: 'शेतकऱ्याचा असूड'- महात्मा जोतीराव फुले
संपादन व प्रस्तावना: नागनाथ कोत्तापल्ले, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -**

१. मराठीतील वैचारिक गद्यलेखनाच्या परंपरेचा परिचय करून घेणे.
२. महात्मा जोतीराव फुले यांचे जीवन, कार्य व त्यांची वैचारिक जडणघडण यांबाबत जाणून घेणे.
३. महात्मा जोतीराव फुले यांच्या लेखनसंपदेबाबत माहिती घेणे.
४. 'शेतकऱ्याचा असूड'मधील वैचारिक आशयाची स्वरूपवैशिष्ट्ये समजावून घेणे.
५. 'शेतकऱ्याचा असूड' या वैचारिक गद्यलेखनाच्या वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्यांचा शोध घेणे.
६. 'शेतकऱ्याचा असूड'मधून आलेल्या वैचारिक मांडणीची समकालीन अर्थपूर्णता प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून जाणून घेणे.

● **घटक विश्लेषण -**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	'शेतकऱ्याचा असूड' या वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास	०१	१५
	१.१ वैचारिक गद्य: स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	१.२ मराठीतील वैचारिक गद्यलेखनाचा परामर्श		
	१.३ महात्मा जोतीराव फुले: व्यक्तित्व, कार्य आणि लेखन		

	(फुले यांची वैचारिक जडणघडण, त्यांचे कार्य आणि लेखन यांचा परामर्श)		
	१.४ 'शेतकऱ्याचा असूड': स्वरूप व वैशिष्ट्ये १. या ग्रंथातील वैचारिक आशयाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये (शेती, शेतकरी आणि कृषीव्यवस्था यांबाबत मांडलेल्या विचारांचे स्वरूप) २. या ग्रंथातील वैचारिक मांडणीची वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्ये (विचारांची मांडणी करण्याचे तंत्र, विश्लेषणात्मकता, तार्किकता, साधार व ससंदर्भ मांडणी, भाषा व शैली विशेष आदी)		
२.	प्रात्यक्षिके (कोणतीही चार)	०१	१५
	१. महात्मा जोतीराव फुले यांच्या अन्य एका वैचारिकग्रंथाचे वाचन करून त्यात मांडलेल्या विचारांबाबत लिहा.	०१ Credit of Practical = ०२ Credits	३०
	२. शेतकरी जीवनावरील पाच कवितांचे संकलन करून त्यांबाबत लिहा.		
	३. शेतीच्या प्रश्नासंबंधी जाणून घेण्यासाठी तुमच्या गावातील एका शेतकऱ्याची मुलाखत घ्या.		
	४. शेतकरी कुटुंबाची आर्थिक व सामाजिक स्थितिगती जाणून घेण्यासाठी शेतकरी कुटुंबाशी संवाद साधा.		
	५. महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांवरील एखाद्या चळवळीबाबत माहिती लिहा.		
	६. तुमच्या परिसरातील शेतीमध्ये येणाऱ्या पिकांबाबतची माहिती गोळा करून त्याबाबत लिहा.		
	७. शेतकरी जीवनावरील मराठीतील कोणत्याही दोन कादंबऱ्या वाचून त्यांची वैशिष्ट्ये नमूद करा.		
	८. शेतीची कामे, अवजारे आणि अन्य बाबी यांच्याशी संबंधित वैशिष्ट्यपूर्ण शब्दांची सूची तयार करा.		
	९. शेतीमध्ये केल्या जाणाऱ्या विविध कामांबाबत नोंदीच्या स्वरूपात लेखन करा.		
	१०. शेती आणि शेतकरी यांबाबत चर्चा करणारा वैचारिक लेख लिहा.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२ (०३)	३० (४५)

● **संदर्भसाहित्य:**

१. महात्मा जोतिराव फुले लिखित 'शेतकऱ्याचा असूड' - संपादन व प्रस्तावना: वासुदेव मुलाटे, स्वरूप, औरंगाबाद.
२. समग्र महात्मा फुले वाङ्मय - संपा. य. दि. फडके.
३. मराठी साहित्यातील उपेक्षित मानकरी - चिं. ग. कर्वे, व्हीनस, पुणे.
४. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय, मुंबई.
५. मराठी निबंध - म. मा. अळतेकर, सुविचार प्रकाशन मंडळ, नागपूर.
६. १९व्या शतकातील महाराष्ट्र - ग. दे. खानोलकर, साहित्य सहकार, मुंबई.
७. आधुनिक भारत - आचार्य शं. द. जावडेकर, सुलभ राष्ट्रीय ग्रंथमाला, पुणे.
८. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड चौथा - संपा. रा. श्री. जोग, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
९. महात्मा फुले - प्र. के. अत्रे
१०. लोकल्याणकारी राज्याचे द्रष्टे महात्मा फुले - ल. भा. कुरकुरे
११. महात्मा फुले आणि शेतकरी चळवळ - अशोक चौसाळकर
१२. महात्मा जोतीराव फुले: आजच्या समाजक्रांतीचे जनक - धनंजय कीर
१३. शंभर वर्षांपूर्वी जोतिबांनी शेतकऱ्यांच्या वतीने उगारलेला असूड, वसंत पळशीकर, आजचा चार्वाक, मुंबई, दिवाळी अंक १९९०.
१४. जोतिरावांची समता संकल्पना - भा. ल. भोळे
१५. महात्मा फुले - व्यक्तित्व आणि विचार - गं. बा. सरदार
१६. महात्मा फुले आणि धर्म - आ. ह. साळुंखे
१७. महात्मा फुले यांची धर्म कल्पना - नलिनी पंडित

सत्र चौथे

MAR २४१ A

DSC मराठी D: चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास

नेमलेली साहित्यकृती: 'जीवनरंग'(निवडक चरित्र व आत्मचरित्रपर लेख)
संपादन: मराठी अभ्यासमंडळ, कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
(सदर पुस्तकात चार चरित्रपर आणि चार आत्मचरित्रपर लेखांचा समावेश असेल.)

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -**

१. चरित्र व आत्मचरित्र लेखनाचे सामाजिक व वाङ्मयीन दृष्ट्या महत्त्व जाणून घेणे.
२. मराठीतील चरित्र लेखनाच्या परंपरेचा परिचय करून घेणे.
३. मराठीतील आत्मचरित्र लेखनाच्या परंपरेचा परिचय करून घेणे.
४. 'जीवनरंग' या पुस्तकातील निवडक चरित्रपर लेखांचे स्वरूप जाणून घेणे.
५. 'जीवनरंग' या पुस्तकातील निवडक आत्मचरित्रपर लेखांचे स्वरूप जाणून घेणे.

६. 'जीवनरंग' या पुस्तकातील निवडक चरित्रपर लेखांची वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.
७. 'जीवनरंग' या पुस्तकातील निवडक आत्मचरित्रपर लेखांची वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.
८. चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचीसामाजिक वैशिष्ट्यपूर्णता आणि लेखनपध्दती यांबाबत प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून जाणून घेणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	'जीवनरंग'मधील चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखांचा अभ्यास	०१	१५
	१.१ चरित्र व आत्मचरित्र: स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	१.२ मराठीतील चरित्र व आत्मचरित्र लेखनाचा परामर्श		
	१.३ 'जीवनरंग'मधील चरित्र-आत्मचरित्रपर लेख: स्वरूप व वैशिष्ट्ये १. चरित्र व आत्मचरित्रपर लेखांच्या आशयाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये (चरित्रनायक / 'मी'चे घडणारे दर्शन, व्यक्तिचित्रण, प्रसंगवर्णन) २. चरित्र व आत्मचरित्रपर लेखांची वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्ये (वस्तुनिष्ठा, सत्यदर्शन, अनुभवाची मांडणी, लेखनशैली, भाषिक वैशिष्ट्ये)		
२.	प्रात्यक्षिके (कोणतीही चार)	०१	१५
	१. स्वतःच्या आयुष्यातील एखाद्या प्रसंगाबाबत लेखन करा.	०१ Credit of Practical =	३०
	२. आवडलेल्या एखाद्या चरित्रग्रंथाचे परीक्षण करा.	०२ Credits	
	३. आवडलेल्या एखाद्या आत्मचरित्राचे परीक्षण करा.		
	४. तुमच्या कुटुंबातील व्यक्तींची स्वभाववैशिष्ट्ये लिहा.		
	५. एका आठवड्याची वैयक्तिक रोजनिशी लिहा.		
	६. तुमच्या परिसरातील सामाजिक कार्य करणाऱ्या एखाद्या हयात वा मृत व्यक्तीच्या चरित्राविषयी माहिती संकलित करून लिहा.		
	७. शिक्षणक्षेत्रात मौलिक कामगिरी करणाऱ्या		

	तुमच्या परिसरातील एखाद्या हयात वा मृत व्यक्तीच्या चरित्राविषयी माहिती संकलित करून लिहा.		
	८. तुमच्या परिसरातील एखाद्या नाट्यकलावंताची वा क्रीडापटूची मुलाखत घेऊन त्यांच्या जीवनपटाची ठळक वैशिष्ट्ये नोंदवा.		
	९. तुमच्या महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयातील चरित्रग्रंथांची अकारविल्हे सूची तयार करा.		
	१०. तुमच्या महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयातील आत्मचरित्र ग्रंथांची अकारविल्हे सूची तयार करा.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२ (०३)	३० (४५)

● **संदर्भसाहित्य:**

१. चरित्र आणि आत्मचरित्र: तंत्र आणि विकास - अ. म. जोशी
२. चरित्र आणि आत्मचरित्र (लेख), साहित्यरूप - सदा कऱ्हाडे
३. मराठी चरित्र: रूप आणि इतिहास - जयंत वषट
४. मराठी चरित्र: मूलतत्त्वे आणि समीक्षा - ग. का. रावते
५. साहित्य: अध्यापन आणि प्रकार (वा. ल. कुळकर्णी गौरवग्रंथ) - संपा. श्री. पु. भागवत आणि इतर
६. अर्वाचीन मराठी साहित्य - संपा. वि. पां. नेने
७. आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास भाग दोन - अ. ना. देशपांडे
८. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड तिसरा, चौथा, पाचवा - संपा. रा. श्री. जोग
९. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड सात - संपा. रा. ग. जाधव
१०. प्रदक्षिणा खंड एक - संपा. अनिरुध्द कुलकर्णी
११. एका चरित्राचे चिंतन - द. न. गोखले
१२. चरित्र चिंतन - द. न. गोखले
१३. ग्रंथवेध - वि. रा. करंदीकर
१४. अनुभव आणि आकार - प्रल्हाद वडेर
१५. आवड-निवड - स. गं. मालशे
१६. चरित्र-आत्मचरित्रे विशेषांक, ललित, जून-जुलै २०१३.

अत्यंत महत्त्वाचे: प्रात्यक्षिक परीक्षेबाबत (अंतर्गत परीक्षा)

सदर अभ्यासपत्रिकेतील पहिल्या घटकावर साठ गुणांची लेखी विद्यापीठाची परीक्षा प्रत्येक सत्राला होईल. प्रत्येक सत्राची चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा ही प्रात्यक्षिकांची असेल. अभ्यासक्रमात नमूद केलेल्या प्रात्यक्षिकांपैकी कोणतीही चार प्रात्यक्षिके विद्यार्थ्यांने प्रात्यक्षिक वही / फाईल यामध्ये लिहावयाची आहेत. त्यात पहिले पान विद्यार्थ्यांचे नाव, वर्ग, हजेरी क्र., विषयाचे नाव याचे असेल. पहिल्या पानावरच विषयशिक्षक व प्राचार्य यांची स्वाक्षरी असणे अनिवार्य आहे.

सदर परीक्षेचे मूल्यमापन संबंधित विषयशिक्षकानेच करावयाचे आहे. सत्र संपण्याआधी सदर अभ्यासपत्रिकेच्या नियमित तासिकांना प्रात्यक्षिक परीक्षेचे आयोजन

विषयशिक्षकाने करावयाचे आहे. अंतर्गत गुणयाद्या विद्यापीठाकडे पाठविण्याच्या प्रचलित पध्दतीनुसारच प्रात्यक्षिक परीक्षेचे गुणही विद्यापीठास कळवावेत. मूल्यमापनानंतर सर्व विद्यार्थ्यांच्या प्रात्यक्षिक वहा / फाईली विषयशिक्षकाने महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांकडे जमा कराव्यात.

प्रात्यक्षिक परीक्षेच्या चाळीस गुणांची विभागणी खालीलप्रमाणे असेल.

अंतर्गत परीक्षा (प्रात्यक्षिके)	प्रात्यक्षिक वही / फाईल	२० गुण
	मौखिक परीक्षा	१५ गुण
	वर्गातील उपस्थिती व वर्तन	०५ गुण
	एकूण	४० गुण

विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

पर्यायी अभ्यासपत्रिका

DSC मराठी: उपयोजित मराठी स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (श्रेयांक: दोन)

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. विविध स्पर्धा परीक्षांसाठी आवश्यक मराठी भाषेच्या अभ्यासाची तयारी करून घेणे.
२. मराठी भाषेच्या व्याकरणातील महत्त्वपूर्ण संकल्पना समजून घेणे.
३. मराठी भाषेच्या व्याकरणातील संकल्पनांच्या उपयोजनाचे कौशल्य आत्मसात करणे.
४. स्पर्धा परीक्षांच्या दृष्टीने आवश्यक मराठी भाषेच्या लेखनाचे स्वरूप जाणून घेणे.
५. मराठी भाषेतील लेखनासाठी उपयुक्त ठरतील अशी कौशल्ये आत्मसात करणे.
६. मराठी भाषेतील लेखनाचा सराव करणे.

सत्र तिसरे

MAR २३१ B

DSC मराठी C: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (व्याकरण विभाग)

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	१.१ शब्दांच्या जाती (विकारी शब्दजाती आणि अविकारी शब्दजाती: व्याख्या, स्वरूप व प्रमुख प्रकार)	०१	१५
	१.२ विभक्तीविचार (विभक्तीचे कारकार्थ, विभक्तीचे प्रत्यय)		
	१.३ लिंगविचार व वचनविचार (लिंग: स्वरूप व प्रकार, वचन: स्वरूप व प्रकार)		
	१.४ प्रयोगविचार (प्रयोग म्हणजे काय?, कर्तरी, कर्मणी व भावे प्रयोग: स्वरूप व लक्षणे)		
	१.५ वाक्याचे प्रकार (केवल, विधानार्थी, विध्यर्थी, आज्ञार्थी वाक्य, मिश्र, संयुक्त, होकारार्थी, नकारार्थी, उद्गारार्थी वाक्य) व वाक्यरूपांतर		
२.	प्रात्यक्षिके (कोणतीही चार)	०१	१५
	१. एक गद्यउतारा निवडून त्यातील नामे व सर्वनामे शोधा आणि त्यांच्या प्रकारासह त्यांची यादी करा.	०१ Credit of Practical = ०२ Credits	३०
	२. एखाद्या गद्य उतारा निवडून त्यातील विशेषणे शोधा आणि त्यांच्या प्रकारांसह त्यांची यादी करा.		

३. सर्वनामाच्या उपप्रकारांविषयी माहिती लिहून प्रत्येक प्रकारांतील एका सर्वनामाचा वाक्यात उपयोग करून दहा वाक्ये तयार करून लिहा.		
४. कोणत्याही पाच विशेषणांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी दहा वाक्ये तयार करून लिहा.		
५. एखादा गद्य उतारा निवडून त्यातील अव्यये शोधा आणि त्यांच्या प्रकारांसह त्यांची यादी करा.		
६. कोणत्याही पाच क्रियाविशेषण / शब्दयोगी / उभयान्वयी / केवलप्रयोगी अव्ययांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी दहा वाक्ये तयार करून लिहा.		
७. एखादा गद्य उतारा निवडून त्यातील विभक्तीप्रत्यय शोधा आणि त्यांची प्रकारांनुसार यादी तयार करा.		
८. कोणतेही दहा शब्द निवडून त्यांची तिन्ही लिंगांमधील आणि दोन्ही वचनांमधील रूपे दर्शविणारा तक्ता तयार करा.		
९. कोणतेही दहा वाक्ये निवडून त्यांची तिन्ही प्रयोगांमधील रूपे तयार करा.		
१०. कोणतेही दहा वाक्ये निवडून त्यांचे आज्ञार्थी, होकारार्थी, नकारार्थी, मिश्र, संयुक्त वाक्ये असे रूपांतर करून वाक्ये लिहा.		
एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२ (०३)	३० (४५)

सत्र चौथे

MAR २४१ B

DSC मराठी D: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (लेखन विभाग)

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	१.१ संधी व समास (संधी म्हणजे काय ?, संधीचे प्रकार: स्वरसंधी, व्यंजनसंधी, विसर्गसंधी, समास म्हणजे काय ?, समासाचे प्रकार: अव्ययीभाव, तत्पुरुष, द्वंद्व, बहुव्रीही)	०१	१५
	१.२ शब्दसिध्दी (तत्सम, तद्भव, साधित, उपसर्गघटित, प्रत्ययघटित, सामासिक शब्द, समानार्थी, विरुद्धार्थी, अनेकार्थी, शब्दसमूहासाठी एक शब्द)		
	१.३ अलंकार (शब्दालंकार - अनुप्रास, यमक, श्लेष आणि अर्थालंकार - उपमा, उत्प्रेक्षा, रूपक)		

	१.४ म्हणी व वाक्प्रचार यांचा वाक्यात उपयोग		
	१.५ कल्पनाविस्तार लेखन (कल्पनाविस्ताराचे स्वरूप व तंत्र)		
२.	प्रात्यक्षिके (कोणतीही चार)	०१	१५
	१. संधी म्हणजे काय ते सांगून संधीच्या प्रत्येक प्रकाराची दहा उदाहरणे देऊन त्यातील संधीचे स्पष्टीकरण करा.	०१ Credit of Practical = ०२ Credits	३०
	२. दहा सामासिक शब्द निवडून त्यांतील समासाचा प्रकार ओळखा आणि त्या शब्दांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी किमान पाच वाक्ये तयार करा.		
	३. पंचवीस शब्द निवडून त्यांच्या समानार्थी शब्दांची यादी तयार करा.		
	४. पंचवीस शब्द निवडून त्यांच्या विरुद्धार्थी शब्दांची यादी तयार करा.		
	५. शब्दसमूहासाठी एक शब्द या प्रकारातील पंचवीस शब्द निवडून त्यांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी एक वाक्य तयार करा.		
	६. कोणत्याही पाच कविता निवडून त्यातील अलंकार ओळखून त्यांचे स्पष्टीकरण करा.		
	७. एखादा गद्य उतारा निवडून त्यातील उपमा अलंकाराची उदाहरणे शोधा आणि त्यांचे स्पष्टीकरण करा.		
	८. कोणतेही दहा वाक्प्रचार निवडून त्यांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी पाच वाक्ये तयार करा.		
	९. कोणत्याही दहा म्हणी निवडून त्यांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी पाच वाक्ये तयार करा.		
	१०. एखादी कल्पना वा काही मुद्दे घेऊन त्यावर आधारित कथा / कविता / लेख / संवाद अशा स्वरूपाचे लेखन करा.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२ (०३)	३० (४५)

● **संदर्भसाहित्य:**

१. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके, कोल्हापूर.
२. मराठीचे व्याकरण - लीला गोविलकर, शब्दालय, श्रीरामपूर.
३. उपयोजित मराठी भाग १, २, ३ - प्रभाकर जोशी, किशोर पाटील.
४. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन- मो. रा. वाळंबे, नितीन, पुणे.
५. व्यावहारिक मराठी - संपा. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे.
६. उपयोजित मराठी - संपा. रमेश वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती, नागपूर.
७. व्यावहारिक मराठी - प्रकाश परब, मिथुन, मुंबई.
८. कार्यालयीन कौशल्ये - अक्षय घोरपडे, अथर्व, जळगाव.

९. सुलभ मराठी व्याकरण व लेखन - पद्मिनी बिनीवाले, नवनीत, मुंबई.
१०. व्यावहारिक मराठी - संपा. सयाजीराव मोकाशी, रंजना नेमाडे.
११. उपयोजित मराठी लेखन - संपा. सत्यजित साळवे, दीपक पवार.
१२. मराठी व्याकरण परिचय - राजशेखर हिरेमठ
१३. सुलभ भाषाविज्ञान व मराठी व्याकरण - व्ही. एन. पाटील.
१४. मराठी भाषा: उपयोजन आणि सर्जन - संपा. अनिल गवळी.
१५. प्रशासन वाक्प्रयोग - भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.
१६. पर्यायी शब्दकोश - वि. शं. ठकार, राजहंस, पुणे.
१७. मराठी लेखन-कोश - अरुण फडके, केशव भिकाजी ढवळे, मुंबई.
१८. मराठी लेखन कोश - याक्स्मन शेख, मनोविकास, पुणे.
१९. लेखनमित्र - र. य. साने, विद्या विकास पब्लिशर्स, नागपूर.
२०. लेखनमित्र प्रत्येक लिहित्या हाताचा - संकलक-संपादक: संतोष शिंत्रे, लौकिका रास्ते-गोखले, ग्रे सेल्स, पुणे.

अत्यंत महत्त्वाचे: प्रात्यक्षिक परीक्षेबाबत (अंतर्गत परीक्षा)

सदर अभ्यासपत्रिकेतील पहिल्या घटकावर साठ गुणांची लेखी विद्यापीठाची परीक्षा प्रत्येक सत्राला होईल. प्रत्येक सत्राची चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा ही प्रात्यक्षिकांची असेल. अभ्यासक्रमात नमूद केलेल्या प्रात्यक्षिकांपैकी कोणतीही चार प्रात्यक्षिके विद्यार्थ्यांने प्रात्यक्षिक वही / फाईल यामध्ये लिहावयाची आहेत. त्यात पहिले पान विद्यार्थ्यांचे नाव, वर्ग, हजेरी क्र., विषयाचे नाव याचे असेल. पहिल्या पानावरच विषयशिक्षक व प्राचार्य यांची स्वाक्षरी असणे अनिवार्य आहे.

सदर परीक्षेचे मूल्यमापन संबंधित विषयशिक्षकानेच करावयाचे आहे. सत्र संपण्याआधी सदर अभ्यासपत्रिकेच्या नियमित तासिकांना प्रात्यक्षिक परीक्षेचे आयोजन विषयशिक्षकाने करावयाचे आहे. अंतर्गत गुणयाद्या विद्यापीठाकडे पाठविण्याच्या प्रचलित पध्दतीनुसारच प्रात्यक्षिक परीक्षेचे गुणही विद्यापीठास कळवावेत. मूल्यमापनानंतर सर्व विद्यार्थ्यांच्या प्रात्यक्षिक वह्या / फाईली विषयशिक्षकाने महाविद्यालयाच्या प्राचार्याकडे जमा कराव्यात.

प्रात्यक्षिक परीक्षेच्या चाळीस गुणांची विभागणी खालीलप्रमाणे असेल.

अंतर्गत परीक्षा (प्रात्यक्षिके)	प्रात्यक्षिक वही / फाईल	२० गुण
	मौखिक परीक्षा	१५ गुण
	वर्गातील उपस्थिती व वर्तन	०५ गुण
	एकूण	४० गुण

विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

DSC ३: मराठी

(श्रेयांक: दोन)

सत्र चौथे

MAR २४५

लघुअभ्यास प्रकल्प

● विशेष सूचना-

DSE १ आणि DSE २ मध्ये मराठी या विषयाची निवड करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना चौथ्या सत्रात लघुअभ्यास प्रकल्प ही अभ्यासपत्रिका अनिवार्य आहे.

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. विद्यार्थ्यांच्या संशोधन वृत्तीस चालना देणे.
२. संशोधनासाठी विषयाची निवड, आवश्यक संदर्भसाधनांचे संकलन कसे करावयाचे याबाबत विद्यार्थ्यांना अवगत करणे.
३. संशोधनाच्या प्रक्रियेचे स्वरूप विद्यार्थ्यांना समजावून देणे.
४. संशोधनातील मांडणी, संदर्भांचे उपयोजन, मुद्द्यांचे विश्लेषण यांचे तंत्र विद्यार्थ्यांना शिकवणे.
५. वाङ्मयाच्या सामाजिक, सांस्कृतिक अभ्यासाबरोबरच वाङ्मयीन अभ्यासाची दृष्टी वाढीस लावणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक (पुढील मुद्द्यांच्या अनुषंगाने विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करावे.)
१. संशोधन म्हणजे काय ?
२. संशोधनासाठी विषयाची निवड कशी करावी ?
३. संशोधनाची उद्दिष्टे, गृहितक, व्याप्ती, मर्यादा कशी निश्चित करावी ?
४. संशोधनासाठी आवश्यक माहितीचे संकलन कसे करावे ? (संदर्भग्रंथ,

नियतकालिके, प्रश्नावली, सर्वेक्षण, मुलाखत)
५. संकलित माहितीची मांडणी, विश्लेषण कसे करावे ?
६. संदर्भ कशाप्रकारे नोंदवावेत ?संदर्भसूची कशी तयार करावी ?
७. प्रकल्पलेखनाची भाषा कशी असावी ?
८. लघुअभ्यास प्रकल्पाची मांडणी कशी असावी ?
एकूण श्रेयांक ०२ व घड्याळी तासिका ३०

● **महत्त्वाचे-**

१. लघुअभ्यास प्रकल्पाची पृष्ठसंख्या किमान ३०-४० पृष्ठे असणे अनिवार्य आहे.
२. लघुअभ्यास प्रकल्पासाठी विषयाची निवड करताना महाविद्यालयाच्या परिसरातील, संबंधित तालुका-जिल्ह्यातील महत्त्वाच्या अभ्यासविषयाच्या निवडीला प्राधान्य द्यावे.
३. लघुअभ्यास प्रकल्प हस्तलिखित स्वरूपातच असावा.
४. लघुअभ्यास प्रकल्पाच्या पहिल्या पानावर विषयशिक्षक, विभागप्रमुख आणि प्राचार्य यांच्या स्वाक्षरी असणे अनिवार्य आहे.
५. सत्र संपण्याआधी विद्यार्थ्यांनी अभ्यासप्रकल्प संबंधित विषयशिक्षकांकडे जमा करावेत.

सदर अभ्यासपत्रिकेच्या शंभर गुणांच्या परीक्षेचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे असेल.

सदर अभ्यासपत्रिकेचे मूल्यमापन संबंधित विषयशिक्षकानेच करावयाचे आहे. विद्यार्थ्यांने जमा केलेल्या लघुअभ्यास प्रकल्पाला साठ गुण असतील आणि त्यावर आधारित अंतर्गत परीक्षेला चाळीस गुण असतील. दोन्ही प्रकारच्या मूल्यमापनाच्या स्वतंत्र याद्या तयार करून प्रचलित पध्दतीनुसार त्या गुणयाद्या विद्यापीठाकडे पाठवाव्यात.

गुणांची विभागणी खालीलप्रमाणे असेल.

अंतर्गत गुण (४० गुण)	सादरीकरण (Presentation) - PPT / Seminar	३० गुण
	वर्गातील उपस्थिती व वर्तन	१० गुण
विद्यापीठ परीक्षा गुण (६० गुण)	लघुअभ्यास प्रकल्प	६० गुण
	एकूण गुण	१०० गुण

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
द्वितीय वर्ष कला
मराठी
सत्र तिसरे व चौथे
(जून २०१९ पासून लागू)

DSE मराठी १: आधुनिक वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास
(श्रेयांक: तीन)

सत्र तिसरे

MAR २३२

DSE मराठी १ A: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कादंबरी

- कादंबरी: 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' - आनंद विंगकर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -
 १. कादंबरी या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप व त्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
 २. आधुनिक मराठी कादंबरीच्या वाटचालीचा परामर्श घेणे.
 ३. 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीतील ग्रामीण जीवनवास्तवाचे स्वरूप लक्षात घेणे.
 ४. 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करणे.
 ५. कादंबरीचे वाङ्मयीन आकलन व मूल्यमापन करून घेण्याची दृष्टी विकसित करणे.
- घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	पार्श्वभूमी	०१	१५
	१.१ कादंबरी: स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	१.२ आधुनिक मराठी कादंबरीची वाटचाल (स्वातंत्र्यपूर्व काळातील कादंबरी आणि स्वातंत्र्योत्तर काळातील कादंबरी - ठळक टप्प्यांच्या अनुषंगाने परामर्श)		

२.	'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट': स्वरूप व वैशिष्ट्ये	०१	१५
	२.१ 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीचे कथानक व त्यातील व्यक्तिरेखाचित्रण		
	२.२ 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीतील प्रसंगचित्रण व वातावरणनिर्मिती		
३.	'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट': स्वरूप व वैशिष्ट्ये	०१	१५
	३.१ 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीची निवेदनपध्दती व भाषाशैली		
	३.२ 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीतून घडणारे ग्रामीण जीवनवास्तवाचे दर्शन व चित्रित संघर्ष		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

● **संदर्भसाहित्य:**

१. कादंबरी हा वि. का. राजवाडे यांचा निबंध, समाविष्ट - राजवाडे लेखसंग्रह, साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली.
२. मराठी कादंबरी पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.
३. टीकास्वयंवर - भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद.
४. गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी - संपा. विलास खोले, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
५. 'कादंबरी', उषा हस्तक, साहित्य:अध्यापन आणि प्रकार, संपा. श्री. पु. भागवत व इतर, पॉप्युलर व मौज, मुंबई.
६. 'अवकाळी पावसाच्या' निमित्ताने - संपा. सतीश कामत, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
७. 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट', द. तु. पाटील, शब्दरुची, डिसेंबर २०१५, पृ. ४४ - ४६.
८. साहित्याचा अवकाश - नागनाथ कोत्तापल्ले, प्रतिमा, पुणे.
९. कादंबरी संवाद - पंडित टापरे, पद्मगंधा, पुणे.
१०. मराठी कादंबरी: समाजशास्त्रीय समीक्षा - रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज, पुणे
११. मराठी ग्रामीण कादंबरी - रवींद्र ठाकूर, मेहता, पुणे.
१२. कादंबरी: एक साहित्यप्रकार - हरिश्चंद्र थोरात, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई.
१३. कादंबरीविषयी - हरिश्चंद्र थोरात, पद्मगंधा, पुणे.
१४. साहित्याचे मर्म-शोध आणि बोध - चंद्रकांत बांदिवडेकर, पद्मगंधा, पुणे.
१५. समकालीन मराठी कादंबरी - गणेश मोहिते, जनशक्ती वाचक चळवळ, औरंगाबाद.
१६. कादंबरीची संकल्पना - रंगनाथ पठारे, वाङ्मयप्रकार:संकल्पना व स्वरूप, संपा. आनंद वास्कर, अन्वया प्रकाशन, पुणे.
१७. मराठी कादंबरी: आशय आणि आविष्कार - दत्ता घोलप, अक्षरवाङ्मय, पुणे.
१८. जागतिकीकरण आणि शेतकऱ्यांचे प्रश्न - गोविंद पानसरे, महाराष्ट्र राज्य किसान सभा.

१९. जागतिकीकरण आणि शेतीचे प्रश्न, रघुनाथदादा पाटील, समाविष्ट - जागतिकीकरण आणि वर्तमान आव्हाने, संपा. एकनाथ पाटील, नाग-नालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर, पृ. ४६-४८.
२०. भारतीय शेतीतलं अरिष्ट, अच्युत गोडबोले, समाविष्ट - जागतिकीकरण आणि वर्तमान आव्हाने, संपा. एकनाथ पाटील, नाग-नालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर, पृ. ४९-५७.

सत्र चौथे

MAR २४२

DSE मराठी १ B: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कविता

- कवितासंग्रह :
'माझे विद्यापीठ' - नारायण सुर्वे, पॉप्युलर प्रकाशन प्रा. लि., मुंबई
- अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -
१. कविता या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप व त्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
२. आधुनिक मराठी कवितेच्या वाटचालीचा परामर्श घेणे.
३. 'माझे विद्यापीठ' या कवितासंग्रहातील विविध जीवनजाणिवांचा शोध घेणे.
४. 'माझे विद्यापीठ' या कवितासंग्रहाचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करणे.
५. कवितेचे वाङ्मयीन आकलन व मूल्यमापन करण्याची दृष्टी विकसित करणे.
- घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	पार्श्वभूमी	०१	१५
	१.१ कविता: स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	१.२ आधुनिक मराठी कवितेची वाटचाल (स्वातंत्र्यपूर्व काळातील कविता आणि स्वातंत्र्योत्तर काळातील कविता यांचा परामर्श)		
२.	'माझे विद्यापीठ': स्वरूप व वैशिष्ट्ये	०१	१५
	२.१ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेतून घडणारे कामगारविश्वाचे दर्शन		
	२.२ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेतून व्यक्त झालेली मार्क्सवादी जाणीव		
	२.३ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेतून व्यक्त झालेली महानगरीय जाणीव		
३.	'माझे विद्यापीठ': स्वरूप व वैशिष्ट्ये	०१	१५
	३.१ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेतून घडणारे स्त्रीदर्शन		
	३.२ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेची भाषा व काव्यरचनाविशेष		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

● **संदर्भसाहित्य:**

१. कविता: संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा - वसंत पाटणकर, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ व अनुभव, मुंबई.
२. कवितेचा शोध - वसंत पाटणकर, मौज, मुंबई.
३. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता (१९४५ - ६०) - वसंत पाटणकर, साहित्य अकादेमी, दिल्ली.
४. खडक आणि पाणी - गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर, मुंबई.
५. मराठी कविता: १९४५-१९६५ - रा. श्री. जोग, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.
६. कवितेविषयी - वसंत आबाजी डहाके, स्वरूप, औरंगाबाद.
७. कविता, रमेश तेंडुलकर, समाविष्ट- साहित्य: अध्यापन आणि प्रकार, संपा. श्री. पु. भागवत व इतर, पॉप्युलर व मौज, मुंबई.
८. कविता आणि रसिकता - रा. ग. जाधव, परिमल, औरंगाबाद.
९. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद.
१०. कवितेचा रुपशोध - म. सु. पाटील, शब्दालय, श्रीरामपूर.
११. कविता आणि प्रतिमा - सुधीर रसाळ, मौज, मुंबई.
१२. काही मराठी कवी: जाणवा आणि शैली - सुधीर रसाळ, प्रतिमा, पुणे.
१३. सुर्वे-नारायण सुर्वे यांच्या समग्र कविता, प्रस्तावना: दिगंबर पाध्ये, पॉप्युलर, मुंबई.
१४. निवडक नारायण सुर्वे - कुसुमाग्रज, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१५. नारायण सुर्वे यांची कविता आणि काव्यदृष्टी - मनोज तायडे, सुगावा, पुणे.
१६. लोककवी नारायण सुर्वे - संपा. बाळ देसाई, शलाका, मुंबई.
१७. नारायण सुर्वे यांची कविता - दिगंबर पाध्ये, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१८. सूर्ययुगाची सुरुवात - एस. एस. भोसले, अभिनव, पुणे.
१९. सुर्वे यांचे विद्यापीठ - संपा. पुष्पा राजापुणे, संदर्भ, ठाणे.
२०. सर्व सुर्वे - वसंत शिववाडकर, डिंपल, ठाणे.
२१. कवितेची शैली - महेंद्र कदम, अक्षरवाङ्मय, पुणे.
२२. नारायण सुर्वे यांच्यावरील चित्रपटनिर्मिती -
 १. 'नारायण गंगाराम सुर्वे' - दिग्दर्शन: अरुण खोपकर, खयाल ट्रस्ट, मुंबई
 २. 'साचा', टाटा समाजविज्ञान संस्था, मुंबई.
 ३. लघुचित्रपट - दिग्दर्शक: दिलीप चित्रे, साहित्य अकादमी.
 ४. लघुचित्रपट - दिग्दर्शक: माधवी वैद्य.
 ५. लघुचित्रपट - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.

विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

- टीप- सदर अभ्यासपत्रिकेसाठी चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा प्रचलित परीक्षा पध्दतीनुसार होईल.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
द्वितीय वर्ष कला
मराठी
सत्र तिसरे व चौथे
(जून २०१९ पासून लागू)

DSE मराठी २: साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)
(श्रेयांक: तीन)

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचाराचा परिचय करून घेणे.
२. साहित्याचे स्वरूप समजून घेणे.
३. प्रमुख संस्कृत व पाश्चात्य साहित्यमीमांसकांनी साहित्याच्या स्वरूपाविषयी मांडलेल्या विचारांचा परिचय करून घेणे.
४. साहित्याच्या निर्मितीची विविध प्रयोजने जाणून घेणे.
५. प्रमुख संस्कृत व पाश्चात्य साहित्यमीमांसकांनी साहित्याच्या प्रयोजनाविषयी मांडलेल्या विचारांचा परिचय करून घेणे.
६. साहित्यनिर्मितीच्या प्रधान व गौण कारणांची ओळख करून घेणे.

सत्र तिसरे

MAR २३३

DSE मराठी २ A: साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	साहित्याचे स्वरूप	०१	१५
	१.१ भारतीय काव्यलक्षणांचा परिचय (भामह, दण्डी, वामन, रुद्रट, आनंदवर्धन, कुंतक, क्षेमेंद्र, मम्मट, विश्वनाथ, जगनाथ यांनी नमूद केलेली काव्यलक्षणे)		
	१.२ पाश्चात्य साहित्यव्याख्यांचा परिचय (वर्डस्वर्थ, कार्लोईल, कोलरिज, एडगर अॅलन पो, मॅथ्यू अॅर्नॉल्ड यांनी केलेल्या साहित्याच्या व्याख्या)		
१.३ अनुकृति सिध्दांत (प्लेटो व अॅरिस्टॉटल)			
२.	साहित्याची प्रयोजने	०१	१५
	२.१ मम्मटांची प्रयोजने (यश, अर्थ, व्यवहारज्ञान, अशुभतानिवारण,		

	आनंद, कांतासंमित उपदेश)		
	२.२ पाश्चात्यांची प्रयोजने (पलायनवाद, इच्छापूती वा स्वप्नरंजन, जिज्ञासापूती, उद्बोधन, आत्माविष्कार, जीवनभाष्य, सामाजिक बांधिलकी, कल्पनाशक्ती)		
३.	साहित्यनिर्मितीची कारणे	०१	१५
	३.१ प्रधान कारणे - प्रतिभा (रुद्रट, मम्मट, अभिनवगुप्त यांच्या व्याख्या), व्युत्पत्ती, अभ्यास, भावनात्मकता, बहुश्रुतता		
	३.२ गौण कारणे - मानसिक व शारीरिक स्वास्थ्य, परिस्थिती, स्मृतिदृढता, भक्ती व अन्य		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

सत्र चौथे

MAR २४३

DSE मराठी २ B: साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचाराचा परिचय करून घेणे.
२. साहित्याच्या भाषेचे स्वरूप जाणून घेताना शब्दशक्तीचे स्वरूप व प्रकार समजून घेणे.
३. साहित्याच्या भाषेचे स्वरूप जाणून घेताना पाश्चात्य साहित्यमीमांसकांनी त्याबाबत मांडलेल्या विविध संकल्पनांचा परिचय करून घेणे.
४. साहित्यातील रसप्रक्रिया संस्कृत साहित्यमीमांसकांनी मांडलेल्या रसविचाराच्या आधारे जाणून घेणे.
५. साहित्यातून प्राप्त होणाऱ्या आनंदाचे स्वरूप जाणून घेणे.
६. साहित्याची आस्वादप्रक्रिया समजून घेणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	साहित्याची भाषा	०१	१५
	१.१ शब्दशक्ती: स्वरूप व प्रकार (अभिधा, लक्षणा, व्यंजना)		
	१.२ अलंकारविचार व वक्रोक्तीविचार		
	१.३ रूपक, प्रतीक, प्रतिमा, अनेकार्थता, अपरिचित्तीकरण, नियमोल्लंघन		
२.	साहित्यातील रस	०१	१५
	२.१ भरतमुनींचे रससूत्र - आठ स्थायीभाव व रस		
	२.२ भट्टलोलट, श्रीशंकुक, भट्टनायक, अभिनवगुप्त यांचा रसविचार		

३.	साहित्य: आनंद आणि आस्वाद	०१	१५
	३.१ काव्यानंदमीमांसा - कवीचा आनंद व रसिकाचा आनंद		
	३.२ अरिस्टॉटलचा कॅथार्सिसचा सिध्दांत आकण रिचर्डस्चा प्रेरणासंतुलनाचा सिध्दांत		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

● **संदर्भसाहित्य:**

१. अभिनव काव्यप्रकाश - रा. श्री. जोग
२. भारतीय साहित्यशास्त्र - ग. त्र्यं. देशपांडे
३. काव्यशास्त्रप्रदीप - स. रा. गाडगीळ
४. प्राचीन काव्यशास्त्र - र. पं. कंगले
५. पाश्चात्य साहित्यशास्त्र: सिध्दांत आणि संकल्पना - सुरेश धायगुडे
६. पाश्चात्य साहित्यविचार - भालचंद्र फडके, लीला गोविलकर
७. सुलभ काव्यशास्त्र - पं. महादेवशास्त्री जोशी
८. वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश - संपा. प्रभा गणोरकर व इतर
९. काव्यविभ्रम - रा. श्री. जोग
१०. संस्कृत साहित्यशास्त्राची तोंडओळख - सरोज देशपांडे
११. साहित्यविचार - अरविंद वामन कुलकर्णी
१२. साहित्य: काही संप्रदाय, काही सिध्दांत - अरविंद वामन कुलकर्णी
१३. भारतीय काव्यशास्त्राची उत्क्रांती - वा. के. लेले
१४. पाश्चात्य साहित्यविचार - बालशंकर देशपांडे
१५. रसविमर्श - के. ना. वाटवे
१६. रससूत्र - नरहर कुरुंदकर
१७. साहित्यविचार - संपा. द. दि. पुंडे, स्नेहल तावरे
१८. काव्याची भूषणे - म. वा. धोंड
१९. साहित्यशास्त्र: स्वरूप व समस्या - वसंत पाटणकर
२०. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे
२१. प्राचीन भारतीय साहित्यमीमांसा: एक आकलन - अशोक रा. केळकर

विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

- टीप- सदर अभ्यासपत्रिकेसाठी चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा प्रचलित परीक्षा पध्दतीनुसार होईल.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

SEC मराठी: लेखनकौशल्ये

(श्रेयांक: दोन)

सत्र तिसरे

MAR २३४

SEC मराठी १: लेखनकौशल्ये - मुद्रितशोधन

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. मुद्रितशोधनाचे स्वरूप आणि आवश्यकता जाणून घेणे.
२. मुद्रितशोधनाचे कौशल्य आत्मसात करणे.
३. मुद्रितशोधनाच्या खुणा, अर्थ आणि उपयोजन यांबाबत जाणून घेणे.
४. विरामचिन्हे आणि लेखनविषयक नियम यांचे स्वरूप जाणून घेणे.
५. मुद्रितशोधनाचा सराव करणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	मुद्रितशोधन: स्वरूप आणि प्रक्रिया	०१	१५
	१.१ मुद्रितशोधन म्हणजे काय ?		
	१.२ मुद्रितशोधनाची उपयोजनाची क्षेत्रे आणि या कौशल्याची आवश्यकता (मुद्रित व दृक्-श्राव्य माध्यमे, ग्रंथनिर्मिती, नियतकालिक संपादन इ. क्षेत्रांमधील मुद्रितशोधनाची आवश्यकता)		
	१.३ मुद्रितशोधनाच्या खुणा, त्यांचा आणि त्यांचे उपयोजन		
	१.४ मराठी विरामचिन्हे आणि लेखनविषयक नियम यांचे मुद्रितशोधनातील महत्त्व		
२.	मुद्रितशोधन: उपयोजन	०१	१५
	२.१ तुमच्या परिसरातील एखादी प्रकाशन संस्था / प्रकाशक /		

	वृत्तपत्र / नियतकालिक / लेखक यांची भेट घेऊन त्यांच्या क्षेत्रातील मुद्रितशोधनाचे स्वरूप, आवश्यकता आणि समस्या यांबाबत जाणून घेऊन त्याबाबत लिहा.		
	२.२ किमान पाचशे शब्दांचे दोन गद्य उतारे निवडून त्यातील विरामचिन्हे ओळखून त्यांची प्रकारांनुसार यादी तयार करा.		
	२.३ वर्गातील पाच विद्यार्थ्यांचा एक गट असे गट तयार करून प्रत्येक गटातील विद्यार्थ्यांनी स्वतःच्या अक्षरात लिहिलेल्या गद्य उताऱ्यांचे अन्य गटांतील विद्यार्थ्यांकडून मुद्रितशोधन करून घ्या.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२	३०

● **संदर्भसाहित्य:**

१. मुद्रितशोधन भाग १ - य. ए. धायगुडे
२. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नशिराबादकर
३. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन - मो. रा. वाळंबे
४. माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्य - केशव तुपे
५. कार्यालयीन कौशल्ये - अक्षय घोरपडे
६. उपयोजित मराठी - प्रभाकर जोशी, किशोर पाटील
७. उपयोजित मराठी - लेखन व संवाद कौशल्यांचा परिचय - सत्यजित साळवे, दीपक पवार
८. व्यावहारिक मराठी - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
९. भाषाविवेक - मं. वि. राजाध्यक्ष
१०. अनिवार्य मराठी - संपा. जॉन्सन बोजर्स

सत्र चौथे

MAR २४४

SEC मराठी २: लेखनकौशल्य - सर्जनशील लेखन

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -**

१. सर्जनशील लेखनाचे स्वरूप आणि त्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
२. कथालेखनाची निर्मितीप्रक्रिया समजून घेणे.
३. नाट्यात्म लेखनाची निर्मितीप्रक्रिया समजून घेणे.
४. कथालेखनाचा सराव करणे.
५. नाट्यात्म लेखनाचा सराव करणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	सर्जनशील लेखन: स्वरूप आकण प्रक्रिया	०१	१५
	१.१ सर्जनशील लेखन व व्यावहारिक लेखन यातील फरक		
	१.२ कथालेखन: निर्मितीप्रक्रिया (कथाबीज, कथानक-घटना व प्रसंगांची गुंफण, व्यक्तिचित्रण, वातावरणनिर्मिती, निवेदन, संवाद आदी घटकांबाबत माहिती)		
	१.३ नाट्यलेखन: निर्मितीप्रक्रिया (विषयसूत्र, कथानक-प्रसंगांची गुंफण, पात्रनिर्मिती व चित्रण, स्थलकालाचे भान, नाट्य-संघर्ष, संवाद, प्रयोगक्षमता आदी घटकांबाबत माहिती)		
	१.४ सर्जनशील लेखन करताना येणाऱ्या समस्या व त्यांचे निराकरण		
२.	सर्जनशील लेखन: उपयोजन	०१	१५
	२.१ एखादी घटना / प्रसंग / अनुभव / भावना यांना केंद्रस्थानी ठेवून कथालेखन करा.		
	२.२ एखादा अनुभव स्वतःच्या शब्दांत कथन करा.		
	२.३ वर्गातील पाच विद्यार्थ्यांचा एक गट असे गट तयार करा आणि प्रत्येक गटासाठी एक विषयसूत्र निश्चित करून त्यावर आधारित संवादात्मक लेखन गटानुसार करा.		
	२.४ एखाद्या समकालीन विषयावर पथनाट्यात्मक / विडंबनात्मक / एकांकिका स्वरूपाचे लेखन करा.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२	३०

● संदर्भसाहित्य:

१. साहित्य आणि इतर ललित कला - दु. का. संत
२. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया - आनंद यादव
३. सर्जनशीलता आणि लिहिता लेखक - विलास सारंग
४. सृजनात्मक लेखन - आनंद पाटील
५. प्रतिभा आणि सर्जनशीलता - सुधाकर देशमुख
६. सर्जनशीलता - म. बा. मुंडले
७. भाषासंवाद - अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे
८. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे
९. हे लेखकाला माहित हवेच - अ. अ. कुलकर्णी
१०. ललितलेखन व शैली - वा. के. लेले

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

MIL: मराठी

माध्यमांसाठी लेखन व संवाद

(श्रेयांक: तीन)

सत्र तिसरे

MAR २३६

MIL मराठी १: मुद्रित माध्यमासाठी लेखन

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचा विशेष परिचय करून घेणे.
२. वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचे कार्य आणि त्याची उपयुक्तता जाणून घेणे.
३. वृत्तपत्र माध्यमासाठी करावयाच्या बातमी लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
४. वृत्तपत्र माध्यमासाठी करावयाच्या जाहिरात लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
५. वृत्तपत्र माध्यमासाठी करावयाच्या विविध वृत्तलेख लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
६. वृत्तपत्र माध्यमासाठी करावयाच्या स्तंभ वा सदर लेखनाचे स्वरूप व तंत्र आत्मसात करणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	मुद्रित माध्यमे: स्वरूप आणि परिचय	०१	१५
	१.१ वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचा विशेषपरिचय(वृत्तपत्र: उगम व विकास यांचा संक्षिप्तआढावा)		
	१.२ वृत्तपत्राच्या सर्वसाधारण स्वरूपाची माहिती (वृत्तपत्राचे दैनंदिन कार्य व ऑनलाईन दैनिकांचा परिचय)		
	१.३ वृत्तपत्रांचे कार्य, त्यांची उपयुक्तता आणि ठळक वैशिष्ट्ये		
२.	वृत्तपत्रासाठी लेखन	०१	१५
	२.१ बातमी लेखन: स्वरूप व तंत्र (बातमीचे स्वरूप, बातमीची रचना, बातमीची भाषा, बातमी लेखनाचे तंत्र)		

	२.२ जाहिरात लेखन: स्वरूप व तंत्र (जाहिरातीचे स्वरूप, जाहिरातीची प्रभावक्षमता, जाहिरातीची भाषा व जाहिरात लेखनाचे तंत्र)		
३.	वृत्तपत्रासाठी लेखन	०१	१५
	३.१ विविध विषयांवरील वृत्तलेख लेखन: स्वरूप व तंत्र		
	३.२ स्तंभ वा सदर लेखन: स्वरूप व तंत्र		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

सत्र चौथे

MAR २४६

MIL मराठी २: श्राव्य माध्यमासाठी लेखन व संवाद

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचा विशेष परिचय करून घेणे.
२. नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचे कार्य आणि त्याची उपयुक्तता जाणून घेणे.
३. नभोवाणी माध्यमासाठी करावयाच्या भाषणाच्या लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
४. नभोवाणी माध्यमासाठी करावयाच्या श्रुतिकालेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
५. नभोवाणी माध्यमासाठी करावयाच्या युवकांसाठीच्याकार्यक्रमाच्या लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
६. सरकारी व खाजगी नभोवाणी माध्यमासाठी करावयाच्या निवेदनाचे स्वरूप व तंत्र आत्मसात करणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	श्राव्य माध्यमे: स्वरूप आणि परिचय	०१	१५
	१.१ नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचा विशेष परिचय (नभोवाणी: उगम व विकास यांचा संक्षिप्त आढावा)		
	१.२ नभोवाणीच्या कामकाजाच्या सर्वसाधारण स्वरूपाची माहिती (आकाशवाणीचे दैनंदिन कार्य व खाजगी एफ. एम्. वाहिन्यांच्या कामाचा परिचय)		
	१.३ नभोवाणीचे कार्य, नभोवाणीची उपयुक्तता आणि ठळक वैशिष्ट्ये		
२.	नभोवाणीसाठी लेखन	०१	१५
	२.१ भाषण लेखन: स्वरूप व तंत्र (भाषणाचे स्वरूप, भाषणाची रचना, भाषा, भाषण लेखनाचे तंत्र)		
	२.२ श्रुतिका लेखन: स्वरूप व तंत्र		

३.	नभोवाणीसाठी लेखन व संवाद	०१	१५
	३.१ युवकांसाठीच्या कार्यक्रमाचे लेखन: स्वरूप व तंत्र (अशा कार्यक्रमांचे विषय, मांडणी, भाषा वनिवेदन)		
	३.२ सरकारी व खाजगी नभोवाणी वाहिन्यांसाठी निवेदन कौशल्य: स्वरूप		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

● **संदर्भसाहित्य:**

१. मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास - रा. के. लेले, कॉन्टनेन्टल, पुणे.
२. वृत्तपत्र लेखन: तंत्र आणि तंत्र - सुधीर राशिंगकर, उत्कर्ष, पुणे.
३. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नशिराबादकर, फडके, कोल्हापूर.
४. मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये - अरुण खोरे, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
५. माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्य - केशव तुपे, चिन्मय, औरंगाबाद.
६. पत्रकारांसाठी मराठी - बा. गं. गुर्जर, ल. ना. गोखले, क्र. बाबासाहेब घोरपडे वृत्तपत्र प्रबोधिनी, पुणे.
७. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन - मो. रा. वाळंबे, नितीन, पुणे.
८. व्यावहारिक मराठी - संपा. सयाजीराव मोकाशी, रंजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य इर्जिक (परिषद), बारामती.
९. व्यावहारिक मराठी - स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे.
१०. व्यावहारिक मराठी - संपा. द. दि. पुंडे, कल्याण काळे, निराली, पुणे.
११. उपयोजित मराठी - संपा. र. ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर.
१२. उपयोजित मराठी - प्रकाश मेदककर, विद्या बुक्स, औरंगाबाद.
१३. व्यावहारिक मराठी - लीला गोविलकर, स्नेहवर्धन, पुणे.
१४. मराठी भाषिक कौशल्ये - संपा. पृथ्वीराज तौर, अथर्व, जळगाव.
१५. उपयोजित मराठी - प्रभाकर जोशी, वासुदेव वले, प्रशांत, जळगाव.
१६. उपयोजित मराठी - प्रभाकर जोशी, किशोर पाटील, प्रशांत, जळगाव.
१७. उपयोजित मराठी: लेखन व संवाद कौशल्याचा परिचय - सत्यजित साळवे, दीपक पवार, अथर्व, जळगाव.
१८. दृक्-श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
१९. नभोवाणी कार्यक्रम: तंत्र आणि मंत्र - पुष्पा काणे, इंडिया बुक कंपनी, पुणे.
२०. भाषासंवाद - अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे, सायन, पुणे.

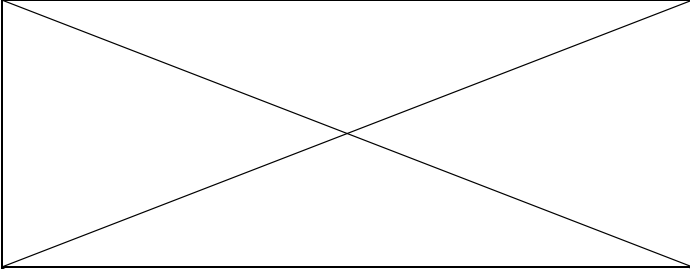
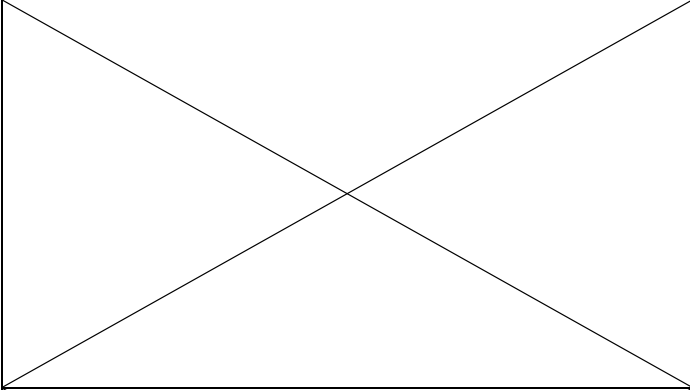
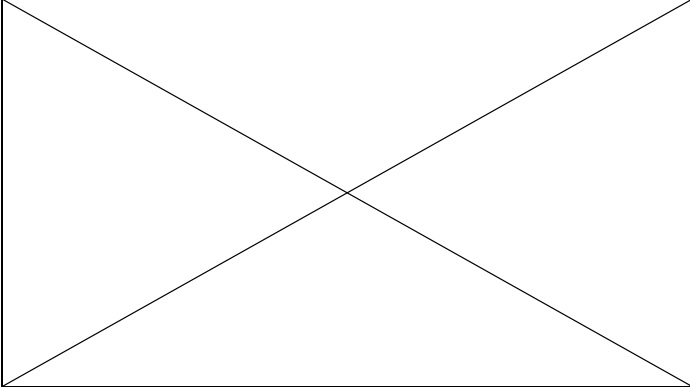
विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

- टीप- सदर अभ्यासपत्रिकेसाठी चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा प्रचलित परीक्षा पध्दतीनुसार होईल.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
द्वितीय वर्ष कला

२०१४-२०१५	२०१९-२०२० (CBCS)
<p>सामान्य स्तर (जी - २) : वाङ्मयीन मराठी वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३१ A: कादंबरी: रारंगढांग - प्रभाकर पेंढारकर <u>सत्र चौथे</u> MAR २४१ A: आत्मकथन: माती, पंख आणि आकाश - ज्ञानेश्वर मुळे</p>	<p>DSC मराठी: वाङ्मयीन मराठी विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३१A DSC मराठी C: वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास <u>सत्र चौथे</u> MAR २४१A DSC मराठी D: चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास</p>
पर्यायी अभ्यासपत्रिका	पर्यायी अभ्यासपत्रिका
<p>सामान्य स्तर (जी - २): उपयोजित मराठी</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३१ B: उपयोजित मराठी <u>सत्र चौथे</u> MAR २४१ B: उपयोजित मराठी</p>	<p>DSC मराठी: उपयोजित मराठी स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३१ B DSC मराठी C: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (व्याकरण विभाग) <u>सत्र चौथे</u> MAR २४१ B DSC मराठी D: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (लेखन विभाग)</p>
<p>विशेष स्तर - एक (एस - १) मध्ययुगीन गद्य व पद्य वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३२: आज्ञापत्र: रामचंद्रपंत अमात्य -संपा. रा. चिं. ढेरे <u>सत्र चौथे</u> MAR २४२: निवडक संत कवी-कवयित्री यांच्या अभंगरचना</p>	<p>DSE १: मराठी आधुनिक मराठी वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३२ DSE मराठी १ A: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कादंबरी <u>सत्र चौथे</u> MAR २४२ DSE मराठी १ B: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कविता</p>

<p>विशेष स्तर - दोन (एस - २) साहित्य स्वरूपविचार</p> <p>सत्र तिसरे MAR २३३: साहित्य स्वरूपविचार सत्र चौथे MAR २४३: साहित्य स्वरूपविचार</p>	<p>DSE २:मराठी साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)</p> <p>सत्र तिसरे MAR २३३ DSE मराठी २ A: भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार सत्र चौथे MAR २४३ DSE मराठी २ B: भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार</p>
	<p>DSE ३: मराठी लघुअभ्यास प्रकल्प सत्र चौथे MAR २४५ लघुअभ्यास प्रकल्प</p>
	<p>SEC: मराठी लेखनकौशल्ये सत्र तिसरे MAR २३४ SEC मराठी १: लेखनकौशल्य - मुद्रितशोधन सत्र चौथे MAR २४४ SEC मराठी २: लेखनकौशल्य - सर्जनशील लेखन</p>
	<p>MIL: मराठी माध्यमांसाठी लेखन व संवाद सत्र तिसरे MAR २३६ MIL मराठी १: मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन सत्र चौथे MAR २४६ MIL मराठी २: श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद</p>

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

Grade - A

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

मानवविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

तृतीय वर्ष कला - मराठी

सत्र पाचवे व सहावे

(शैक्षणिक वर्ष 2020 - 2021 पासून लागू)

DSC मराठी : वाङ्मयीन मराठी

विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास

सत्र पाचवे

DSC मराठी E : एकांकिका लेखनाचा अभ्यास

सत्र सहावे

DSC मराठी F : ललित गद्य लेखनाचा अभ्यास

किंवा

पर्यायी अभ्यासपत्रिका

DSC मराठी : उपयोजित मराठी

व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी

सत्र पाचवे

DSC मराठी E : व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी

सत्र सहावे

DSC मराठी F : व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी

DSE 3 मराठी : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

सत्र पाचवे

DSE 3 मराठी A: मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

सत्र सहावे

DSE 3 मराठी B : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

DSE 4 मराठी : मराठीचा भाषिक अभ्यास

सत्र पाचवे

DSE 4 मराठी A : मराठीचा भाषिक अभ्यास

सत्र सहावे

DSE 4 मराठी B : मराठीचा भाषिक अभ्यास

GE मराठी : मराठी लोकरंगभूमी

सत्र पाचवे

GE मराठी A : मराठी लोकरंगभूमी

सत्र सहावे

GE मराठी B : मराठी लोकरंगभूमी

MIL मराठी : माध्यमांसाठी लेखन व संवाद

सत्र पाचवे

MIL मराठी 3 : दृक्-श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद

सत्र सहावे

MIL मराठी 4 : आधुनिक समाजमाध्यमांसाठी लेखन व संवाद

SEC मराठी : लेखनकौशल्ये

सत्र पाचवे

SEC मराठी 3 : लेखनकौशल्य - निबंधलेखन

सत्र सहावे

SEC मराठी 4 : लेखनकौशल्य - ग्रंथपरीक्षण लेखन

Kavayitri Bahinabai Chaudhari
North Maharashtra University, Jalgaon

Structure of T. Y. B. A. (Faculty of Humanities)
Under CBCS Pattern (2020 - 2021)

Semester	Discipline Specific Core Course DSC	Ability Enhancement Compulsory Courses AEC	Skill Enhancement Course SEC	Discipline Specific Elective Courses DSE	Generic Elective GE
V Credits: 28 (10 Papers)	MIL 3 (03) DSC 1 E (03) – Marathi G - 3 DSC 2 E (03) DSC 3 E (03)	English Communication (02)	SEC 3 (02) – Marathi	DSE 3 A (03) – Marathi S - 3 DSE 4 A (03) – Marathi S - 4	GE 1 A (03) – Marathi GE 2 A (03)
VI Credits: 28 (10 Papers)	MIL 4 (03) DSC 1 F (03) – Marathi G - 3 DSC 2 F (03) DSC 3 F (03)	English Communication (02)	SEC 4 (02) – Marathi	DSE 3 B (03) – Marathi S - 3 DSE 4 B (03) – Marathi S - 4	GE 1 B (03) – Marathi GE 2 B (03)

- **AEC - English Communication** ही अनिवार्य अभ्यासपत्रिका आहे. तृतीय वर्षास प्रवेशित प्रत्येक विद्यार्थ्याने ही अभ्यासपत्रिका अभ्यासणे अनिवार्य आहे.
- **MIL** ही अनिवार्य अभ्यासपत्रिका आहे. तृतीय वर्षास प्रवेशित प्रत्येक विद्यार्थ्याने मराठी, हिंदी, संस्कृत, पाली, अर्धमागधी, उर्दू यांपैकी महाविद्यालयात शिकवल्या जाणाऱ्या कोणत्याही एका भाषा विषयाच्या **MIL** मधील अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे.
- **DSE 3, 4** मध्ये मराठी विषयाच्या अभ्यासपत्रिकांची निवड केल्यास **DSC** मधील तीन अभ्यासपत्रिकांपैकी एक अभ्यासपत्रिका मराठी विषयाची निवडणे (वाङ्मयीन वा उपयोजित) अनिवार्य आहे.
- **DSC** मधील अन्य दोन अभ्यासपत्रिका अन्य कोणत्याही दोन भिन्न विषयांच्या निवडता येतील.
- **SEC** मध्ये महाविद्यालयात उपलब्ध असलेल्या कोणत्याही विषयाच्या कौशल्याधारित अभ्यासपत्रिकांची निवड करणे अनिवार्य आहे.
- **GE** मध्ये महाविद्यालयात विशेष स्तरावर उपलब्ध कोणत्याही दोन विषयांच्या प्रत्येकी एक अशा एकूण दोन आंतरविद्याशाखीय अभ्यासपत्रिकांची निवडणे अनिवार्य आहे. (उदा. GE मराठी आणि GE राज्यशास्त्र)

Equivalence

T. Y. B. A.	Existing Pattern	CBCS Pattern (Since 2020 - 2021)
Sem. V	Compulsory English	AEC - English Communication
	-----	MIL 3 (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/Pali/Aradhamagadhi)
	Special Paper S-3	DSE 3 A
	Special Paper S-4	DSE 4 A
	General Paper G-3 (Vangmayin or Upyojit)	DSC 1 E (General Paper of Special subject- DSE 3 A & 4 A) (Vangmayin or Upyojit)
	Optional	DSC 2 E (General Paper of any subject)
		DSC 3 E (General Paper of any subject)
	-----	SEC-3 (Skill based Paper of any subject)
	-----	GE-1 A (Interdisciplinary Paper of any subject)
	-----	GE-2 A (Interdisciplinary Paper of any subject)
Sem. VI	Compulsory English	AEC - English Communication
	-----	MIL 4 (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/Pali/Aradhamagadhi)
	Special Paper S-3	DSE 3 B
	Special Paper S-4	DSE 4 B
	General Paper G-2 (Vangmayin or Upyojit)	DSC 1 F (General Paper of Special subject- DSE 3 B & 4 B) (Vangmayin or Upyojit)
	Optional	DSC 2 F (General Paper of any subject)
		DSC 3 F (General Paper of any subject)
	-----	SEC-4 (Skill based Paper of any subject)
	-----	GE-1 B (Interdisciplinary Paper of any subject)
	-----	GE-2 B (Interdisciplinary Paper of any subject)

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानवविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

तृतीय वर्ष कला – मराठी

सत्र पाचवे व सहावे

(शैक्षणिक वर्ष 2020 - 2021 पासून लागू)

अभ्यासपत्रिका	अभ्यासपत्रिकेचे शीर्षक	सत्र	सत्रानुसार शीर्षक	श्रेयांक
DSC Marathi वाङ्मयीन मराठी	विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास	पाचवे	एकांकिका लेखनाचा अभ्यास	तीन
		सहावे	ललित गद्य लेखनाचा अभ्यास	तीन
पर्यायी अभ्यासपत्रिका				
DSC Marathi उपयोजित मराठी	व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी	पाचवे	व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी	तीन
		सहावे	व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी	तीन
DSE 3 Marathi	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	पाचवे	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	तीन
		सहावे	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	तीन
DSE 4 Marathi	मराठीचा भाषिक अभ्यास	पाचवे	मराठीचा भाषिक अभ्यास	तीन
		सहावे	मराठीचा भाषिक अभ्यास	तीन
GE Marathi	मराठी लोकरंगभूमी	पाचवे	मराठी लोकरंगभूमी	तीन
		सहावे	मराठी लोकरंगभूमी	तीन

MIL Marathi	माध्यमांसाठी लेखन व संवाद	पाचवे	दृक्-श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद	तीन
		सहावे	आधुनिक समाजमाध्यमांसाठी लेखन व संवाद	तीन
SEC Marathi	लेखनकौशल्ये	पाचवे	लेखनकौशल्य - निबंधलेखन	दोन
		सहावे	लेखनकौशल्य - ग्रंथपरीक्षण लेखन	दोन

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
तृतीय वर्ष कला – मराठी
सत्र पाचवे व सहावे
(शैक्षणिक वर्ष 2020 - 2021 पासून लागू)

DSC Marathi
वाङ्मयीन मराठी
विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास

सत्र पाचवे
DSC Marathi E : एकांकिका लेखनाचा अभ्यास
(श्रेयांक – तीन)

दलित एकांकिका लेखनाचा अभ्यास
‘निवडक दलित एकांकिका’
संपा. दत्ता भगत, साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली.
पहिली आवृत्ती: 2012. पुनर्मुद्रण: 2013.

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-**

1. एकांकिका या नाट्यप्रकाराचे स्वरूप व त्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
2. मराठीतील एकांकिका लेखनाची वाटचाल लक्षात घेणे.
3. दलित एकांकिका लेखनाचे स्वरूप, त्याची वैशिष्ट्ये व वाटचाल समजून घेणे.
4. निवडक दलित एकांकिकांचा अभ्यास करणे.

● **घटक विश्लेषण –**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	1.1 एकांकिका: संकल्पना, स्वरूप व वैशिष्ट्ये	01	15
	1.2 मराठीतील एकांकिका लेखनाचा परामर्श		
	1.2.1 सन 1950 पूर्व मराठीतील एकांकिका लेखन		
	1.2.2 सन 1950 नंतरचे मराठीतील एकांकिका लेखन		
	1.2.3 मराठीतील दलित एकांकिका लेखन: स्वरूपवैशिष्ट्ये व वाटचाल		

2.	‘निवडक दलित एकांकिका’ या पुस्तकातील पुढील एकांकिकांचा अभ्यास (विषयसूत्र, कथानक, पात्रचित्रण, संघर्ष, संवाद, मांडणी, भाषिक विशेष या मुद्द्यांच्या अनुषंगाने)	01	15
	1. ‘शेटजीचे इलेक्शन’ — अण्णाभाऊ साठे		
	2. ‘जहाज फुटलं आहे’ — दत्ता भगत		
	3. ‘घोटभर पाणी’ — प्रेमानंद गज्वी		
3.	‘निवडक दलित एकांकिका’ या पुस्तकातील पुढील एकांकिकांचा अभ्यास (विषयसूत्र, कथानक, पात्रचित्रण, संघर्ष, संवाद, मांडणी, भाषिक विशेष या मुद्द्यांच्या अनुषंगाने)	01	15
	1. ‘डोया व्हईसन आंधया’ — भगवान ठाकूर		
	2. ‘बायको मी देवाची’ — रामनाथ चव्हाण		
	3. ‘ऐन आषाढात पंढरपुरात’ — संजय पवार		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	45

• संदर्भग्रंथ-

1. आधुनिक मराठी नाटक (आशय आणि आकृतिबंध) — सुषमा जोगळेकर
2. दलित रंगभूमी — संपादन व प्रस्तावना: भालचंद्र फडके, सुरेश एजन्सी, पुणे.
3. मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री — मकरंद साठे, पॉप्युलर, मुंबई.
4. मराठी नाटक आणि रंगभूमी: पहिले शतक (1843-1943) — वि. भा. देशपांडे, व्हीनस, पुणे.
5. मराठी नाटक: स्वातंत्र्योत्तर काल (1947-90) — वि. भा. देशपांडे, व्हीनस, पुणे.
6. मराठी नाटक नाटककार: काळ आणि कर्तृत्व खंड 1, 2, 3 — वि. भा. देशपांडे, दिलीपराज, पुणे.
7. मराठी नाट्यसृष्टी — गो. म. कुलकर्णी, मेहता, पुणे.
8. मराठी नाटक आणि रंगभूमी विसावे शतक — वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर, मुंबई.
9. माझा नाट्यलेखन / दिग्दर्शनाचा प्रवास — संपा. वि. भा. देशपांडे, उन्मेष, पुणे.
10. प्रदक्षिणा खंड 2 — संपा. अनिरुध्द कुलकर्णी, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
11. निवडक मराठी एकांकिका — संपा. सुधा जोशी, रत्नाकर मतकरी, साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली.
12. नाटक-एक वाङ्मयप्रकार — दत्ता भगत, य. च. म. मु. वि., नाशिक.
13. मराठी नाटक आणि रंगभूमी — हिमांशू स्मार्त, विश्वनाथ शिंदे, प्रतिमा, पुणे.
14. नाटकी नाटक — कमलाकर नाडकर्णी, मनोविकास, पुणे.
15. नाट्यावलोकन — आरती कुलकर्णी, रेखा जगनाळे-मोतेवार, विजय, नागपूर.
16. दलित साहित्य: उद्गम आणि विकास — योगेन्द्र मेश्राम
17. दलित रंगभूमी — संपा. भालचंद्र फडके
18. दलित रंगभूमी आणि नाट्यचळवळ — मधुकर मोकाशी, स्नेहवर्धन, पुणे.
19. दलित नाटक आणि रंगभूमी — ईश्वर नंदापुरे
20. दलित नाटक: प्रेरणा व विकास — शैलेश त्रिभुवन
21. एकांकिका विशेषांक, पंचधारा, जुलै-सप्टेंबर 2015.
22. <https://www.marathirushti.com/articles/दलित-रंगभूमी-दलित-नाट्यच/>

सत्र सहावे
DSC Marathi F : ललित गद्य लेखनाचा अभ्यास
(श्रेयांक –तीन)

ललित गद्य लेखनाचा अभ्यास
‘ललितरंग’ (स्त्रीविषयक निवडक ललित गद्य)

संपादन: मराठी अभ्यासमंडळ, कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
(सदर पुस्तकात सहा ललित गद्य लेखांचा समावेश असेल.)

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-**

1. ललित गद्य या वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना, त्याचे स्वरूप व त्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
2. मराठीतील ललित गद्य लेखनाच्या वाटचालीचा परामर्श घेणे.
3. ललित गद्य लेखनातील विविध प्रकारांची, त्यांच्या बदलत्या रूपांची माहिती करून घेणे.
4. स्त्रीविषयक निवडक ललित गद्य लेखनाचा अभ्यास करणे.

● **घटक विश्लेषण –**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	1.1 ललित गद्य: संकल्पना, स्वरूप व वैशिष्ट्ये	01	15
	1.2 मराठी ललित गद्य लेखनाचा परामर्श		
	1.2.1 सन 1950 पूर्वीचे मराठी ललित गद्य (लघुनिबंध)		
	1.2.2 सन 1950 नंतरचे मराठी ललित गद्य (ललित निबंध)		
	1.2.3 सन 1975 नंतरचे ललित गद्य (लेखनाचे विविधांगी स्वरूप)		
2.	‘ललितरंग’ या पुस्तकातील (क्र. एक ते तीन) ललित गद्य लेखांचा अभ्यास (लेखनातील ‘मी’, अनुभवाचे स्वरूप - भावनात्मकता व चिंतनशीलता, स्त्रीजीवनाचे दर्शन, निवेदन, भाषिक व शैली विशेष, मांडणी या मुद्द्यांच्या अनुषंगाने)	01	15
3.	‘ललितरंग’ या पुस्तकातील (क्र. चार ते सहा) ललित गद्य लेखांचा अभ्यास (लेखनातील ‘मी’, अनुभवाचे स्वरूप - भावनात्मकता व चिंतनशीलता, स्त्रीजीवनाचे दर्शन, निवेदन, भाषिक व शैली विशेष, मांडणी या मुद्द्यांच्या अनुषंगाने)	01	15
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	45

• **संदर्भग्रंथ-**

1. लघुनिबंध ते मुक्तगद्य — वि. शं. चौधुले, मॅजेस्टिक, मुंबई.
2. ललित गद्याचे तात्त्विक स्वरूप आणि लघुनिबंधाचा इतिहास — आनंद यादव, मेहता, पुणे.
3. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड पहिला व दुसरा — संपा. अ. ना. देशपांडे, व्हीनस, पुणे.
4. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड सातवा — संपा. रा. ग. जाधव, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
5. लोकरंग — संपा. चंद्रकुमार नलगे, गंगाधर पानतावणे, रिया, कोल्हापूर.
6. मराठी लघुनिबंधाचा जनक कोण ? — ना. सी. फडके
7. मराठी निबंध-लघुनिबंध: स्वरूप व विवेचन — संपा. चंद्रकांत देऊळगावकर, वि. ना. देऊळकर, मेहता, पुणे.
8. लघुनिबंध आणि लघुनिबंधकार — संपा. भिवाजी अर्जुन परब, ढवळे, मुंबई.
9. मराठी साहित्य: प्रेरणा व स्वरूप (1950-1975) — संपा. गो. मा. पवार, म. द. हातकणंगलेकर, पॉप्युलर, मुंबई.
10. प्रदक्षिणा खंड 1 व 2- संपा. अनिरुध्द कुलकर्णी, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
11. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया — आनंद यादव, मेहता, पुणे.
12. वाङ्मयप्रकार: संकल्पना आणि स्वरूप — संपा. आनंद वास्कर, अन्वय, पुणे.
13. मराठी गद्य: पूर्वपीठिका आणि निबंध — हरिश्चंद्र तुकाराम थोरात, स्वरूप, औरंगाबाद.
14. मुक्तगद्य: संकल्पना आणि उपयोजन — वि. शं. चौधुले, मॅजेस्टिक, मुंबई.
15. प्रस्तावना — ललित गद्याचे स्वरूप: आकलन व अध्यापन, आनंद यादव, ललित गद्यलेणी — संपा. कैलास सार्वेकर, अमोल, पुणे.
16. महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका, अंक 291-292, ऑक्टोबर 1999 ते मार्च 2000.
17. ललित गद्य विशेषांक, ललित, ऑगस्ट 1988.
18. स्तंभलेखन विशेषांक, साहित्यसूची, दिवाळी 1996.
19. मराठीतील ललित गद्य: विचार आणि विस्तार, अक्षरयात्रा विशेषांक 2011-12, संपा. उज्ज्वला मेहंदळे
20. ललित गद्य विशेषांक, ललित, मार्च 2013.
21. स्त्री साहित्याचा मागोवा खंड 1, 2 — संपा. मंदा खांडगे व इतर, साहित्यप्रेमी भगिनी मंडळ, पुणे.
22. स्त्री-लिपी (स्त्री-साहित्यातील बदलांचा वेध) — नीलिमा गुंडी, मेनका, मुंबई.
23. मराठी लेखिका: चिंता आणि चिंतन — भालचंद्र फडके, श्रीविद्या, पुणे.

पर्यायी अभ्यासपत्रिका

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
तृतीय वर्ष कला – मराठी
सत्र पाचवे व सहावे
(शैक्षणिक वर्ष 2020 - 2021 पासून लागू)

DSC Marathi
उपयोजित मराठी
व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी

सत्र पाचवे

DSC Marathi E : व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी
(श्रेयांक – तीन)

• अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-

1. व्यावसायिक लेखनासाठी मराठी भाषेचे उपयोजन करण्यास शिकणे.
2. अहवाल लेखनाचे स्वरूप जाणून असे लेखन करणे.
3. संपादन प्रक्रियेची माहिती घेऊन त्या प्रक्रियेचा अनुभव घेणे.
4. प्रकाशन व्यवसायाबाबत जाणून घेऊन त्याच्याशी संबंधित विविध कामांची माहिती घेणे.

• घटक विश्लेषण -

घटक क.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	अहवाल लेखन	01	15
	1.1 अहवाल लेखन: स्वरूप, घटक व वैशिष्ट्ये		
	1.2 अहवाल लेखकाच्या अंगी आवश्यक गुण		
	1.3 अहवालांचे स्वरूप: वाङ्मयमंडळ, मराठी विभाग कार्यक्रम, शैक्षणिक सहल, राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीर, युवती सभा कार्यक्रम		
	1.4 उपयोजन - वर नमूद केलेल्यांपैकी कोणत्याही एका प्रकारच्या अहवालाचे लेखन करा.		
2.	संपादन: स्वरूप व प्रक्रिया	01	15
	2.1 संपादन: प्रयोजन व भूमिका		
	2.2 संपादन: नियोजन, पूर्वतयारी व संपादकाच्या अंगी आवश्यक गुण		

	2.3 संपादनाचे स्वरूप: स्मरणिका व गौरविका, वार्षिक अंक / दिवाळी अंक, नियतकालिक (पाक्षिक, मासिक, द्वैमासिक)		
	2.4 उपयोजन — वर नमूद केलेल्यांपैकी कोणत्याही एका प्रकारातील संपादनाचा आराखडा तयार करा.		
3.	प्रकाशन व्यवसाय: स्वरूप व प्रक्रिया	01	15
	3.1 ग्रंथप्रकाशन: प्रयोजन व भूमिका		
	3.2 प्रकाशन व्यवसाय: नियोजन, पूर्वतयारी व त्यासाठी आवश्यक गुण		
	3.3 अ) ग्रंथप्रकाशनाची प्रक्रिया: मुद्रणप्रत, मुद्रितशोधन, मुखपृष्ठ, मांडणी, सजावट, मुद्रक, कागदनिवड, मुद्रणपध्दती, बांधणी, वितरक, स्वामित्व हक्क, लेखककरार, ग्रंथनोंदी, आवृत्ती, पुनर्मुद्रण आ) ग्रंथवितरण व विक्री: वितरणव्यवस्था, विक्रेताप्रकार, ग्रंथालय, जाहिरात, प्रोमो, समीक्षा, ई-बुक, ऑनलाईन विक्री		
	3.4 उपयोजन — परिसरातील एखाद्या प्रकाशन संस्थेच्या कार्यालयास किंवा पुस्तक वितरण व विक्री करणाऱ्या व्यावसायिकाच्या कार्यालयास भेट द्या व तेथील कामकाजासंबंधी जाणून घ्या.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	45

टीप — अंतर्गत परीक्षेसाठी प्रत्येक घटकातील उपयोजनात्मक भागावर भर दिला जाईल. तसेच विद्यापीठ परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिकेत प्रत्येक घटकावरील उपयोजनात्मक भागावरीलही प्रश्न समाविष्ट असतील.

सत्र सहावे

DSC Marathi F : व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी (श्रेयांक — तीन)

• अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-

1. व्यावसायिक लेखनासाठी मराठी भाषेचे उपयोजन करण्यास शिकणे.
2. नाटक व चित्रपट यांच्या परीक्षण लेखनाचे स्वरूप जाणून घेऊन त्याचे उपयोजन करण्यास शिकणे.
3. मुलाखत घेण्यासाठी आवश्यक बाबींची माहिती घेऊन मुलाखत लेखनाची प्रक्रिया आत्मसात करणे.
4. भाषांतराची प्रक्रिया जाणून घेऊन भाषांतराचा सराव करणे.

• घटक विश्लेषण —

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	परीक्षण लेखन	01	15
	1.1 परीक्षण लेखन: स्वरूप, घटक व वैशिष्ट्ये		
	1.2 परीक्षण लेखन: पूर्वतयारी व आवश्यक गुण		
	1.3 परीक्षण लेखनाचे स्वरूप: नाट्य परीक्षण लेखन व चित्रपट परीक्षण लेखन		
	1.4 उपयोजन — एखादा चित्रपट वा एखादे नाटक पाहून त्याचे परीक्षण लिहा.		
2.	मुलाखत लेखन	01	15
	2.1 मुलाखत: प्रयोजन व स्वरूप		
	2.2 मुलाखत: पूर्वतयारी, प्रश्नसूची व मुलाखतकाराच्या अंगी आवश्यक कौशल्ये		
	2.3 मुलाखतीचे स्वरूप: माध्यमनिहाय मुलाखती (मुद्रित, श्राव्य, दृक-श्राव्य माध्यमांसाठी मुलाखत)		
	2.4 उपयोजन— कोणत्याही एका माध्यमासाठी प्रशासन, क्रीडा वा साहित्य या क्षेत्रांमध्ये विशेष कामगिरी बजावणाऱ्या एका व्यक्तीची मुलाखत घेऊन ती लिहून काढा.		
3.	भाषांतर लेखन	01	15
	3.1 भाषांतर: स्वरूप व प्रक्रिया		
	3.2 भाषांतर, अनुवाद, भावानुवाद, रूपांतर यांतील साम्य-भेद		
	3.3 भाषांतर: आवश्यक कौशल्ये		
	3.4 उपयोजन — इंग्लिश वा हिंदी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करणे किंवा अहिराणी व आदिवासी बोलीतील कथा / उतारा यांचे मराठीत भाषांतर करणे.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	45

टीप — अंतर्गत परीक्षेसाठी प्रत्येक घटकातील उपयोजनात्मक भागावर भर दिला जाईल. तसेच विद्यापीठ परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिकेत प्रत्येक घटकावरील उपयोजनात्मक भागावरीलही प्रश्न समाविष्ट असतील.

• संदर्भग्रंथ-

1. व्यावहारिक मराठी — ल. रा. नशिराबादकर, फडके, कोल्हापूर.
2. व्यावहारिक मराठी — संपा. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे.
3. व्यावहारिक मराठी — प्रकाश परब, मिथुन, मुंबई.

4. मराठी भाषा: उपयोजन आणि सर्जन — संपा. अनिल गवळी
5. रसग्रहण: कला व स्वरूप — गो. म. कुलकर्णी, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
6. रसास्वाद: वाङ्मय आणि कला — माधव आचवल, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.
7. संपादन: स्वरूप व कार्ये — य. च. म. मु. वि., नाशिक.
8. साहित्य संवाद - वि. शं. चौघुले, प्रतिमा, पुणे.
9. मराठी प्रकाशनव्यवसाय परिचय — शरद गोगटे
10. पॉप्युलर रीतिपुस्तक — रामदास भटकळ, मृदुला जोशी, पॉप्युलर, मुंबई.
11. मराठी ग्रंथप्रकाशनाची 200 वर्षे — शरद गोगटे, राजहंस, पुणे.
12. बखर एका प्रकाशकाची — पं. अ. कुलकर्णी, मेनका, पुणे.
13. मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल — शं. गो. तुळपुळे, महाराष्ट्र ग्रंथोत्तेजक सभा, पुणे.
14. साहित्याची भूमी — श्री. पु. भागवत, ग्रंथाली, मुंबई.
15. मराठी प्रकाशनांचे स्वरूप, प्रेरणा आणि परंपरा — अ. ह. लिमये, प्रसाद, पुणे.
16. मराठी लेखनकोश — यास्मिन शेख
17. भाषांतरमीमांसा — संपा. कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा, पुणे.
18. भाषांतर — सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
19. भाषांतर — शास्त्र की कला ? — म. वि. फाटक, रजनी ठकार, वरदा, पुणे.
20. भाषांतर आणि भाषा — विलास सारंग, मौज, मुंबई.
21. अनुवादमीमांसा — संपा. केशव तुपे, साक्षात, औरंगाबाद.
22. भाषांतरविद्या: स्वरूप आणि समस्या - संपा. रमेश वरखेडे, य. च. म. मु. वि., नाशिक.
23. अनुवादविज्ञान — निलेश लोंढे, स्वरूप, पोखणी, परभणी.
24. भाषा आणि भाषांतर - य. च. म. मु. वि., नाशिक.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
तृतीय वर्ष कला – मराठी
सत्र पाचवे व सहावे
(शैक्षणिक वर्ष 2020 - 2021 पासून लागू)

DSE 3 Marathi
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

सत्र पाचवे

DSE Marathi 3 A: मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
(श्रेयांक –तीन)

• अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-

1. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाच्या इतिहासाचा परिचय करून घेणे.
2. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाच्या निर्मितीमागील प्रेरणा जाणून घेणे.
3. महानुभाव संप्रदायाच्या वाङ्मयनिर्मितीचे स्वरूप लक्षात घेऊन त्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
4. शाहिरी काव्याचे स्वरूप लक्षात घेऊन त्याची ठळक वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
5. निवडक ग्रंथकारांच्या वाङ्मयनिर्मितीचा वा साहित्यकृतींचा परिचय करून घेणे.

• घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	महानुभाव संप्रदायाची वाङ्मयनिर्मिती 1.1 महानुभाव संप्रदाय: तत्त्वज्ञान व आचारधर्म 1.2 महानुभाव संप्रदायाच्या पद्य व गद्य वाङ्मयाचा परिचय 1.3 महानुभाव संप्रदायाच्या वाङ्मयाची ठळक वैशिष्ट्ये	01	15
2.	शाहिरींची वाङ्मयनिर्मिती 2.1 शाहिरी काव्य: प्रेरणा व भूमिका 2.2 शाहिरींच्या पोवाडा व लावणी वाङ्मयाचा परिचय 2.3 शाहिरी काव्याची ठळक वैशिष्ट्ये	01	15
3.	निवडक ग्रंथकारांच्या वाङ्मयनिर्मितीचा वा साहित्यकृतींचा परिचय 3.1 म्हाईभट 3.2 'दृष्टांतपाठ' 3.3 अनंत फंदी 3.4 'सुंदरा मनामध्ये भरली...'	01	15
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	45

सत्र सहावे
DSE Marathi 3 B: मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा अभ्यास
(श्रेयांक –तीन)

• **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-**

1. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाच्या इतिहासाचा परिचय करून घेणे.
2. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाच्या निर्मितीमागील प्रेरणा जाणून घेणे.
3. वारकरी संप्रदायातील प्रमुख संतकवींच्या काव्यनिर्मितीचे स्वरूप जाणून घेऊन त्याची वैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.
4. बखर वाङ्मयनिर्मितीचा परिचय करून घेऊन त्याची ठळक वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
5. निवडक ग्रंथकारांच्या वाङ्मयनिर्मितीचा वा साहित्यकृतींचा परिचय करून घेणे.

• **घटक विश्लेषण -**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	वारकरी संप्रदायाची वाङ्मयनिर्मिती	01	15
	1.1 वारकरी संप्रदाय: तत्त्वज्ञान व आचारधर्म 1.2 वारकरी संप्रदायातील प्रमुख संतकवींच्या स्फुट व ग्रंथरूप काव्यनिर्मितीचा परिचय 1.3 वारकरी संप्रदायाच्या वाङ्मयनिर्मितीची ठळक वैशिष्ट्ये		
2.	बखर वाङ्मयनिर्मिती	01	15
	2.1 बखरलेखन: प्रेरणा व भूमिका 2.2 बखरलेखनाचा परिचय (शिवपूर्वकालीन, शिवकालीन व पेशवेकालीन बखरी) 2.3 बखरलेखनाची ठळक वैशिष्ट्ये		
3.	निवडक ग्रंथकारांच्या वाङ्मयनिर्मितीचा वा साहित्यकृतींचा परिचय	01	15
	3.1 ज्ञानेश्वर 3.2 'तुकारामगाथा' 3.3 मल्हार रामराव चिटणीस 3.4 'भाऊसाहेबांची बखर'		
एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका		03	45

• **संदर्भग्रंथ-**

1. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड 1, 2, 3 – संपा. रा. श्री. जोग, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
2. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप – ह. श्री. शेणोलीकर, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर.
3. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड 1 ते 4 – अ. ना. देशपांडे, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
4. महाराष्ट्र सारस्वत खंड 1, 2 – वि. ल. भावे, पॉप्युलर, मुंबई.
5. मराठी साहित्य, इतिहास आणि संस्कृती – वसंत आबाजी डहाके, भटकळ फाँडेशन, मुंबई.

6. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास — ल. रा. नशिराबादकर, फडके, कोल्हापूर.
7. मराठी साहित्याचे आदिबंध — उषा देशमुख
8. पाच भक्तिसंप्रदाय — र. रा. गोसावी
9. पाच संतकवी — शं. गो. तुळपुळे
10. वारकरी संप्रदाय: उदय आणि विकास — भा. पं. बहिरट व अन्य
11. धर्मसंप्रदाय आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय — र. बा. मंचरकर
12. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती — गं. बा. सरदार, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
13. महाराष्ट्रीय संतमंडळाचे ऐतिहासिक कार्य — बा. रं. सुंठणकर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
14. संत, पंत आणि तंत — श्री. म. माटे
15. मध्ययुगीन साहित्याचा पुनर्विचार — श्री. रं. कुलकर्णी, राजहंस, पुणे.
16. मध्ययुगीन साहित्याविषयी — सतीश बडवे, मीरा बुक्स अॅण्ड पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.
17. महानुभाव पंथ आणि त्याचे वाङ्मय — शं. गो. तुळपुळे, व्हीनस, पुणे.
18. प्राचीन मराठी संतकवयित्रींचे वाङ्मयीन कार्य — सुहासिनी इल्लेकर, परिमल, औरंगाबाद.
19. संत कवयित्री — इंदुमती शेवडे
20. रोकडे पाझर — राजन गवस, दर्या प्रकाशन, पुणे.
21. संतसाहित्यमीमांसा — संपा. ताहेर पठाण, न. ब. कदम, शब्दालय, श्रीरामपूर.
22. प्राचीन मराठीच्या नवधारा — रा. चिं. ढेरे, मोघे, कोल्हापूर.
23. प्राचीन मराठी गद्य: प्रेरणा व परंपरा — श्री. रं. कुलकर्णी, सिंधु पब्लिकेशन, मुंबई.
24. बखर वाङ्मय: उद्गम आणि विकास — बापूजी संकपाळ
25. बखरवाङ्मय — र. वि. हेरवाडकर, व्हीनस, मुंबई.
26. मराठी बखरवाङ्मयाचा पुनर्विचार — गं. ब. ग्रामोपाध्ये, मेहता, पुणे.
27. मराठी कवितेचा उषःकाल — श्री. म. वर्दे, मौज, मुंबई.
28. शाहिरी कविता: एक चिकित्सा - प्रकाश देशपांडे केजकर, स्वरूप, औरंगाबाद.
29. मन्हाटी लावणी — संपा. म. वा. धोंड
30. मराठी शाहिरी वाङ्मय — म. ना. सहस्त्रबुध्दे

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
तृतीय वर्ष कला – मराठी
सत्र पाचवे व सहावे
(शैक्षणिक वर्ष 2020 - 2021 पासून लागू)

DSE 4 Marathi
मराठीचा भाषिक अभ्यास

सत्र पाचवे
DSE Marathi 4 A: मराठीचा भाषिक अभ्यास
(श्रेयांक –तीन)

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-**

1. भाषेचे स्वरूप आणि तिचे कार्य जाणून घेणे.
2. भाषाभ्यासाच्या विविध अंगांचा परिचय करून घेणे.
3. भाषा उत्पत्तीचे सिध्दांत जाणून घेणे.
4. भाषाकुल संकल्पना समजून घेऊन मराठीच्या भाषाकुलाची माहिती घेणे.
5. मराठी भाषेच्या उत्पत्तीसंबंधीची मते जाणून घेऊन मराठीची पूर्वपीठिका लक्षात घेणे.

● **घटक विश्लेषण -**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	भाषा: स्वरूप आणि कार्य 1.1 भाषा: स्वरूप व लक्षणे / वैशिष्ट्ये 1.2 भाषेचे कार्य: संदेशन / संज्ञापन (भाषिक संदेशनाचे निराळेपण) 1.3 भाषाभ्यासाची विविध अंगे (ऐतिहासिक, वर्णनात्मक व सामाजिक भाषाविज्ञान यांचा परिचय)	01	15
2.	भाषा उत्पत्ती आणि भाषांचे वर्गीकरण 2.1 भाषा उत्पत्तीचे सिध्दांत (प्रमुख सिध्दांतांचा परिचय) 2.2 भाषाकुल संकल्पना व मराठी भाषा – 2.2.1 भाषाकुल संकल्पना (जगातील प्रमुख भाषाकुले, होर्नर्ले यांचा अंतर्वर्तुळ-बहिर्वर्तुळ सिध्दांत) 2.2.2 मराठीचे भाषाकुल		
3.	मराठी भाषेची उत्पत्ती आणि पूर्वपीठिका 3.1 मराठी भाषेच्या उत्पत्तीनिश्चितीसंबंधी साधने - 3.1.1 शिलालेख (उनकेश्वर, पंढरपूर, नेवासे, अंबाजोगाई, परळ,	01	15

	<p>श्रवणबेळगोळ, दिवे आगर येथील शिलालेख)</p> <p>3.1.2 ग्रंथ (ज्योतिषरत्नमाला, मानसोल्लास, कुवलयमाला, राजमतीप्रबोध, विवेकसिंधू, लीळाचरित्र, ज्ञानेश्वरी)</p> <p>3.2 मराठी भाषेच्या उत्पत्तीसंबंधीचा वैद्य - गुणे वाद</p> <p>3.3 मराठीची जनकभाषा (वि. का. राजवाडे, कृ. पां. कुलकर्णी, शं. गो. तुळपुळे, प्र. रा. देशमुख यांची मते)</p>		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	45

सत्र सहावे
DSE Marathi 4 B : मराठीचा भाषिक अभ्यास
(श्रेयांक –तीन)

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-**

1. मराठीच्या कालिक भेदांचे स्वरूप जाणून घेऊन त्यांची वैशिष्ट्ये नोंदविणे.
2. मराठीच्या प्रांतिक भेदांची माहिती करून घेणे.
3. मराठीच्या निवडक प्रमुख बोलींच्या वैशिष्ट्यांचा परिचय करून घेणे.
4. भाषाविषयक समज-गैरसमज यांचे निराकरण करून घेणे.
5. मराठीवरील अन्य भाषांच्या प्रभावाचे स्वरूप लक्षात घेणे.

● **घटक विश्लेषण -**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	मराठीचे कालिक भेद	01	15
	<p>1.1 यादवकालीन मराठी: स्वरूप व वैशिष्ट्ये</p> <p>1.2 बहामनीकालीन मराठी: स्वरूप व वैशिष्ट्ये</p> <p>1.3 शिवकालीन व पेशवेकालीन मराठी: स्वरूप व वैशिष्ट्ये</p>		
3.	मराठीचे प्रांतिक भेद (प्रमाण मराठी व बोली)	01	15
	<p>2.1 मराठीचा भाषिक नकाशा (प्रांतिक भेद)</p> <p>2.2 प्रमाणभाषा व बोली: सहसंबंध</p> <p>2.3 वऱ्हाडी, चंदगडी व अहिराणी या बोलींच्या ठळक वैशिष्ट्यांचा परिचय</p>		
4.	भाषाविषयक समज-गैरसमज व मराठीवरील अन्य भाषांचा प्रभाव	01	15
	<p>3.1 भाषाविषयक समज-गैरसमज (भाषा: शुध्द-अशुध्द, भाषा: प्रमाण-अप्रमाण, भाषा: श्रेष्ठ-कनिष्ठ, भाषा: मौखिक-लिखित)</p> <p>3.2 संस्कृत, फारसी, द्राविडी, हिन्दी या भाषांचा मराठीवरील प्रभाव</p> <p>3.3 इंग्लिश व अन्य युरोपियन भाषांचा मराठीवरील प्रभाव</p>		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	45

• **संदर्भग्रंथ-**

1. भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक व ऐतिहासिक – संपा. मालशे, इनामदार, सोमण
2. भाषा आणि संस्कृती - ना. गो. कालेलकर
3. भाषा: इतिहास आणि भूगोल – ना. गो. कालेलकर
4. ऐतिहासिक भाषाविज्ञान – र. रा. गोसावी
5. भाषा: अंतःसूत्र आणि व्यवहार – संपा. मु. ग. पानसे
6. मराठीचा भाषिक अभ्यास (ऐतिहासिक व वर्णनात्मक) – संपा. मु. श्री. कानडे
7. मराठी भाषेचा इतिहास – गं. ना. जोगळेकर
8. सुलभ भाषाविज्ञान – द. दि. पुंडे
9. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा – अनिल गवळी
10. सुबोध भाषाशास्त्र – प्र. न. जोशी
11. मराठीचे ऐतिहासिक भाषाशास्त्र – गोसावी-वैद्य
12. भाषा आणि भाषाशास्त्र – श्री. न. गजेंद्रगडकर
13. मराठी भाषा: वाढ आणि बिघाड – श्री. के. क्षीरसागर
14. अर्वाचीन मराठी – रमेश धोंगडे
15. वैखरी – अशोक केळकर
16. भाषाविचार आणि मराठी भाषा – गं. ब. ग्रामोपाध्ये
17. मराठी भाषा: उद्गम आणि विकास – कृ. पां. कुलकर्णी
18. मराठी भाषेचे मूळ – विश्वनाथ खैरे
19. यादवकालीन मराठी भाषा – शं. गो. तुळपुळे
20. भाषा, समाज आणि संस्कृती – सोनाली देशपांडे-गुजर
21. महाराष्ट्राचा भाषिक नकाशा (पूर्वतयारी) – रमेश धोंगडे
22. बोलीभाषा संशोधनाच्या नव्या दिशा – संपा. म. सु. पगारे, आशुतोष पाटील
23. अहिराणी बोली: भाषावैज्ञानिक अभ्यास – रमेश सूर्यवंशी
24. समाजभाषाविज्ञान: बोलींचा अभ्यास – सुधाकर चौधरी
25. मायबोलीचा जागर, स्मरणिका, राज्यस्तरीय मराठी बोली साहित्य संमेलन 2019, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पाचोरा, जि. जळगाव.
26. लेख - चंदगडी बोली, नंदकुमार मोरे, भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षण - महाराष्ट्र खंड, मुख्य संपादक - गणेश देवी, पृ. 114-129.
27. लेख - चंदगडी बोली, नंदकुमार मोरे, भाषा आणि जीवन, दिवाळी 2012, बोली विशेषांक, पृ. 47-56.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
तृतीय वर्ष कला – मराठी
सत्र पाचवे व सहावे
(शैक्षणिक वर्ष 2020 - 2021 पासून लागू)

GE Marathi
मराठी लोकरंगभूमी

सत्र पाचवे
GE Marathi A : मराठी लोकरंगभूमी
(श्रेयांक –तीन)

• अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-

1. लोकरंगभूमीची संकल्पना जाणून घेणे.
2. लोकरंगभूमीचे स्वरूप जाणून घेऊन वैशिष्ट्यांचा परिचय करून घेणे.
3. लोकसाहित्य आणि लोकरंगभूमी यांचे परस्परसंबंध समजून घेणे.
4. कीर्तन आणि भारूड या लोकरंगभूमीच्या पारंपरिक रूपांची स्वरूपवैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
5. खान्देशी वही आणि कोकणी दशावतार या लोकरंगभूमीच्या प्रादेशिक प्रकारांची स्वरूपवैशिष्ट्ये जाणून घेणे.

• घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	लोकरंगभूमी: संकल्पना व स्वरूप	01	15
	1.1 लोकरंगभूमी: संकल्पना		
	1.2 लोकरंगभूमी: स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	1.3 लोकसाहित्य व लोकरंगभूमी: परस्परसंबंध		
2.	लोकरंगभूमी: पारंपरिक रूपे	01	15
	2.2 कीर्तन: भूमिका, स्वरूप, प्रकार व वैशिष्ट्ये		
	2.2 भारूड: भूमिका, स्वरूप, प्रकार व वैशिष्ट्ये		
3.	लोकरंगभूमी: प्रादेशिक रूपे	01	15
	3.1 वही (खान्देशी): स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	3.2 दशावतार (कोकणी): स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	

सत्र सहावे
GE Marathi B : मराठी लोकरंगभूमी
(श्रेयांक –तीन)

• **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-**

1. तमाशा या लोकरंगभूमीच्या पारंपरिक रूपाची स्वरूपवैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
2. लोकनाट्य या लोकरंगभूमीच्या आधुनिक रूपाची स्वरूपवैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
3. सत्यशोधकी जलसे आणि आंबेडकरी जलसे या लोकरंगभूमीच्या आधुनिक रूपांची स्वरूपवैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
4. पथनाट्य आणि रिंगणनाट्य या लोकरंगभूमीच्या आधुनिक रूपांची स्वरूपवैशिष्ट्ये जाणून घेणे.

• **घटक विश्लेषण -**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1	लोकरंगभूमी: पारंपरिक व आधुनिक रूपे	01	15
	1.1 तमाशा: भूमिका, स्वरूप व वैशिष्ट्ये 1.2 लोकनाट्य: भूमिका, स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
2.	लोकरंगभूमी: आधुनिक रूपे	01	15
	2.1 सत्यशोधकी जलसे: भूमिका, स्वरूप व वैशिष्ट्ये 2.2 आंबेडकरी जलसे: भूमिका, स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
3.	लोकरंगभूमी: आधुनिक रूपे	01	15
	3.1 पथनाट्य: भूमिका, स्वरूप व वैशिष्ट्ये 3.2 रिंगणनाट्य: भूमिका, स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका		03	45

• **संदर्भग्रंथ-**

1. लोकरंगभूमी (परंपरा, स्वरूप आणि भवितव्य) – प्रभाकर मांडे, मधुराज पब्लिकेशन्स, पुणे.
2. लोकरंगभूमी – प्रभाकर मांडे, दिलीपराज, पुणे.
3. लोकनागर रंगभूमी – तारा भवाळकर
4. लोकसंचित – तारा भवाळकर
5. महाराष्ट्राची सांस्कृतिक लोककला – रामचंद्र देखणे
6. मराठी रंगभूमीचा पूर्वरंग – कृ. बा. मराठे
7. लोकधर्मी नाट्याची जडणघडण – शरद व्यवहारे
8. कीर्तन प्रयोग – यशवंत पाठक, गोदावरी, अहमदनगर.
9. नाचू कीर्तनाचे रंगी – यशवंत पाठक, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
10. श्री एकनाथाची भारुडे – ना. वि. बडवे

11. श्री एकनाथ महाराजांची निवडक भारुडे – संपा. एल. जी. सोनवणे
12. वही वाङ्मयातील लोकजीवन – म. सु. पगारे
13. खान्देश: साहित्य आणि संस्कृती – संपा. वासुदेव वले
14. दशावतार – महेश केळुसकर
15. मराठी लोककला तमाशा – नामदेव व्हटकर
16. तमाशा लोकरंगभूमी – रुस्तुम अचलखांब
17. पारंपरिक मराठी तमाशा आणि आधुनिक वगनाट्य – विश्वनाथ शिंदे
18. मराठी लोकनाट्याची परंपरा – वि. कृ. जोशी
19. आंबेडकरी जलसे: एक चिकित्सक अभ्यास – भगवान ठाकूर
20. आंबेडकरी शाहिरी – कृष्णा किरवले
21. लोकमाध्यमे आणि समाजपरिवर्तन – रा. चिं. ढेरे
22. रिंगणनाट्य – अतुल पेठे, राजू इनामदार
23. लेख- 'रिंगणनाट्य: विचारप्रबोधनाचे एक सशक्त माध्यम', प्रतिभा पंकज वाणी, अक्षरगाथा, ऑक्टोबर ते डिसेंबर 2019, पृ. 5-11.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
तृतीय वर्ष कला – मराठी
सत्र पाचवे व सहावे
(शैक्षणिक वर्ष 2020 - 2021 पासून लागू)

MIL Marathi
माध्यमांसाठी लेखन व संवाद

सत्र पाचवे

MIL Marathi 3: दृक्-श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद
(श्रेयांक –तीन)

• अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-

1. दूरचित्रवाणी या दृक्-श्राव्य माध्यमाचा विशेष परिचय करून घेणे.
2. दूरचित्रवाणी या दृक्-श्राव्य माध्यमाचे कार्य आणि त्याची उपयुक्तता यांबाबत जाणून घेणे.
3. दूरचित्रवाणीसाठी करावयाच्या मनोरंजनपर व माहितीपर कार्यक्रमांच्या लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
4. दूरचित्रवाणीसाठी करावयाच्या जाहिरात लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
5. दूरचित्रवाणीसाठी आवश्यक निवेदन कौशल्याचे स्वरूप जाणून घेणे.

• घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	दृक्-श्राव्य माध्यमे: स्वरूप व परिचय 1.1 दूरचित्रवाणी या दृक्-श्राव्य माध्यमाचा विशेष परिचय (भारतातील दूरदर्शनचा प्रारंभ व विकास यांचा संक्षिप्त आढावा) 1.2 दूरचित्रवाणीच्या सर्वसाधारण स्वरूपाची माहिती (दूरदर्शनचे दैनंदिन कार्य व खाजगी दूरचित्रवाणी वाहिन्यांचा परिचय) 1.3 दूरचित्रवाणीचे कार्य, त्याची उपयुक्तता आणि ठळक वैशिष्ट्ये	01	15
2.	दूरचित्रवाणीसाठी लेखन 2.1 मनोरंजनपर कार्यक्रमांसाठी लेखन (मालिकांसाठी पटकथा व संवाद लेखन, स्कीट (लघुनाट्य) लेखन - स्वरूप, रचना, भाषा व लेखनाचे तंत्र)	01	15

	2.2 माहितीपर कार्यक्रमांसाठी लेखन (बातमी, फीचर / विशिष्ट विषयावरील वृत्तपट, चर्चात्मक कार्यक्रम यांसाठी लेखन- स्वरूप, रचना, भाषा व लेखनाचे तंत्र)		
3.	दूरचित्रवाणीसाठी लेखन व संवाद	01	15
	3.1 जाहिरात लेखन (जाहिरातीचे स्वरूप, जाहिरातीची प्रभावक्षमता, दृश्य व ध्वनी यांचे भान, भाषा व लेखनाचे तंत्र)		
	3.2 दूरचित्रवाणासाठी निवेदन कौशल्य (मनोरंजनपर कार्यक्रमासाठी निवेदन, बातमी व वृत्तपट निवेदन — स्वरूप, आवश्यक भाषिक कौशल्ये, व्यक्तिमत्त्व व देहबोली)		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	45

सत्र सहावे

MIL Marathi 4: आधुनिक समाजमाध्यमांसाठी लेखन व संवाद (श्रेयांक –तीन)

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-

1. आधुनिक समाजमाध्यमांचा विशेष परिचय करून घेणे.
2. आधुनिक समाजमाध्यमांचे कार्य आणि त्यांची उपयुक्तता यांबाबत जाणून घेणे.
3. ईमेल लेखनाचे स्वरूप लक्षात घेऊन ते लेखनतंत्र अवगत करणे.
4. ब्लॉग लेखनाचे स्वरूप लक्षात घेऊन ते लेखनतंत्र अवगत करणे.
5. फेसबुक, ट्विटर, व्हॉट्सएप, यूट्यूब यांवरील लेखनाचे स्वरूप जाणून घेणे.
6. फेसबुक व यूट्यूब यांवरील निवेदन कौशल्य जाणून घेऊन आत्मसात करणे.

● घटक विश्लेषण —

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	आधुनिक समाजमाध्यमे: स्वरूप आणि परिचय	01	15
	1.1 संकेतस्थळ, ईमेल, ब्लॉग, फेसबुक, ट्विटर, व्हॉट्सएप, यूट्यूब या आधुनिक समाजमाध्यमांचा परिचय (त्यांचा प्रारंभ व विकास यांचा संक्षिप्त परामर्श)		
	1.2 आधुनिक समाजमाध्यमांचे कार्य, त्यांची उपयुक्तता आणि ठळक वैशिष्ट्ये		
2.	आधुनिक समाजमाध्यमांसाठी लेखन	01	15
	2.1 ईमेल लेखन (ईमेल खाते म्हणजे काय ?, ते कसे तयार करावे ?, त्याचा वापर कसा करावा ? व ईमेल कसा लिहावा- लेखनाचे स्वरूप, रचना व तंत्र)		

	2.2 ब्लॉग लेखन (ब्लॉग कसा तयार करावा ?, त्याचा वापर कसा करावा ?, ब्लॉगचे स्वरूप व त्यानुसार त्यावरील लेखन - रचना व तंत्र)		
3.	आधुनिक समाजमाध्यमांसाठी लेखन व संवाद	01	15
	3.1 फेसबुक, ट्विटर, व्हाट्सएप यावरील लेखन (या माध्यमांनुसार लेखनाचे स्वरूप –रचना व तंत्र)		
	3.2 फेसबुक व यूट्यूब या समाजमाध्यमांसाठी निवेदन (या माध्यमांनुसार व त्यावरील कार्यक्रमांच्या स्वरूपानुसार आवश्यक निवेदन कौशल्य)		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	03	45

● संदर्भग्रंथ-

1. आजच्या ठळक बातम्या – समीरण वाळवेकर
2. भाषासंवाद – अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे
3. दूरदर्शनसाठी लेखन – केशव केळकर
4. सृजनशील लेखन – आनंद पाटील
5. टेलि-वर्तन – निळू दामले
6. मराठी चित्रपटाची पटकथा – अनिल सपकाळ
7. लेख – ‘पटकथा लेखनाचे तंत्र आणि मंत्र’, रवींद्र गुर्जर, बाइट्स ऑफ इंडियावर ‘किमया’ या सदरातील लेख, <https://goo.gl/TiSWnh>
8. फीचर रायटिंग – प्रसन्नकुमार अकलूजकर
9. शॉर्टफिल्म – प्रसाद नामजोशी
10. व्यावहारिक मराठी भाषा, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
11. सायबर संस्कृती – रमेश नारायण वरखेडे
12. डॉट कॉम – गिरीश कुबेर
13. संगणकयुग – अच्युत गोडबोले
14. आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाच्या विश्वात – दीपक शिकारपूर, उज्ज्वल मराठे
15. मराठी भाषिक कौशल्ये विकास – संपा. पृथ्वीराज तौर
16. सोशल मीडिया – योगेश बोराटे
17. सोशल मीडिया डिजीटल दुनिया – प्रफुल्ल सुतार
18. सोशल नेटवर्किंग कल और आज – राकेश कुमार
19. ऑनलाइन मीडिया – सुरेश कुमार
20. सोशल मीडिया मार्केटिंग तंत्र – प्रथमेश कोरगांवकर
21. सोशल मीडिया शाप की वरदान ? – दीपक शिकारपूर
22. माझा आवाज – महेश केळुसकर

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
तृतीय वर्ष कला – मराठी
सत्र पाचवे व सहावे
(शैक्षणिक वर्ष 2020 - 2021 पासून लागू)

SEC Marathi
लेखनकौशल्ये

सत्र पाचवे
SEC Marathi 3 : लेखनकौशल्य - निबंधलेखन
(श्रेयांक – दोन)

• अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-

1. निबंधलेखनाचे कौशल्य आत्मसात करणे.
2. निबंधलेखनाचे स्वरूप व त्याचे घटक जाणून घेणे.
3. निबंधाचे प्रकार लक्षात घेऊन त्यांच्या लेखनाचा सराव करणे.

• घटक विश्लेषण –

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	निबंध: संकल्पना व स्वरूप 1.1 निबंध म्हणजे काय ? 1.2 निबंधाचे रचनाघटक 1.3 निबंधाचे प्रकार (वर्णनात्मक निबंध, आत्मनिवेदनात्मक निबंध, चिंतनात्मक निबंध, ललित निबंध)	01	15
2.	निबंधलेखन: उपयोजन 2.1 एखाद्या विषयावर वर्णनात्मक निबंध लिहा. 2.2 एखाद्या विषयावर आत्मनिवेदनात्मक निबंध लिहा. 2.3 एखाद्या विषयावर चिंतनात्मक निबंध लिहा. 2.4 एखाद्या विषयावर ललित निबंध लिहा.	01	15
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	02	30

सत्र सहावे
SEC Marathi 4 : लेखनकौशल्य – ग्रंथपरीक्षण लेखन
(श्रेयांक –दोन)

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे-**

1. ग्रंथपरीक्षण लेखनाचे कौशल्य आत्मसात करणे.
2. ग्रंथपरीक्षण लेखनाचे स्वरूप व अशा लेखनाची प्रक्रिया जाणून घेणे.
3. विविध प्रकारांतील ग्रंथांचे परीक्षण लिहिण्याचा सराव करणे.

● **घटक विश्लेषण –**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	ग्रंथपरीक्षण लेखन: स्वरूप व प्रक्रिया	01	15
	1.1 ग्रंथपरीक्षण लेखनाची आवश्यकता व त्यासाठी उपलब्ध क्षेत्रे 1.2 ग्रंथपरीक्षण लेखनाची पूर्वतयारी (वाचन, आकलन, टिपणे) 1.3 ग्रंथपरीक्षणाचे स्वरूप – प्रास्ताविक (ग्रंथाचे शीर्षक व प्रकाशनकाल व अन्य माहिती, ग्रंथाचा प्रधान विषय), ग्रंथाचे एकंदर स्वरूप व मांडणी, ग्रंथाचे निराळेपण, गुणदोषात्मक विवेचन, मूल्यमापनात्मक अभिप्राय, शीर्षक		
2.	ग्रंथपरीक्षण लेखन: उपयोजन	01	15
	2.1 एखाद्या कादंबरीचे परीक्षण लिहा. 2.2 एखाद्या कवितासंग्रहाचे परीक्षण लिहा. 2.3 एखाद्या कथासंग्रहाचे परीक्षण लिहा.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	02	30

● **संदर्भग्रंथ-**

1. निबंध: शास्त्र व कला – प्र. न. जोशी
2. वाङ्मयीन निबंध – रा. ग. जाधव, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
3. डायमंड निबंधलेखमाला - विभावरी दामले, प्राची साठे
4. मराठी निबंध पुष्पांजली – शोभना आळवणी
5. व्यावहारिक मराठी – ल. रा. नशिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
6. व्यावहारिक मराठी भाषा, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
7. मराठी भाषा: उपयोजन आणि सर्जन – संपा. अनिल गवळी
8. सुलभ मराठी व्याकरण व लेखन – पद्मिनी बिनीवाले, नवनीत, मुंबई.
9. सुलभ मराठी व्याकरण व लेखन – मो. रा. वाळंबे, नितीन, पुणे.
10. ग्रंथ-संवाद – वि. शं. चौघुले, प्रतिमा, पुणे.

11. रसास्वाद: वाङ्मय आणि कला – माधव आचवल, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.
12. रसग्रहण: कला व स्वरूप – गो. म. कुलकर्णी, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
13. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया – आनंद यादव, मेहता, पुणे.
14. साहित्याची आस्वादरूपे – वि. शं. चौधुले
15. मराठी लेखनकोश – अरुण फडके, ढवळे, मुंबई.
16. मराठी लेखनकोश – यास्मिन शेख, मनोविकास, पुणे.
17. लेखनमित्र – र. य. साने, विद्या विकास पब्लिशर्स, नागपूर.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानवविज्ञान विद्याशाखा
तृतीय वर्ष कला - मराठी
अभ्यासक्रम

2015 - 2016

2020 - 2021 (CBCS)

सामान्य स्तर (जी - 3) : वाङ्मयीन मराठी

वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास

सत्र पाचवे

MAR 351

नाटक : अधांतर — जयंत पवार

सत्र सहावे

MAR 361

निवडक ललित गद्य : संपादक, मराठी अभ्यास मंडळ,
उमवि, जळगाव.

DSC मराठी : वाङ्मयीन मराठी

विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास

सत्र पाचवे

MAR 351

DSC मराठी A : एकांकिका लेखनाचा अभ्यास
'निवडक दलित एकांकिका' — संपा. दत्ता भगत,
साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली.

सत्र सहावे

MAR 361

DSC मराठी B : ललित गद्य लेखनाचा अभ्यास
'ललितरंग' — संपा. मराठी अभ्यासमंडळ, कबचौ
उमवि, जळगाव.

पर्यायी अभ्यासपत्रिका

पर्यायी अभ्यासपत्रिका

सामान्य स्तर (जी - 3) : उपयोजित मराठी

सत्र पाचवे

MAR 352

उपयोजित मराठी

सत्र सहावे

MAR 362

उपयोजित मराठी

DSC मराठी: उपयोजित मराठी

व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी मराठी

सत्र पाचवे

MAR 352

DSC मराठी A : व्यवसायिभिमुख लेखनासाठी
मराठी

सत्र सहावे

MAR 362

DSC मराठी B : व्यवसायाभिमुख लेखनासाठी
मराठी

मराठी विशेष स्तर (एस - 3)

सत्र पाचवे

MAR 353

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : 1920 ते 1960
(कथा व कादंबरी वाङ्मय)

सत्र सहावे

MAR 363

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : 1920 ते 1960
(कविता व नाट्य वाङ्मय)

DSE 3: मराठी

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

सत्र पाचवे

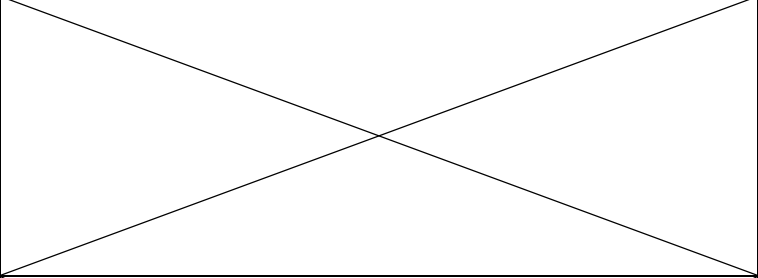
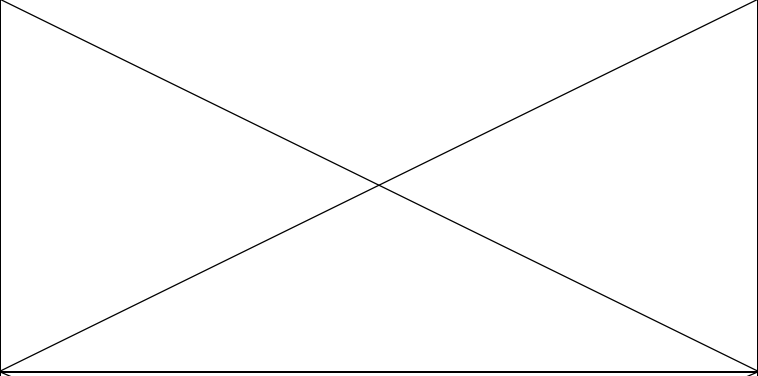
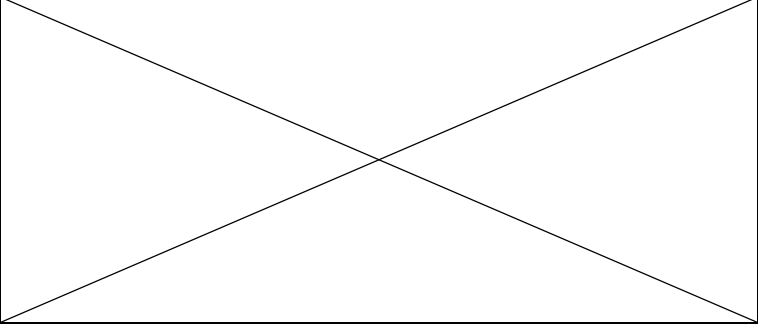
MAR 353

DSE 3 मराठी A : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा
इतिहास

सत्र सहावे

MAR 363

DSE 3 मराठी B : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा
इतिहास

<p>मराठी विशेष स्तर (एस - 4) <u>सत्र पाचवे</u> MAR 354 भाषाविज्ञान <u>सत्र सहावे</u> MAR 364 मराठी व्याकरण</p>	<p>DSE 4: मराठी मराठीचा भाषिक अभ्यास <u>सत्र पाचवे</u> MAR 354 DSE 4 मराठी A : मराठीचा भाषिक अभ्यास <u>सत्र सहावे</u> MAR 364 DSE 4 मराठी B : मराठीचा भाषिक अभ्यास</p>
	<p>GE : मराठी मराठी लोकरंगभूमी <u>सत्र पाचवे</u> GE मराठी A : मराठी लोकरंगभूमी <u>सत्र सहावे</u> GE मराठी B : मराठी लोकरंगभूमी</p>
	<p>MIL : मराठी माध्यमांसाठी लेखन व संवाद <u>सत्र पाचवे</u> MIL मराठी 3 : दृक्-श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद <u>सत्र सहावे</u> MIL मराठी 4 : आधुनिक माध्यमांसाठी लेखन व संवाद</p>
	<p>SEC : मराठी लेखनकौशल्ये <u>सत्र पाचवे</u> SEC मराठी 3 : लेखनकौशल्य — निबंधलेखन <u>सत्र सहावे</u> SEC मराठी 4 : लेखनकौशल्य — ग्रंथपरीक्षण लेखन</p>